

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 5 DIN BROJ 225



VELIKI PODVIG



LOUIS L'AMOUR

VELIKI PODVIG



»Laso« Nova serija 1978.

Louis L'Amour: VELIKI PODVIG

Naslov originala: THE DAYBREAKERS

(Copyright: Bantam Books, Inc.)

Recenzija: Lidija Krleža, profesorica

Prijevod: Tomislav Mihalić

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli



»Laso« — Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja NISP »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković — Tisak OOUR Novinsko revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1978.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 260 d ili 234 d s popustom od 10% a za 6 mjeseci 130 d odnosno 117 d s popustom. Samo unaprijed uplaćena pretplata osigurava popust od 10%. Pretplata se uplaćuje općom uplatnom u korist računa 30101-833-42, »Vjesnik«, s oznakom za LASO.

Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00.

Cijena inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, UF \$ 15,00.

Ekonomska propaganda: »Vjesnik« Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Cijena oglasa 1/1 kolor zadnja stranica 7.000 d ili US \$ 480

Uplata na devizni račun: 30101-37-32000-256 Privredna banka Zagreb

Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 — 1973. od 26. XI 1973.

I

Moj brat Orrin Sackett bio je dovoljno jak da se i protiv medvjeda bori sa šibom u ruci. Ja sam pak bio mrljav, visok poput Orrina, ali bez mesa na kostima, osim ponešto oko ramena i po rukama. Orrin je pjevao kao pravi Velšanin. Naša obitelj, naime, čak s tri strane bijaše velškog podrijetla.

Ljudi su govorili da sam miran, ali su mi se gore u brdima, gdje smo brat i ja odrasli, svi pomalo sklanjali s puta.

Možda se sjećate sukoba između Sacketta i Higginsa? Vrijeme je da vam o tome ponešto kažem.

Long Higgins, onaj zli čovjek, ujedno i posljednji od svoje loze, jednog je dana pošao sa starom puškom u lov na Orrina. Ponašao se tobože hrabro, jer je dobro znao da moj brat na svoje vlastito vjenčanje svakako neće ponijeti oružje.

Orrin tog dana nije ni pomišljao na Higginsa jer ga je pred crkvom čekala Mary Tripp i sve su se njegove misli vrtjele oko vjenčanja. Što sam drugo mogao zaključiti nego da je moj posao da se dolje na putu sretnem s Longom Higginsom.

Upravo sam ga namjeravao pozvati da stane, kadli propovjednik Myrick zaustavi između nas svoju kočiju. Dok sam je ja obllazio, Long Higgins se

raskoračl i otvor cijevi puške okrenu prema Orrinu.

Ljudi su počeli vikati, Long Higgins opali, a Mary, koja ga je prva ugledala, gurne Orrina kako bi ga spasila. Pri tom je, na nesreću, izgubila ravnotežu i naletjela točno na metak namijenjen njenom budućem.

— Long! — viknuh vijesno.

Prepoznavši moj glas, napadač se naglo okrenu. Pušku je držao u visini prsa. U trenu nacilja.

Svi su znali da je dobar strijelac, te da puca vrlo brzo... možda prebrzo...

Ali što mu je to vrijedilo!

Vratioh onaj svoj stari pištolj u korice dok se Long Higgins polako rušio u prašinu.

Okrenuh se i potrčah između drveća. Bila je to najdulja od svih trka u mojem dotadašnjem životu.

Ondje među ljudima vrlo se lako mogao obrati šerif Ollie Shaddock i ja sam znao da bih se odazvao kad bi me pozvao, jer Ollie bijaše zakon u onim planinama, a bili smo i neki daleki rođaci.

Kad me majka ugledala kako brzam kroz šumu, spoznala je da nešto nije u redu.

Bila mi je potrebna samo jedna minuta da joj sve objasnim. Sjedila je u onoj svojoj staroj stolci-ljuljački i zabrinuto me gledala u oči.

— Uzmi zelenka — reče. — On je najbrži konj u planini. Pođi na Zapad, i kad pronađeš mjesto s plodnom zem-

ljom i mnoštvom divljači u blizini, potraži nekog tko zna pisati i mi ćemo poći za tobom, tvoja mlađa braća i ja.

Osvrnula se oko sebe. Naša zemlja bijaše potpuno iscrpljena. Ma koliko radili, a bili smo doista radini, jedva smo iz nje izvlačili toliko da bismo mogli preživjeti. Stoga je mama još od očeve smrti svakodnevno pričala o Zapadu.

Na kraju starica izvadi lulu iz usta.

— Osamnaest godina gledam te kako rasteš, a od tih osamnaest ljeta, dvanaest potežeš pištolj. Kad ti je bilo petnaest, tata mi je rekao kako u životu nije vidio nikoga sličnog tebi. Jaši sa zakonom, Tye, nikad protiv njega. — Zatim stegne haljinu oko svojih koljena. — Bude li nebo htjelo, ponovno ćemo se vidjeti negdje u zapadnim zemljama...

Put koji sam odabrao vodio je preko granice na jug. Ollie Shaddock me najvjerojatnije neće slijediti preko granice. I tako još prije mraka napustih Tennessee.

Zemlja kojom sam jahao bijaše divlja. Na kraju beskonačnog puta stigoh iz Arkansasa i Ozarksa u Kanzas.

Na ulicama Baxter Springsa građani su me držali za još jednog planinskog odmetnika.

Do mjesta gdje su čuvali svoju stoku bilo je oko petnaest kilometara. Odjahao sam onamo, ne očekujući nikakvu dobrodošlicu. Odmah me privukao miris s jedne logorske vatre. Dva dana sam jahao gladan, a bio sam previše ponosan a da bih moljakao nešto što ne mogu platiti.

Niski plečati muškarac četvrtasta lica s brkovima, poviče:

— Hej, ti tamo na zelenku! Što tražiš?

— Posao, bilo kakav, i... malo hrane... Zovem se Tyrel Sackett. Krenuo sam iz Tennesseeja prema Stjenjaku, ali ako se u vas nađe kakav posao... rado ću ga prihvatiti.

Promotrio me prilično oštro, a onda rekao:

— Sjaši, čovječe, i priđi vatri. Nikada nitko nije otišao od moje vatre gladan. Ja sam Belden.

Kad sam privezao dapplea (dapple — engl. zelenko, nap. prev.), približih se

vatri. Uz nju je već sjedio neki visoki zgodan muškarac s bradom kakvu su puštali Vikinzi.

— Bit će nekakav ratar! — dobaci bradonja.

— Što imaš protiv ratara? — upitah ga. — Ne bi ti danas punio trbuh grahom da ga prije toga netko nije zasijao i ubrao.

— Imali smo neprimliku s ratarima, gospodine Sackette — reče Belden. — Bilo je pucnjave. Ratari su ubili jednoga mog čovjeka.

— Stoga bismo mi — javi se novi glas iz mraka — možda morali ubiti jednog ratara.

Čovjek je čeznuo za neprimlikama — takve sam već sretao. Bilo je srednje visine i nisko obješena ramena, na strani na kojoj je nosio pištolj. Crne obrve spajale su mu se iznad nosa, a njegovo lice bijaše suho i usko.

— Gospodine — rekoh mu — u koje god doba vi zaželjeli ubiti ovog ratara — pokazah prstom na sebe — ja vas očekujem.

Čovjek se iznenađeno trgnuo. Po svoj prilici je očekivao da ću zanijemiti od straha.

— Bilo bi dosta, Carney! — reče oštro Belden. — Ne zaboravi da je ovaj čovjek moj gost!

Kuhar mi donese tanjur do ruba pun hrane koja je tako divno mirisala i bila tako ukusna da nisam glavu podigao sve dok tanjur nije bio čist, a onda još jedan, nakon čega sam ispio i tri šalice vruće crne kave.

Čovjek s vikinškom bradom neko me vrijeme promatrao a onda reče Beldenu:

— Gazda, bilo bi dobro da uposlite ovog čovjeka. Ako radi kao što jede, dobit ćete dobrog radnika.

— Pitanje je — upadne Carney — zna li se boriti?

Oko vatre bijaše prilično mirno. Ustao sam i odložio tanjur.

— Gospodine, nisam vas odmah ubio samo zato jer sam majci obećao da ću oprezno postupati s pištoljem, ali vi ste prilično neugodan čovjek.

— Obećao si mami, zar ne? — naru-ga mi se. — To ćemo još vidjeti!

On zakorači desnom nogom, ja prokunem i nasmijem mu se, ali tada iza mene odjekne snažan glas:

— Savjetujem vam, gospodine, da se vratite natrag vatri i sjednete. Ne bih želio da vam moj brat Tyrel odere kožu i objesi je o drvo. Jasno vam kažem: smirite se i ohladite.

Da, bio je to Orrin, a poznavajući svog brata znao sam da njegova puška pokriva Carneya.

— Hvala, Orrine. Mama me natjera la da joj obećam da ću biti dobar.

— Znam, rekla mi je. Velika je to sreća za ovog gospodina.

Dakle, tako je počelo. Ali tog je dana započelo više stvari no što je to itko od nas mogao i pomisliti, a najmanje dobar čovjek s vikinškom bradom, Tom Sunday, naš novi predradnik. Od trenutka kad je progovorio, naši su se životi neraskidivo povezali i zajedno krenuli u susret novim događajima, ali nitko nije mogao predvidjeti kakvim.

Orrin je od početka bio omiljen među ljudima. Meni istodobno nitko nije pridavao osobito značenje. Shvatili su da sam mogu obavljati svoj posao i ostavili me da ga i obavljam. Kad im je Orrin rekao kako sam ja onaj čvršći od nas dvojice, samo su se nasmijali. Nisu to shvatili kao šalu jedino Tom Sunday i Cap Rountree, mršavi, stari žilavi čovjek s morževskim brkovima, koji je, čini se, projahao mnoge puteve.

Trećeg dana Tom Sunday dojahao do mene.

— Tye, što bi učinio da je Reed Carney potegnuo pištolj?

— Pa, stari moj Sunday — rekoh — ubio bih ga.

Trenutak se zagledao u mene.

— Da, čini mi se da je tako.

Potjerao je konja, ali se onda okrenuo u sedlu.

— Zovi me Tom. Ne trpim duga imena...

Jeste li već vidjeli kanzaške planine? Jeste li promatrali travu kako putuje od vas prema nebosklonu i natrag? Trava i ništa drugo osim trave, tek tu i tamo koji cvijet i bijele kosti bizona.

Petog dana, kad sam se ponešto udaljio od stada, iz obližnjeg klanca izjaha desetak muškaraca. Jahali su čvrsto zbijeni. Odmah sam namirisao neprilike, pa sam, sam, umjesto da ih pričekam, pošao ravno prema njima.

Dan je bio prilično ugodan a zrak mirisao na ljeto. Iznad naših glava plavilo se nebo s vrlo malo oblaka, što su poput izgubljenih bijelih bizona lutali po dolinama neba.

Zaustavih konja u blizini došljaka i pričekah. Moja puška spencer 56 njiha la se na sedlu a desna mi ruka počivala na zaštitniku obarača.

Jahači bijahu prijavili, gruba izgleda — njihov vođa je i u tome prednjačio. Dobaci mi:

— Uzimamo vaše stado! — Bio je to, očito, prilično nagao čovjek. — Upravo sada to činimo. Prošli ste kroz naše gradove, pokupili mnoštvo naše stoke i poharali našu travu.

Pogledao sam ga i rekao:

— Mislim da to nećete učiniti.

Pri tome kao bez svrhe usmjernih cijev puške prema kopči njegova opasača; moj desni prst već je počivao na okidaču.

— Gledaj, dečko — počeo je prijetiti — meni nije do šale.

— Gospodine — rekoh — moja puška nije šala, a upravo sam se malo prije kladio s jednim momkom. On mi reče kako velike kopče na opasačima poput vaše mogu zadržati metak. Ja pak mislim da bi vam metak vrlo lako ugu rao kopču u želudac. Što mislite o tome da se i mi okladimo?

Naglo je pobijelio oko očiju. Da je netko od njegovih učinio kakav krivi pokret, oborio bih ga bez oklijevanja, a i više ostalih, zavisno o tome koliko bi mi to vrijeme dopustilo.

— Back — javi se jedan od razbojnika — poznajem ovog momka. Jedan je od Sacketta o kojima sam ti pričao.

Prepoznah i ja njega: jedan od bezvrijednih Aikena iz Turkey Flata, što planinu napuštaju jedino da bi krali svinje.

— Oh? — nasmije se Back nekako nezdravo. — Nisam imao pojma da ste prijatelji. Dečko — reče — samo vi nastavite jahati kroz ovu zemlju.

— Hvala, Upravo smo to i namjeravali.

Okrenuli su prema meni repove kojima i odjahali.

Poslije nekoliko minuta odjekne bubnjanje kopita i pojave se Johnny Belden, Tom Sunday, Cap Rountree i Reed Carney, svi oznojeni i do očiju puni iščekivanja. Kad su vidjeli kako kradljivci stoke odlaze, bili su prilično iznenađeni.

— Tye — javi se Johnny Belden — što su htjeli oni ljudi?

— Vaše stado, gospodine.

— I što se dogodilo?

— Ipak su odustali od te nezgodne namjere.

Pogledao me prilično oštro.

Ja sam pak mamuznuo dapplea i vratio se stadu.

— Hm! Što mislite o tome? — mogao sam čuti Beldena. — A ja bih se bio zakleo da je ono Back Rand.

— Samo on i nitko drugi — reče Rountree suho — ali Tye je prilično vješt dečko.

Kad me Orrin te noći uz vatru upitao što se u stvari dogodilo, samo sam mu rekao:

— Aiken je bio tamo. Iz Turkey Flata.

Carney nas je slušao napetih ušiju.

— Koji Aiken? Tko je Aiken?

— Čovjek iz planine — reče Orrin. — Poznaje maloga.

Reed Carney ne reče više ništa ali sam nekoliko puta opazio kako me gleda kao da me nikad prije nije vidio.

II

Nije bilo ničega osim prerijske i neba, sunca danju i zvijezda noću, te stoke što se valja prema zapadu. Doživim li i tisuću godina noću zaboraviti čudo i ljepotu tih dugorogih goveda, sunca što se ljeska na njihovim rogovima, s rasponom i do dva metra.

Bijaše to nepregledna šikara rogova iznad crvenih, smeđih, pjegavih i bjelkastih leđa. Životinje bijahu velike, divlje i okrutne, spremne da obračunaju sa svime što hoda zemljom. Mi što smo jahali uz njihove bokove i za njima, voljeli smo ih i mrzili, zvali ih i

proklinjali, i svejednako ih uporno tjeerali na Zapad, prema odredištu o kojemu ništa nismo znali.

Goniči su uglavnom jahali svaki sam za sebe. Jedino sam ja ponekad bio uz Toma Sundaya ili Capa Rountreeja i nastojao od njih što god naučiti o stoci.

Rountree je vrlo malo govorio, ali što bi rekao bilo bi značajno. Nikad nisam saznao koliko je u stvari star.

— Čovjek bi mogao zaraditi prilično novaca — reče jednog dana — prijeako na ravninama zapadnog Kanzasa i Kolorada. Mnogo je ondje krava koje ne pripadaju nikome.

Orrin i ja smo o tome kasnije ozbiljno porazgovorili. Svaki je od nas želio vlastito mjesto pod suncem, sklonište za majku i dječake. Mnoštvo stoke koja nikomu ne pripada... zvučalo je dobro.

— Bila bi nam potrebna družina — reče Orrin.

Tom Sunday, vjerovao sam, odmah bi pristao. Iz onoga što je noću pričao uz stoku, razabrao sam da je ambiciozan te da s nekim vlastitim zamislima ide prema Zapadu. Bio je usto i obrazovan.

— Orrin i ja — rekoh idućeg dana Rountreeju — razgovarali smo o onim podivljalim govedima. Krenuli bismo nas trojica, a možda i Tom Sunday, ako ste vi suglasni i ako on želi s nama.

— Hm, pa... To je ono što sam imao na pameti... Stvar je u tomu što sam ja već razgovarao s Tomom. Njemu se dopada.

Johnny Belden je svoje stado namjeravao prodati u Abilenu.

Skupili smo goveda na tratini izvan grada, a Belden je odjahao u Abilene da ustanovi kakve su mogućnosti prodaje, premda je bio prilično razočaran. Naime, Abilene je upravo proživljavao krizu, kad je sve živo i mrtvo u njemu proklinjalo stočare i stoku.

Orrin i ja pošli smo u grad uz prugu; Orrin je cijelo vrijeme pjevao svojim divnim milozvučnim glasom.

Na nogostupu pred hotelom stajala je neka djevojka.

Imala je svijetloplavu kosu, put kao da nikad nije ugledala danje svjetlo i

oči koje bi svakog muškarca mogle natjerati da ustvrdi kako ljepše nije vidio. Kad sam je drugi put pogledao, podsjetila me na našeg ridana čekičaste glave, onog s jednim plavim okom... bijaše to prilično loš konj, preuzak između ušiju i očiju.

Ali kad je djevojka pogledala Orrina, shvatio sam da ćemo uskoro imati neprilika. Ako sam ikad vidio pogled žene koja hvata muškarca, bio je to njezin.

— Orrine — rekoh — ako želiš još nekoliko godina tjerati goveda i pronaći vlastiti komad zemlje na Zapadu, onda se kloni ovog nogostupa.

— Dječaće — stavi brat svoju veliku ruku na moje rame — pogledaj tu divnu kosu!

— Podsjeća me na našega beskorisnog ridana čekičaste glave. Sjeti se kako je naš otac običavao govoriti: promotri ženu jednakim pogledom kakvim bi ocjenjivao konja kad se radi o trgovini. Orrine, ja ti savjetujem da se sada držiš upravo toga.

Nasmijao se.

— Ostani po strani, mladac — reče mi — i gledaj kako se to radi.

Pritjera konja nogostupu i uspravivši se u stremenu reče:

— Dobar dan, gospođice! Prilično lijepa večer! Smijem li vam se pridružiti?

Prije no što je djevojka mogla progovoriti, iz hotela izađe visoki muškarac.

— Mladiću — reče prilično oštro — bit ću vam osobito zahvalan ne budete li i dalje dosađivali mojoj kćeri. Ona se ne druži s običnim kaubojima.

— Oprostite, gospodine, ali ja nikoga nisam mislio uvrijediti. Prolazio sam ovuda na svojem konju, a ovakva ljepotica, gospodine, ovakva ljepotica zaslužuje lijepu riječ... gospodine...

Uputi djevojci osmijeh, okrenu konja i nas dvojica odjahasmo prema salunu.

Nije bio ništa naročito: šank dug jedva tri metra, na podu pilovina, iza šanka šest boca. Da, u blizini bijaše bačvica s prilično slabim viskijem. Svaki ratar u našem okrugu u stanju je od potočne vode i kukuruza načiniti bolji viski. Ipak smo popili svaki po

čašu. A onda smo u stražnjem dijelu saluna potražili velike bačve u kojima bismo se mogli okupati.

Da, baš su zgodna stvar te odozgo otvorene bačve: svučete se, udete u jednu od njih, a netko na vas izlijeva vodu. Nakon što ste se nasapunali i oprali najbolje što ste mogli, poliju vas s još nešto vode kako biste isprali sapunicu, i vi ste okupani.

— Pripazite se — upozori nas vlasnik saluna — neki je momak jučer ondje ubio otrovnu zmiju dok se prao u bačvi.

Orrin se kupao u jednoj bačvi, Tom Sunday u drugoj, a ja sam se brijač promatrajući se u komadiću razbijena stakla pričvršćenog na stražnji zid saluna. Kad su s njih dvojica okupala i izišla iz svojih bačava, i ja se svukoh i počeh se prati. U taj mah pojavi se Reed Carney.

Moj pištolj bijaše blizu, ali je preko njega pala moja košulja pa ga ne bih mogao dovoljno brzo dohvatiti.

I tako sam ja gol poput lakoumne djevojke stajao u bačvi do dvije trećine napunjenoj vodom, a nasuprot meni Reed Carney s dva ili tri viskija ispod pojasa i s mržnjom pod šeštrom.

— Orrin je otišao u hotel — reče Carney keseći mi se — i čini se da nije pravedno što nije kraj tebe, sad kad si u neprilici.

— Orrin sam obavlja svoje poslove a i ja svoje.

— Razmišljao sam o tome. Zanima me jesi li opće u stanju nešto obaviti bez pomoći svoga velikog brata?

S poda podigoh kablčić pun vode kako bih sa sebe isprao sapunicu.

U Reedovim očima ugledah nezdravi vodeni pogled. Zakoraknu prema meni.

— Ne sviđaš mi se — reče — i ja... Njegova se ruka spusti na pištolj ali mu ja zalih lice ostatkom vode iz kablčića.

On odskoči unatrag, a ja napola iskočih, napola padoh iz bačve.

Carney nije oklijevao. Hitro posegnu za oružjem. Cijev njegova revolvera već se podizala kad ga po glavi zahvatih rukom kablčića. Odjeknu pucanj i metak fuknu pokraj mog uha. Kablčić je, na sreću, bio od hrastov

vine, dakle težak, pa Carney na podu nije imao volje da nastavi razgovor.

Prvi je iz saluna stigao visoki plavi muškarac uskoga jakog lica i usta iskrivljenih zbog ožiljka. Svoj je pištolj nosio u koricama privezanim uz nogu, visoko, kako to čine umišljeni revolveraši. Samo korak iza njega stajao je Cap Rountree s rukom blizu drška revolvera. Tom Sunday se postavio s druge strane.

Čovjeku s ožiljkom na ustima priđu još dvojica.

— Što se dogodilo?

— Carney je kupio više no što je mogao platiti — rekoh podrugljivo.

— Mislili smo da si možda u neprilici, Tye — objasni Cap svojim suhim, teškim glasom — pa smo Tom i ja došli pogledati jesu li strane izjednačene.

U zraku se odmah osjetila promjena. Onaj plavi s ožiljkom na usni — kasnije sam saznao da se zove Fetterson — u stvari je želio nastaviti borbu. Sada mu se ta zamisao više nije sviđala. Istina, bio sam mu izvršna meta, ali su njega i njegova dva prijatelja pokrivali Tom Sunday i Cap Rountree.

Fetterson pogleda lijevo i desno, i lako ste mogli vidjeti kako mu se uvlače rogovli.

— Bilo bi dobro da se sakriješ prije no što se osvijesti — reče. — Razapet će ti kožu.

Do tog sam trenutka već bio odjevno hlače i zagazio u čizme. Vjerujte, ne podnosim neprilike bez čizama i hlača na sebi.

Stegnulo sam opasač i gurnuo korice na njihovo mjesto. Rekoh Fettersonu:

— Kad se probudi, kaži mu da pokupi svoju plaću i odlazi. Ja ne tražim nevolje ali on mi je danas stao na žulj.

Te večeri nam Belden u upravi hotela podijeli zarade. Jedan po jedan pristupali smo njegovu stolu i uzimali novac. Naše su mjesečne plaće iznosile devedeset pet dolara. Orrin i ja radili smo dva mjeseca i nekoliko dana trećeg.

Kad je red došao na mene, Johnny Belden odloži pisaljku i zavalj se u stolici.

— Tye — reče — u gradu je zatvorenik koji čeka saveznog šerifa. Dovedi su ga jutros. Njegovo je ime Aiken, a jahao je s Backom Random kad ste se ono sreli u preriji.

— Da, gospodine.

— Razgovarao sam s Aikenom i on mi reče kako bi Back Rand zacijelo oteo moja goveda da nije bilo tebe... ili bi to on barem pokušao. Iz onog što je rekao proizlazi da si spasio moje stado, odnosno sve nas od ozbiljne borbe i stampea u kojemu bih zacijelo izgubio mnoštvo stoke... Ja nisam nezahvalan čovjek, Tye, stoga tvojim nadnicama dodajem dvije stotine dolara...

Kad smo izlazili iz hotela ulicom su prolazila troja kola, a još troja ih slijedila. Prva troja okružavalo je dvanaestak Meksikanaca odjevenih u ukrašena kožna odijela, sa širokim meksičkim sombrerima na glavama. Oko tovarnih kola jahalo je daljnjih dvanaestak jahača, kakve nikada prije nismo vidjeli.

Njihovi kaputi bijahu kratki; donji im rubovi nisu sezali ni do pojasa a rukavi jedva do zglobova. Hlače su im se širile prema dolje i poput rukavica pristajale uz njihova bedra. Mamuze su imale kotačiće, a svi su jahači nosili blještavo nove puške i pištolje. Uz to je još svaki imao poprijeko prsiju široku i obojenu svilenu vrpcu. Bijahu ulickani kao za kakvu veselu predstavu.

Trebali biste, zatim, vidjeti te konje! Svaki od njih uškopljen, brz, brižljivo njegovan.

Sve u svemu bijaše to družba u svakom doba podjednako spremna za borbu i veselje.

Prva se kola zaustaviše ispred hotela i s njih siđe neki visoki postariji muškarac potpuno sijede kose i brkova. Nakon toga pomogne sići nekoj djevojci od kakvih petnaest-šesnaest godina, najljepšem stvorenju koje sam ikad pogledao.

Tata nam je više puta pričao o španjolskim donama i senjoritama što žive oko Santa Fe. I ovi ovdje su vjerojatno namjeravali u tom smjeru.

Padne mi na um zamisao: na prolazu kroz indijansku zemlju, što više

pušaka to bolje. Ova šarena družina raspolaže s najmanje četrdeset pušaka, a to je već dovoljno da svaki Indijanac dobro promisli prije no što se odvaži na kakvu ludost. Pa ipak, nas bismo četvorica njihovu družinu učinili još jačom, pomislih, a ujedno bi nas ona odvela do zemlje u koju smo nakanili.

Otputio sam se u blagovaonicu hotela ništa ne rekavši Sundayu i Roundtreeju.

Sijedi Meksikanac već je sjedio ondje s djevojkom koja mi se toliko svidjela.

— Gospodine — rekoh — pretpostavljam da vaša družina namjerava u Santa Fe. Moji ortaci i ja... nas četvorica... namjeravamo na Zapad. Kad biste nam dopustili jahati s vama, vašoj bismo snazi dodali svoje četiri puške, a i za nas bi putovanje bilo sigurnije.

Pogledao me hladnim smeđim očima i mirna lica. Onda je počeo djevojci nešto govoriti na španjolskom. Ona ga prekine, tko zna što mu je to objašnjavala također na španjolskom, ali ne bijaše sumnje u smisao njegova odgovora.

Na kraju se ljepotica okrenu prema meni i dosta žalosnim glasom reče na engleskom:

— Žao mi je, gospodine, ali moj djed kaže da je takvo što isključeno.

— I meni je žao — rekoh — ali ako vaš gospodin djed samo želi ustanoviti tko smo i što smo, može upitati gospodina Beldena... onog čovjeka tamo...

Djevojka prevede moje riječi, i starac pogleda prema Beldenu preko sobe. Trenutak sam pomislio da će možda ipak promijeniti odluku, ali on samo strese glavom.

— Žao mi je — još jednom reče mlada Španjolka. — Moj djed je vrlo nepopustljiv čovjek. — Trenutak je oklijevala a onda reče: — Upozorili su nas da bi nas mogli napasti neki pripadnici vašeg naroda...

Naklonio sam se... prvi put u životu... i vjerojatno sam to učinio više no nespretno, ali jednostavno mi se činilo da se tako pristoji.

— Ja sam Tyrel Sackett... Budete li ikad u opasnosti, moji prijatelji i ja smo vam na usluzi.

Te zagonetne riječi nisu bile moje, nego iz neke knjige koju su čitali preda mnom. Uza sve to, ja sam doista tako mislio. Nastavih:

— Hoću reći, svakako ću doći budete li u kakvoj neprilici...

Ona mi se prilično lijepo nasmijala, a ja se okrenuh od njihova stola. U glavi mi ju zujalo kao da me po njoj netko odalamio vagirom.

U taj mah u blagovaonicu uđe Orrin. Začudih se: s njim u društvu bila je djevojka u koju se bio zagledao po dolasku u Abilene, pa čak i njezin otac. Sve troje složno sjedoše za stol. Ipak, nisam se previše začudio. Orrin bi svojim milozvučnim jezikom pripitomio i pumu.

Izidoh napolje. Ubrzo za mnom stiže Orrin.

— Odakle poznaješ Don Luisa?

— Tako se zove? Jednostavno sam prišao njihovu stolu i iznio im neke prijedloge.

— Pritts mi kaže kako starčevi susjedi ne misle o njemu osobito dobro. — Orrin spusti glas. — Radi se o tome da upravo sakupljaju družinu kako bi ga potjerali.

— Je li ono Pritts? Čovjek što sjedi za tvojim stolom?

— Jonathan Pritts i njegova kći Laura. Prilično zgodni ljudi iz Nove Engleske. On radi na naseljavanju ovih krajeva. Laura nije željela poći na Zapad i ostaviti svoj cijenjeni dom i svoje cijenjene prijatelje, ali ju je otac uvjerio kako čovjek mora na prvo mjesto stavljati svoje društvene obaveze.

Nešto je u Orrinovim riječima zvučalo lažno, osim toga to nije bio njegov način razmišljanja.

— Orrine, koliko ja znam, ljudi ne napuštaju svoje domove ukoliko time ne dobivaju nešto opipljivo. Mi putujemo na Zapad jer više ne možemo živjeti u planinama. Mislim da ćeš uskoro ustanoviti kako ni Jonathan Pritts nije drukčiji.

Bio je zaprepašten.

— O, ne! Ne čini on sve to radi koristi. Tamo odakle je stigao bio je uvažena osoba. Da je ostao ondje, kandidirao bi se za senat.

— Cini se — rekoh — da ti je netko napričao dosta gluposti o tim njihovim cijenjenim prijateljima i njihovom cijenjenom domu.

— Ti to ne razumiješ, Tye. To su uistinu značajni ljudi. Morao bi ih upoznati.

— Skupljajući stoku na Zapadu imat ću malo vremena za značajne ljude.

Orrin me pogleda prilično nelagodno.

— Gospodine Pritts mi je ponudio posao. Trebao bih jahati s njegovom družinom. Namislio je tamo negdje podići gradilišta.

— On već ima družinu?

— Zasad desetak ljudi, a kasnije će ih biti i više. Sreo sam jednoga od njih, Fettersona.

— Onog s ožiljkom na usni?

— Da! — Orrin me radoznalo pogledao. — Ti ga poznaješ?

Po prvi put sam Orrinu ispričao kako je završilo moje kupanje u bačvi.

— Hm — zamisli se Orrin — tada neću preuzeti taj posao. A i Prittsu ću ispričati kakav je Fetterson. — Malo je zastao. — Premda bih tako rado ostao s Laurom...

— Otkad si ti počeo naganjati djevojke? Dosad su one hvatale tebe.

— Laura je drukčija... Nikad prije nisam imao priliku upoznati neku gradsku djevojku... To je zaista nešto drugo... Bon-ton i slično...

Sumnjičavo sam zavrtio glavom.

Orrin se vratio u blagovaonicu a ja prošetah ispred hotela.

Nekoliko je Meksikanaca u blizini tovarilo kola i sve je bilo prilično mirno.

Odnekle s ulice javi se Rountree:

— Tye, pazi!

Okrenuvši se, opazih kako ulicom dolazi Reed Carney.

III

Nije bio sam.

S njim bijahu Fetterson i ona dvojica što su za njim došla iz saluna.

S moje desne strane otvore se neka vrata i pojavi se Don Luis.

Bilo je tako tiho da sam čak čuo kako struže žigicom i uvlači prvi dim cigare.

Kad je Reed Carney krenuo prema meni, bio je udaljen više od stotinu metara. Pošto je prešao oko pola puta, ja odlučno zakoračih prema njemu.

Zastao je kao pogođen.

Čini se da nije očekivao da ću se ja pretvoriti u lovca. Vjerojatno je mislio kako ću na sve načine pokušati izbjeći pucnjavu.

Najednom mi sinu da ga baš i ne moram ubiti. Vjerojatno sam se tog trenutka iz dječaka premetnuo u muškarca. Odjednom sam počeo shvaćati neke stvari. Na primjer: najvažnije je »pročitati« protivnika s kojim se upravo sukobljavaš. Manje je važno brzo potezati pištolj i precizno pucati. Neki su od najbržih revolveraša stradali jer nisu pravodobno pogodili što kani protivnik.

Reed Varney je očito želio pucati i pobijediti, ali ja, ja sam želio nešto posve drugo.

Promatrajući Reeda kako dolazi ulicom znao sam da mi i nije potreban pištolj; najednom sam shvatio kako Reed Carney nije ništa drugo no obični igrač na sreću. Vjerovao je da je jak na šakama i dobar revolveraš, ali nije želio da itko puca u njega. Nevolja je u tome što, kad čovjeka prati glas da je jak i brz, često dolaze prilike kad to treba i dokazati.

Trojica za njim čekala su da Reed počne, ali sam ih ja ostavio Capu. On će im i sam znati stati na kraj. Moja briga bijaše isključivo Reed, koji me tako silno želio ubiti. Ili bolje rečeno: koji je želio da se pročuje kako me ubio.

Niz njegovo se lice cijedio znoj, premda večer nije bila vruća.

Nastavio sam hodati prema njemu.

Tada je on zakoračio unatrag i njegove su se usne rastavile kao da ima neprimika s disanjem. Znao je da više neće biti isti čovjek ako sada ne povuče.

Kad sam se napokon zaustavio, bio sam od njega udaljen samo za duljinu ruke. Disao je kao da je cijelo vrijeme trčao uzbrdo.

— Gotov si, Reed. Ti želiš biti veliki čovjek, ali tog se nikad nećeš domoći s pištoljem... Da si posegnuo za njim već bi bio mrtav... hladan i mrtav dođe u prašini, samo sa sjećanjem na bol u trbuhu koja grize poput bijesna štakora... Reed, sad ćeš, vrlo oprezno, otkopčati opasač i pustiti ga da padne. Zatim ćeš se okrenuti i otići.

Bilo je vrlo mirno. Vani u preriji pjevala je ševa.

— Otkopčaj opasač!

Jezik mu se zaustavi na usnama a prsti sami od sebe potražiše kopču opasača koji ubrzo zatim padne u prašinu.

— Da sam na tvom mjestu uskočio bih u sedlo i ispario odavde. Puno je mjesta kamo bih mogao otići.

On ustuknu, okrenu se i poče koračati. Kad je shvatio što se dogodilo, nastavi hodati sve brže i brže. Jednom posrnu, ali se pribere i nastavi.

Tren poslije lijevom rukom pokupih odbačeni opasač i okrenuh se hotelu.

Svi su stajali pred njim: Orrin, Laura Pritts i njezin otac, Don Luis... čak i njegova unuka...

— Plaćam piće — rekoh.

— Meni samo kava — odgovori Cap.

Moje se oči zaustaviše na Fettersonu.

— To uključuje i tebe — rekoh.

Zaustio je da izvali nešto, ali je od svega ispalo samo:

— Neka sam proklet ako neću. Od ovog mi se zgrčila utroba, gospodine.

Don Luis izvadi iz usta cigaru i strese dugački pepeo. Pogleda me i nešto reče na španjolskom.

— Kaže da možemo putovati s njim, ako to još želimo — provede Cap. — Veli da si hrabar čovjek... i što je još važnije, razuman.

— Gracias — rekoh, a to bijaše jedina španjolska riječ koju sam znao.

I tako smo u zanimljivom i veselom društvu krenuli na Zapad.

Noću smo logorovali zajedno i bilo je divno sjediti oko vatre i slušati španjolske pjesme.

Kako se moja odjeća tijekom vremena poprilično istrošila, od jednog Španjolca kupih cijelu opremu, pa sam izgledao poput jednoga od njih.

Nekoliko sam puta izjahao s Don Luisovom unukom Drusillom. Svaki put bi nas pratili vaquerosi, kao da se boje da nas netko ne napadne. Djevojka mi je rekla kako njihovi vaquerosi nisu Meksikanci nego Baski.

Rountree je bio nemiran.

— Već smo se trebali sresti s Indijancima. Jaši uz nas, Tye, čuješ li?

Što smo odmicali dalje, to smo se noću uz vatre bolje zabavljali. Sad je već Orrin njima pjevao stare velške i irske balade. Od tate je naučio nekoliko španjolskih pjesama i kad ih je napokon zapjevao, Španjolci su mu oduševljeno zapljeskali. S udaljenih planina odgovarali su kojoti.

Stari Rountree bi svoje odmorište svake noći potražio daleko od naših vatri, tamo usamljen sjedio, promatrao tamu i osluškivao šumove. Čovjek koji uvečer dugo gleda u vatru, vidi koliko i slijepac kad nakon toga pogleda u tamu. Kani li pucati, mora pričekati da mu se oči priviknu na mrak.

Ujutro bismo napunili čuture ne znajući kad ćemo idući put vidjeti kakav izvor.

Vrući je vjetar pretraživao travu. Noge konja i mula visoko su podizale prašinu koja je satima ostajala visjeti u zraku. Bude li u okolici Indijanaca, neće im biti teško naći put do nas.

Sad smo već Drusilla i ja svakoga dana odlazili na jahanja. I svakoga sam dana više osjećao kako me sve na njoj neodoljivo privlači.

Gore u planinama, u rodnom kraju, poznavao sam nekoliko djevojaka. Uglavnom sam im se klonio s puta, ne želeći staviti glavu u kakvu klopku iz koje ju poslije ne bih mogao izvući... Ovoga puta sam spokojno propadao u živi pijesak.

Bilo joj je jedva šesnaest godina, ali se Španjolke u tim godinama obično već udaju, pa i ranije. Tako je bilo i u nas, u planinama. Na žalost, ja sam bio praznih džepova, bez ikakva imetka, i nisam imao pravo ni pomišljati na takvo što.

U međuvremenu sam bolje upoznao vaquerosa.

Miguel je bio mršav i žilav, nesumnjivo najbolji jahač kojega sam ikad

upoznao. Bijaše možda koju godinu stariji od mene, uz to privlačan, kratka osmijeha i poput mene uvijek spreman daleko jahati.

Vaguerose je vodio Juan Torres, nabijen muškarac četrdesetih godina. Rijetko se smijao ali je uvijek bio prijateljski raspoložen. Možda je to bio najbolji strijelac iz puške kojega sam ikad vidio... Radio je za Don Luisa Alvarada od djetinjstva i mnogo ga cijenio.

Bill su u družini i Pete Romero i mladi Antonio Baca... jedini koji nije imao baskijske krvi.

Jednog dana Cap me zaustavi:

— Jesi li opazio kako mladi Baca gleda u tebe kad jašeš s gospođicom?

— Čini se da mu se to ne sviđa... Da, opazio sam.

— Čuvaj se! On u sebi nema nimalo plemenitosti.

Jedne smo večeri logorovali kod Little Arkansasa. Kad su noćne straže zauzele svoja mjesta, izvukao sam se iz logora s puškom i čuturicom i krenuo put Little Arkansasa. Spuštao se mrak ali se još moglo vidjeti. Silazeći prema rijeci u kojoj bijaše više pijeska nego vode, zašao sam i osluhnuo.

Nebo u daljini propara munja, a poslije desetak i više sekundi odjeknu grmljavina.

U tišini koja je zatim nastala začuh kako se na drugoj obali otkotrljao kamen. Iz grmlja izroni dvadesetak Indijanaca na konjima i krenu prema rijeci. Lica im bijahu išarana ratnim bojama.

Lako su pregazili gotovo posve suho korito šezdesetak metara ispred mene i odjahali u preriju. Znao sam da svakako ne bi prolazili ovako kasno kad u blizini ne bi imali logor.

Vratio sam se svojima i prišao Capu Rountreeju. Pridružio nam se i Torres pa smo zajedno razmotrili naše izgled...

Kad je svanulo, Drusilla po Torresovu savjetu ostade u kolima. Napredovali smo lagano, ne podižući prašinu.

Owl Creek smo našli suh poput kosti. I Little i Big Cow Creek bijahu presušili.

— Bit će vode u Arkansasu — reče Rountree svojim hrapavim glasom. — U toj rijeci uvijek ima vode.

Nebo bijaše prazno, zemlja mirna...

IV

Okrenuh se i ugledah u daljini oblak prašine. Pokazah ga Orrinu koji odmah rukom upozori Torresu.

Do Arkansasa, odjevenog u zelenilo, stigli smo po svjetlu zvijezda. Ja sam u svojoj čuturi još uvijek imao gutljaj ustajale vode. Odmah sam je ispraznio i oprao, te napunio svježom vodom.

Punu čuturu ponio sam Drusillinim kolima. Baca me pri tom promatrao s mržnjom u očima...

Te smo noći nas četvorica zapalili vatru podalje od ostalih jer smo htjeli nesmetano razgovarati.

— Torres mi kaže da Don Luis ima prilično zgodan i velik posjed: brdašca, livade, šumu... i mnogo stoke — spomene Cap. — Uzgajaju i ovce. Osim toga raspolaže s nekoliko rudnika i pilanom.

— Govori se da je škrt — pridometne Orrin. — Neki bi ljudi ondje sagradili domove, kad bi im on dopustio.

— Što? Ti bi im dopustio, Orrine? — upita Tom blago.

— U svakom slučaju, on uopće nije Amerikanac. — Orrin je bio uporan.

Rountree je pokušao biti objektivn:

— Don Luis tu zemlju posjeduje četrdeset godina, a naslijedio ju je od oca koji se ondje doselio još 1794. godine. Što je u svemu tome nejasno?

— Možda griješim — odgovori Orrin ali tako sam čuo.

— Don Luis nije pustolov — reče Rountree. — On i njegov otac uporno su obrađivali tu zemlju, doveli iz Meksika ovce i goveda, otvorili rudnike, sagradili pilanu. I sad da im to netko otme...

— Mislim da Jonathan Pritts neće učiniti ništa što nije zasnovano na zakonu — usprotivi se Orrin.

Slijedeće odmorište trebao je biti Pawnee Rock... Torres priđe našoj va-

tri kako bi nam rekao da je Don Luis odlučio zaobići to mjesto.

Kako ga je Orrin, međutim, želio vidjeti, pa i ja, nas četvorica se privremeno odvojismo od Španjolaca.

U blizini Pawne Rocka ulogorilo se kakvih pedesetak ljudi. Bili su prilično bučni i obilno se točio viski.

— Čini se, neko ratničko društvo — primijeti Rountree.

Pomislih da bi to mogla biti Prittova družina, jer su svi ti ljudi logorovali bez kola i žena. Osim toga sam prepoznao jahača koji je kod Abilena bio s družinom Backa Randa.

Neki nam od njih doviknuše:

— Zdravo! Odakle vi?

— Prolazimo.

Sad smo mogli zapaziti da je logor prilično priljav, neuredan i nemarno postavljen.

— Idemo do gornjeg Cimarrona — dodao je Tom Sunday.

— Pridružite nam se! Imamo posla za vas.

— Već kasnimo — reče Orrin, promatrajući njihova lica kao da ih želi upamtiti.

Nekoliko se njih spusti k nama nenametljivo nas opkoljavajući, tako da ih je bilo i iza leđa. Ja odmah okrenuh zelenka, pa prema njima.

Nisu na to bili spremni, niti malo. Neki čovjek crvene kose reče:

— Što? Bojite se nečeg?

Umjesto svakog drugog objašnjenja potjerah svoga konja točno na njega. Desna mi je ruka počivala na opasaču nekoliko centimetara daleko od pištolja. Učinilo mi se da žele vidjeti što će se dogoditi ako me crveni pritijesni.

Ovaj zakorači u stranu, ali kad ste zelenka jednom upravili prema čovjeku ili životinji, on je znao što mu je činiti.

Crvenokosi pokuša unatrag. Zelenko opet za njim. Najednom se čovjek raspomani i zgrabi pištolj. Ja žešće mamuznuh zelenka, on ramenom pogodi crvenokosog i ovaj trasne o zemlju. Njegovo oružje u visokom luku odleti u stranu.

Čovjek je ležao na leđima. Točno nad njim njihala se glava zelenka.

Dok su ostali promatrali predstavu, Orrin podiže pištolj crvenokosog i gurne ga u svoj zamotani pokrivač.

Tom Sunday i Cap Rountree već su držali svoje puške spremne.

Cap progovori:

— Kao što rekosmo, samo prolazimo.

Crvenokosi htjede ustati ali ga zelenko izbaci iz ravnoteže. Čovjek se pomiri s višom silom.

— Ustat ćeš kad odemo — rekoh mu. — Previše si znojtan pa bi mogao umrijeti.

Prilazila nam je još jedna skupina.

— Sve u redu, Tye? — upita Orrin.

— Hajdemo — rekoh i mi otprašismo.

U Coon Creeku smo se opskrbili vodom i pošli u Fort Dodge.

Upravo u vrijeme dok smo boravili u Fort Dodgeu, onamo je stiglo putujuće zabavište »The Barlow Sanderson Company«.

Znatiželjno smo promatrali neobičnu družinu. Odjednom do nas dopre razgovor što ga je kočijaš vodio s nekim vojnikom.

— Moglo bi uskoro doći do sukoba. Neki se nametnici pokušavaju naseliti na španjolske posjede — rekao je.

Orrin se okrenu.

— Nas se ta borba ne tiče — reče. — Bit će bolje da krenemo u lov na ničija goveda.

Nakon toga smo se vratili u španjolski logor. Oni su se upravo spremali na polazak.

Priđe nam Torres.

— Mi odlazimo, gospodo. Stigla nam je poruka o nevoljama kod kuće. Oдавде krećemo na jug. Hoćete li s nama?

— Mi ćemo za Purgatorij.

— Dakle, rastajemo se. — Torres me pogleda. — Znam da bi se Don Luis želio oprostiti s vama, gospodine.

Starog Španjolca nije bilo kod kola, ali je zato ondje bila Drusilla. Kad me ugledala, brzo mi priđe.

— Oh, Tye! Mi odlazimo! Hoću li vas ikad ponovno vidjeti?

— Doći ću u Santa Fe. Smijem li vas tada posjetiti?

— Molim vas da to učinite.

Stajali smo zajedno u tami, a oko nas su odjekivali povici ljudi što su se spremali za pokret.

U tom trenutku više nisam želio loviti ničija goveda. Htlo sam u Santa Fe. Osjeća li Orrin isto za Lauru Pritts?

Ali kako bih smio osjećati nešto za ovu bogatu ljepoticu? Ta ja sam samo obični dječak s planina koji jedva zna čitati tiskana slova, s mukom se umije potpisati.

— Hoćete li mi pisati, Tyrele?

Kako sam joj mogao reći da ne znam pisati?

— Svakako — rekoh i zakleh se da ću naučiti i tu mudrost. Prisilit ću Toma da me nauči.

— Nedostajat ćete mi — prošapta djevojka.

A ja sam samo stajao kao prokleta budala i gužvao svoj šešir. Da mi je onaj laki Orrinov jezik! Nikada nisam razgovarao sa ženama na taj način i nisam imao pojma što bi sada valjalo reći.

— Bilo je lijepo jahati s vama — jedva istisnuh.

Ona mi se primaknu i ja je zaželeh poljubiti, ali se nisam mogao pomaknuti kao da sam prikovan.

— Nedostajat će mi jahanje s vama — rekoh, očajnički posežući za riječima. — Uvjeren sam da će mi nedostajati.

Ona najednom stane na prste, poljubi me, a onda pobjegne. Okrenuo sam se i pošao prema obližnjem drvetu. Posrnuo sam, opet krenuo i upravo tada iz mraka izroni Antonio Baca. U ruci je držao nož. Ništa nije rekao, samo je navalio.

Postupio sam bez razmišljanja. Lijevim dlanom udarih ga po zglobu ruke s nožem, uhvatih je desnom i tijelom odgurnuh ostricu iz putanje. Ona ga desnom tresnuh po zglobu. lijevom nogom zakoračih pred njega, gurnuh ga preko nje pa ga snažno odbacih prema obližnjem stablu.

Baca poletje zrakom i snažno tresnu o stablo. Njegov nož odletje u visoku luk. Podigavši ga jednostavno sam nastavio hodati, ne osvrćući se. Mislim da sam ga čuo kako bijesno reži.

Tom Sunday je bio u sedlu i pridržavao uzde mog zelenka.

— Orrin i Caps u već krenuli. Srest ćemo se u tvrđavi.

— U redu — rekoh.

— Prilično je teško napustiti tako lijepu djevojku, zar ne?

Pogledao sam ga.

— To je prva djevojka koja me zamijetila — objasnih mu. — Inače me djevojke ne vide.

— Mogao bi biti ponosan. Ona je prava dama.

Tada opazi nož u mojoj ruci. Svi smo dobro poznavali taj nož. Baca je stalno njime gađao kola.

— Skupljaš uspomene? — upitao me Tom suho.

— On je mene napao. — Zatakao sam nož za pojas.

Poslije nekoliko metara on reče:

— Ubio si ga?

— Ne.

— Trebao si, jer ćeš to morati kad-tad...

Pred sobom smo gledali svjetla tvrđave, za sobom čuli škripu Don Luisovih kola, viku njegovih ljudi.

— Tome — rekoh — moram naučiti pisati. Stvarno to moram.

— Naučit ćeš — reče on ozbiljno. — Bit će mi drago da ti mogu u tome pomoći.

— I čitati pisma?

— I to.

Neko smo vrijeme jahali u tišini a onda Tom reče:

— Tye, ovo je velika zemlja i čovjek i sam mora biti velik kako bi ovdje mogao živjeti. Ta zemlja, mislim, svakome pruža jednake mogućnosti. Upravo si toliko velik, odnosno malen, kolika je tvoja vlastita predodžba o sebi samom. Ako uistinu namjeravaš raditi i učiniti nešto od sebe, moraš uspjeti.

Zapuše lagani povjetarac, hladan i ugodan. Upravo smo činili prvi korak: pošli smo za podivljalom stokom.

V

Cap Rountree je nekad u ovom kraju trgovao dabrovim krznom. Družio se tada s Kitom Carsonom, Ujakom Dickom Woottonom, Jimom Bridgerom

i Bentsima. Poznao je svaki kutak poput kakvog Indijanca.

Tom Sunday... neprestano sam razmišljao o njemu. Teksašanin je, i to je već samo po sebi dovoljno dobro. Zna o stoci više nego itko od nas.

Orrin i ja veći dio onoga što posjedujemo stekli smo uzgajanjem stoke i lovom. Dobro smo se razumijevali u biljke, znali se snaći u gustoj šumi.

Zemlja kojom smo jahali bijaše prebivalište Komanča i Arapahosa. Kajo-ve su ovamo stizali u pljačkaške pohode. Bilo je tu i nešto Čejena. Apaši su katkada ovuda putovali na jug. Samo malo nečije neopreznosti moglo nam je svima donijeti smrt. U ovoj zemlji nema mjesta za dangube i ljude bez smisla za odgovornost.

Neminovno smo bili stalno svjesni prisutnosti neba. Gradski ljudi gotovo nikad ne gledaju u noćno nebo i zvijezde, ali mi nismo mogli birati. Zvijezde su nam toliko mnogo govorile. S pomoću njih smo se orijentirali, jer ovdje nije bilo drugih putokaza.

Cap je poznao svaki potok, svako ušće. Nije postojao nikakav drugi zemljovid tog kraja osim onog što ga čovjek ima u svojoj lubanji, nije bilo nikog koga bi se moglo pitati za smjer, pa je čovjek morao dobro pamtit i svaku i najmanju podrobnost zemljišta.

Izjutra je zrak postajao sve svježiji. Počela se osjećati studen, znak da se penjemo u više predjela.

Jednog smo svitanja ugledali sedam spaljenih kola. Oprezno smo im se približili, pušaka podignutih i spremnih. Svuda okolo leševi.

Pokopali smo ih tamo gdje smo ih i pronašli, ostale u blizini, u zajedničkom grobu. Pri tom smo se poslužili lopatom što smo je pronašli blizu jednih kola.

Cap je u okolini pronašao nekoliko netaknutih pisama.

— Barem to možemo učiniti za njih — reče. — Ljudi koji ih očekuju zacijelo će htjeti znati što se dogodilo.

Sunday je promatrao jedna kola i doimao se pomalo zbunjen.

— Cap — rekao je — dođi malo ovamo.

— Shvaćam što misliš — doda Orrin. — Čini se da je dno onih kola prilično debelo. Dapače, neobično debelo.

— Predebelo — reče Sunday. — Mislim da je lažno.

On zabiye lopatu u dno potiskujući je nadolje, sve dok se ne otvori procijep. Kad smo skinuli bočnu dasku, ugledasmo željeznu kutiju. Izvodili smo je i otvorili.

Unutra je bilo nekoliko platnenih vrećica sa zlatnicima i srebrnjacima, vrijednim kakvih tisuću dolara, te nekoliko pisama.

— Ovo je bolje od lova na divlja goveda — reče Sunday. — Posve zgodna svota novca.

— Možda je nekome potrebna nego nama — javi se Orrin. — Bolje bi bilo da najprije pročitamo pisma i ustanovimo možemo li pronaći vlasnika.

Tom Sunday ga pogleda, nasmijan, ali je nešto u njegovu smijehu govorilo da mu nije do smijeha.

— Ne misliš valjda ozbiljno? Vlasnik novca je mrtav.

Isprva sam mislio da se šali, ali on odjednom postade smrtno ozbiljan. Način pak kako je gledao novac, natjera me da se zamislim.

Cap Rountree je samo stajao, neprestance bezuspješno pripaljiavao svoju staru lulu i motrio Orrina, kao da na njemu vidi nešto prilično zanimljivo.

U to doba nismo svi zajedno imali više od pet dolara, a morali smo kupiti tovarne životinje. Orrin i ja smo sav zarađeni novac poslali majci. Sada smo namjeravali raditi četiri-pet mjeseci stalno u smrtnoj opasnosti, kako bismo zaradili svotu novca ne veću od one što je ležala pred nama.

— Vlasnici su mrtvi, Orrine — reče Tom Sunday razdražljivo. — Da mi nismo pronašli ovaj novac, prošle bi godine i godine prije no što bi to učinio netko drugi, a do tada bi se sva pisma raspala u komadiće.

— Što god učinili — javih se ja — bit će bolje da o tome odlučujemo negdje drugdje. Ovdje bi vrlo lako moglo biti Indijanaca.

U sumrak smo se ulogorili u sjeni nekog drveća nadomak rijeke Arkansas. Ponaјprije smo dobro napojili konje.

Cijelo to vrijeme nitko nije progovorio ni riječi. Mjesto nije bilo pogodno za svađe i razmirice, ali ako do njih ipak dođe, Orrin je moj brat... a osim toga je u pravu... Kad smo sjeli uz vatru kako bismo popili kavu, Tom opet spomene novac:

— Bili bismo budale kad ne bismo zadržali taj novac, Orrine. Kako da saznamo kome ga u stvari šaljemo? Možda ga u ruke dobije rođak koji je mrzio vlasnike novca? Uostalom, to zlatu nije nikome potrebnije nego nama.

Orrin je samo sjedio proučavajući pisma.

— Ti su ljudi kod kuće ostavili kćer — reče Orrin napokon — staru jedva šesnaest godina. Živi u njihovih prijatelja i čeka da roditelji pošalju po nju... Što mislite, što će se dogoditi kad ti ljudi ustanove da se roditelji više ne javljaju, te da više ne mogu očekivati novac za djevojčino uzdržavanje?

Pitanje je zasmatalo Toma i on od njega gotovo poludi. Lice mu pocrvenje i osu se ostrim crtama. Bijesno procijedi kroza zube:

— Ti im pošalji svoj dio. Ja ću svoju četvrtinu zadržati... Želim je odmah sada. Taj novac nikad nitko ne bi pronašao da ja nisam zapazio dvostruko dno.

— Što se toga tiče, Tome, ti si u pravu — reče Orrin razumno — ali ne zaboravi da novac nije naš.

Tom Sunday polako ustane. Već je bio lud od bijesa i samo ga je korak dijelio od potpuna bjesnila. Stoga i ja ustadoh.

— Mali — reče on ljutito — ne mijesaj se. Ova se stvar tiče isključivo Orrina i mene.

— Ti govoriš o dijeljenju. Prema tome, Cap i ja imamo pravo glasa koliko i Orrin i ti. Pošli smo sabirati podivjalu stoku i ako počnemo s neprilikama, od svega toga neće biti ništa.

Orrin reče:

— Da novac pripada kakvom muškarcu, možda uopće ne bih govorio o vraćanju, ali s djevojkom je drukčije. Tako je mlada. Ne usuđujem se ni pomisliti što bi joj se moglo dogoditi da je otjeraju u svijet u toj dobi.

Ovaj bi je novac doslovce mogao spasiti.

Tom bijaše ponosit i tvrdoglav čovjek. Bez razmišljanja bi se sukobio s Orrinom i sa mnom. Tada se javi Cap Rountree:

— Tome — reče prijazno — ti nemaš pravo, a što je još gore, ti to znaš. Naša družina ima četiri strane, a ja sam u ovoj stvari sa Sackettima. Ne protiviš se valjda demokraciji, zar ne, Tome?

— Prokletstvo, dobro znaš da ne, i ako uistinu tako misliš, odmah ću sjesti. Uza sve to tvrdim da smo ipak proklete budale.

— Tome, vjerojatno imaš pravo, ali ja sam prokleta budala, eto, zbog tog bespomoćnog djeteta — reče Orrin. — Kad ondje gore skupimo ta goveda, uzmi moj dio ne budeš li mislio drukčije.

Tom Sunday je i dalje prijekim okom gledao Orrina.

— Ti prokleta budalo. Druga stvar u koju sam sada uvjeren jest da ćeš na kraju pjevati psalme u crkvi.

— Znam ih nekoliko — reče Orrin. — Vi sjednite, i dok Tyrel bude spremao večeru, otpjevat ću vam neke od njih...

I to je bio kraj priče... ili smo mi barem mislili da je tako. Ponekad se pitam da li bilo što na ovom svijetu završava.

Kad je Orrin otpjevao i zadnji psalam, Tom se protegnu i ispruži mu ruku. Orrin se nasmiješi i rado je prihvati.

Više nitko nije progovorio ni riječi o zlatnicima. Novac smo spremili na dno tovarnih vreća i zaboravili na njega... ukoliko se uopće može zaboraviti na toliko novca...

Polako smo se približavali zemlji podivljale stoke.

Neka su od tih grla pobjegla sa španjolskih posjeda, druga su Indijanci natjerali u stampedo oduzevši ih karavanama što su putovale u Kaliforniju.

Nema sumnje da su Indijanci dosta te stoke pojeli, ali su oni prednost davali bizonima.

Zemlja u koju smo bili nakanili prostore se južno od planinskog odvojka ceste za Santa Fe, između Purgatorie i

Two Buttes Creeka te na jug do Mal Paisa. Prostran je to i vrlo surov kraj.

Jahali smo na jug kroz doline obrasle kaduljom i grmljem, preko brežuljaka pokrivenih smrekama i borovima.

Na kraju našeg putovanja Cap nas je doveo na jedno skrovito mjestance, o kojemu je stalno sanjario. Bio je to kanjon u podnožju planine s izvorom slatke vode. Uokolo se prostiralo možda i dvije stotine jutara dobre trave, konju do trbuha. Odmah se moglo zamijetiti da ovuda nitko nije kročio otkako je Cap Rountree pred dvadeset godina prvi put ovamo dospio.

Najprije smo se utvrdili. Iza nas su se okomito uzdizale litice, štiteći nas s leđa i odozgo. Točno pred nama ležalo je četiri-pet jutara izvrsne trave, na suprotnoj strani obrubljene drvećem i stijenama. Dalje bijaše kotlina s velikim pašnjakom što graniči s travnatim kanjonom u koji ćemo tjerati podivljalu stoku i ondje je čuvati.

Prve smo dane skupljali ogrjev. Još smo jače utvrdili svoje boravište i oprezno istraživali najbližu okolicu. Ja sam ubio srnu a Cap bizona. Meso smo donijeli u logor, rakomadali ga i stavili sušiti.

Onda smo počeli istraživati širi prostor. Za samo sat jahanja izbrojili smo šezdesetak grla. Vidjeli smo i jednog dugorogog bika koji vjerojatno teži kakvih osam stotina kilograma. A rogovi? Oštri poput igle.

Prvog dana lova utjerali smo prilično krdo u kanjon. U iduća tri dana skupili smo više od stotinu grla i već počeli brojati zaradu.

Dvoje bijaše najvažnije: uhvatiti što više stoke, te pri tom ostati živi. Nisu jedina opasnost bili Indijanci, nego i sama stoka. Neki su od onih bijesnih bikova neprestano pokazivali svoju spremnost na borbu, ali i krave mogu postati opasne, zateknu li čovjeka nespremnog.

Palili smo samo male vatre od najsuhljeg drva, a izlazili kad bismo morali. Vraćajući se u logor nikada nismo išli istim putem kojim smo iz njega izašli. Cijelo smo vrijeme budno motrili okoliš.

Naše se stado stalno povećavalo. Sa zadovoljstvom smo promatrali kako se stoka iz dana u dan sve više goji.

Tada su nas zadesile neprilike.

Orrin je jahao ridana kojeg smo kupili u Dodgeu. Jednom se prilikom na njemu spuštao niz neki obronak, ridan je posrnuo i pao. Konj se brzo pridigao i potrčao uz sve snage. Ali nesreća je htjela da se Orrinova noga prije toga zakvačila za stremen. Postojao je samo jedan način da se Orrin spasi: morao je ubiti konja.

Još smo prije odlučili da se svi rano vraćamo u logor kako bismo na vrijeme mogli pomoći onome tko slučajno zapadne u nevolju.

Kako Orrin nije stigao ni do prvog sumraka, uputismo se u potragu. Tom se uputi na jug s time da kasnije skrene na istok, Cap krene na zapad a ja kanjonom na sjever.

Ja sam brata i pronašao: hodao je sa sedlom na ramenu i s vinčesterkom u desnoj ruci.

Kad me ugledao, Orrin spusti sedlo na tlo. Ja potjerah konja do njega.

— Dugo ti je trebalo — prigovori mi brat, ali u njegovim očima nije bilo prigovora. — Upravo sam namjeravao sakriti sedlo.

— Mogao si pucati u zrak.

— Indijanci su mi ondje bili bliži no što si mi sad ti — reče.

Svoju nam je nezgodu podrobno pripričao uz vatru u logoru.

Nakon što je ustrijelio ridana, skinnuo je s njega sedlo i krenuo prema logoru. Pri tom se poslužio lukavstvom i nije pošao izravnom stazom, nego je najprije krenuo niz neki brijeg a onda pedeset-šezdeset metara propješačio izbočenom stijenom.

Da, vidio je Indijance, desetak ratnika. Kako ih je prvi ugledao, odmah je legao na zemlju i pustio ih da prođu. Prolazili su podalje od ubijena konja.

— Pronaći će ga — reče Cap. — Uskoro će mrak, pa noćas neće daleko. Vjerojatno će se smjestiti negdje dolje kod potoka. U zoru će ugledati jastrebe.

— Pa?

— Konj je bio potkovan. Kad ga vide, odmah će znati da se radi o bjelčevu konju. I lov će početi.

U drugim bismo prilikama jednostavno isparili visoko uzdignutih repova, ali mi smo sada bili ljudi s imetkom, a on svagda sputava čovjeka.

— Misliš li da će nas pronaći?

— Vjerojatno — reče Cap. — Svakako bi bilo dobro da dan-dva ostanemo u logoru. U svakom slučaju konjima je ionako potreban odmor.

Svi smo se osjećali prilično zlovoljno. I ako nas odmah ne pronađu, ostaje činjenica da su nam Indijanci najbliži susjedi, a to znači da je naše nastojanje da prikupimo i otjeramo stado osuđeno na neuspjeh.

— Znaite li što mislim? — započeh. S nevjericom su čekali što ću reći. — Mislim da bismo trebali odmah krenuti s prikupljenom stokom za Santa Fe, ondje je prodati i kupiti poštenu opremu. Za ovakvu vrst posla svakome su od nas potrebna tri do četiri konja.

Tom Sunday baci svoj bowie-nož u pijesak, izvadi ga i počne proučavati odblesak vatre na njegovoj oštrici.

— Zamisao ti nije loša — reče.

— Cap?

— Ako je i Orrin suglasan... — Cap je oklijevao. — Da, mislim da bismo već u zoru trebali otpašiti odavde.

— Tek u zoru? — začudih se. — Vidite, ja bih kidnucio odmah sada... prije no što Indijanci pronađu riđana...

Nisam čekao da Orrin kaže svoje mišljenje i zato, što sam znao da ionako čezne za plavokosom Laurom, a i ja sam se u mislima spremao u jedan posjet.

I tako sam bez daljnjih objašnjenja uzeo sedlo i krenuo prema svom konju. Postoje trenuci kada valja djelovati i nema nikakva smisla razglabati. Tjerati stoku noću nije najbolje što se može učiniti, ali danju su goniči odveć laka meta Indijancima.

Ostali su me slijedili bez pogovora.

Stoka je doduše bila puna vođe i trave i potpuno neraspložena za putovanje, ali smo je ipak nekako pokrenuli. Ostavili smo Sjevernjaču za sobom i krenuli u Santa Fe.

Kad su se prve sunčane zrake prolomile sivim nebom, za nama je već bilo desetak kilometara puta.

VI

Santa Fe bio je manji no što smo očekivali. Sve u svemu bijaše to gomila kuća od nepečene opeke, okupljena oko od sunca užarena trga. Pa ipak to bijaše za mene najveći grad koji sam ikad vidio, također i za Orrina.

Ljudi su stajali na trijemovima zasjenjujući dlanovima oči da nas mogu promatrati kako zbijamo stado.

Onda trojica Španjolaca krenu na konjima prema nama. Najprije su jahali polagano nespreno nas motreći. Zatim su nagnali konje u pun trk. Stigli su do nas u jurišu, resko urlajući, i zamalo nam rastjerali stado. Bili su to Miguel, Pete Romero i jahač Abreu.

— Hol — smijao se Miguel. — Divno je vidjeti vas, amigo. Don Luis vas također pozdravlja.

— Zar već zna da smo ovdje? — Orrin je bio iznenađen.

Miguel ga pogleda.

— Don Luis zna uglavnom sve, senjor. Vijest je stigla iz Las Vegasa.

Njih trojica su ostala sa stadom, a mi smo odjahali u grad.

Odšetali smo saluna »La Fonda« i tu u sjeni privezali konje. Unutra bijaše hladno, mirno i tamno kao u katedrali, samo što to ipak nije bila katedrala. Tu se obilato jelo i pilo, a moglo se i noćiti, mislim.

Sjeli smo i potražili ono malo preostala novca. Nije ga bilo mnogo, ali ipak dovoljno za nekoliko čaša vina i nešto jela.

Dok smo unutra sjedili, u salun uđe oficir tridesetih godina. Imao je i prilično gizdave brkove.

— Jeste li vi vlasnici stoke na rubu grada?

— Želite li trgovati? — upita Orrin.

— Ovisi o cijeni.

On sjedne k nama i naruči čašu vina.

— Bit ću iskren, gospodo. Ovdje je bila suša pa je stradalo mnogo stoke. Većina preostalih grla je vrlo mršava. Vaša je stoka prva debela govedina koju sam nakon prilično vremena vidio.

Tom Sunday sijevnu i reče:

— Dvadeset pet dolara po grlu.

Kapetan ga odlučno pogleda.

— Naravno, ne dolazi u obzir — reče, zatim nam se osmjehne i podigne čašu. — U vaše zdravlje...

— Kako je Don Luis Alvarado? — najednom će Orrin.

Kapetan se naglo ukoči, a onda upita:

— Pripadate li i vi Prittsovoj gumi-li?

— Ne — reče Tom Sunday. — Mi smo s Don Luisom putovali iz Abilena na Zapad.

— On je jedan od starosjedilaca što su nas s dobrodošlicom dočekali u Novom Meksiku.

— Jonathan Pritts vodi doseljenike — reče Orrin.

— Gospodin Pritts je moćan i odlučan čovjek — reče kapetan — ali griješi kad misli da će samo zato što je Novi Meksiko postao dio Sjedinjenih Država, prava stanovnika Španjolaca biti bačena kroz prozor. Osim toga, doseljenici koje vodi Jonathan Pritts, umjesto s obiteljima dolaze s oružjem.

Idućeg dana Orrin i Cap odoše na poštu kako bi poslali novac i pisma što smo ih pronašli u nagorjelim kolima tamo na istoku.

Ja sam pak pokušao razgledati grad.

Crnooke senjorite bile su same po sebi dovoljne da čovjek izgubi zdravi razum. Orrinu bi dostajalo da vidi neke od njih pa da odmah zaboravi Lauru.

Više od svega sam se želio pošteno okupati i obrijati.

Bilo je doba sieste. Neki pas otvori jedno oko i zamaše repom kako bi naglasio svoje zadovoljstvo što mu ne smetam. Ja doista nisam nikoga želio uznemiravati.

Polagano prošetah prašnom ulicom. Grad se rastapao u drijemežu.

Nedaleko su se široka vrata otvarala u dugu građevinu s mnoštvom korita. Odasvud je tekla voda i slijevala se u jarak. Tu je bila i jedna crpka, prva crpka koju sam ugledao u nekoj kući. Ljudi očito postaju lijeni, zaključio sam. Više im se ne da izlaziti iz kuće ni po vodu.

Ovo je zacijelo kupalište, zaključih. Smetalo me što u blizini nije bilo nikoga kome bih platio kupanje.

Napunio sam jedno košice vodom, svukao se i ušao u nj. Kad sam se od glave do pete nasapunao, u prostariju udoše tri djevojke sa zamotuljcima odjeće na glavama.

Isprva sam samo zurio u njih, a i one u mene, a onda viknuh. Najednom sam shvatio kako to nije javno kupalište nego javna praonica rublja!

Sada i tri Španjolke počеше vrištati. Isprva sam mislio da viču od straha, ali kad nisu pobjegle, shvatih da se kikoću.

Zgrabio sam kablíćem vode, izlio je na sebe a onda dohvatio ručnik. Tek tada su tri vesele djevojke istrčale van. Mogao sam čuti kako vrište i na ulici.

Od svog rođenja nisam se tako brzo odjenuo. Pritegnuvši remen oko pasa strelovitom sam brzinom pucnuo prstima kako bih dozvao svog konja.

Potjerao sam dapplea izvan grada. Zadnje što sam mogao čuti i opet bijaše djevojački smijeh.

U svakom slučaju ja sam se okupao...

Iduće jutro bijaše čisto i divno. Sreli smo kapetana i dotjerali mu našu stoku. Napokon je pristao platiti dvadeset dolara po grlu, što bijaše vrlo visoka cijena u to doba i na tom mjestu. Svakoga je od nas zapalo tisuću dolara — pravi imetak!

Kad smo ujahali u grad prepoznala me jedna od one tri djevojke. Pokazala je na me prstom, zinula i uzbuđeno stala govoriti svojoj prijateljici. Onda su se obje počele slatko smijati.

Orrin je bio zbunjen jer su djevojke obično zapažale samo njega, a na mene se nisu ni osvrtnale.

— Poznaješ li te djevojke?

— Ja? Nikada ih u životu nisam vidio.

A bilo je to samo upozorenje. Priča o mojem kupanju kolala je cijelim Santa Feom i postajala sve uzbudljivijom.

Prije no što smo stigli do »La Fon-de«, ponovno smo prošli kraj nekih djevojaka i sve su mi se one slatko smijale ili barem osmjehivale.

Uzalud su se Tom Sunday i Orrin pitali što se događa. Moja su usta ostajala nijema.

»La Fonda« je kao uvijek bila ugodna, i mi naručismo vino i jelo. Djevojka koja je saslušala našu narudžbu već je znala tko sam i cijelo mi se vrijeme obješenjački smijuljila u lice. Kad je otišla, iz kuhinje izvire još dvije djevojke i zagledaju se u mene kao u čudo.

Orrin je postajao razdražljiv. Nika-ko nije mogao shvatiti ovo nenadano zanimanje ženskog svijeta za mene. Bio je istodobno radoznao, ali i sve više ljubomoran na mene.

U preljepom vijencu mjesnih ljepotica bio je i dražesni mali pupoljak u spodobi krasotice Meksikanke. Svaki put kad bih je ugledao, obdarila bi me blistavim pogledom svojih velikih tamnih očiju i, vjerujte mi, ja bih se svaki put zacrvenio.

Njezina je pojava sve muškarce do- vodila u stanje tihog ludila.

Prolazeći pokraj mene na ulici, mala bi obavezno jače šušnula svojom haljinom, i ja sam napokon shvatio da ona samo još čeka da joj pristupim. Netko mi je prišapnuo da se ljepotica zove Tina Fernandez. Još sam jednom bio u prilici da proklinjem svoje neis- kustvo i suzdržljivost.

Jedne noći na vrata naše sobe u »La Fonda« zakuca Fetterson.

— Gospodin Pritts vas želi vidjeti. Radi se o poslovima.

Orrin se, što je bilo i logično, prvi počne odijevati. Mi ostali smo ga slije- dili.

* * *

Pred kućom Jonathana Prittsa stra- žarila su četiri čovjeka, a još nekoliko ih besposličarilo kraj korala. I kroz vrata barake za radnike moglo se vid- jeti nekoliko ljudi. Svi su bili naoruža- ni.

Ako je išta na svijetu temeljito sum- njivo, Tyrelle, rekoh sebi, onda je to čovjek okružen s toliko naoružanih ljudi. Zacijelo ih ne bi plaćao kad ne bi imao na pameti što će s njima.

Rountree me pogleda, žilav poput jazavca i lukav poput lisice. Sunday zastade na trijemu i izvadi cigaru. Kad je koraknuo unatrag i pripalio žigicu na svojim hlačama, zaškripe tri stolice: oni što su sjedili na njima sta- više ruke na pištolje. Tom nije odavao

da bilo što zapaža, ali se na njegovim ustima ukaza lagani osmijeh.

Tada se odnekle stvori Laura i sve nas redom pozdravi. Bila je odjevena u plavu haljinu što je isticala modri- nu njenih očiju, pa se tako doimala pomalo nebeski. Način kako je Orrinu pružila svoje obje ruke i pogledala ga... bio je dovoljan da čovjeka natje- ra da zašuti i zaboravi tko je i što je. Jadni Orrin nije samo šutio. Doimao se kao da ga je netko odalamio mot- kom posred lubanje.

Pojavi se i Jonathan Pritts.

— Momci, dobro ste obavili posao s tom stokom — reče. — Uvijek sam vo- lio ljude sa žicom poslovnosti. Nada- lje, zanima me što kanite ubuduće. Mislim da za tako vješte i radine lju- de lako mogu naći posao.

Nitko ne progovori. Jonathan Pritts otrese pepeo sa svoje cigare i strpljivo počne proučavati njen užareni vrh.

— U početku će možda biti neprili- ka. Ljudi koji ovdje žive nisu Ameri- kanci i mogli bi nam zamjeriti što se naseljavamo.

Tada Orrin reče dosta tiho:

— Tyrel i ja smo krenuli na Zapad kako bismo našli mjesto za novi dom... za sebe, za našu majku i mlađu braću...

— Izvršno! Novi Meksiko je sada dio Sjedinjenih Država i vrijeme je da mi, američki građani, posvojimo sva ta prirodna bogatstva.

On duboko povuče iz cigare.

— Tko je prvi, tome i djevojka...

— Zaista tako mislite? Neki su ova- mo stigli već davno — započeh — a vi ipak ne poštujete pravo prvenstva, nego ih, dapače kanite potisnuti.

Pritts poludje. Očito nije bio navi- kao da se s njime razgovara ravno- pravno.

— Meksikanci ovdje nemaju nikak- vih prava — vrisne. — Zemlja pripada nama, Amerikancima, i ako nam se pridružite, imat ćete udjela u tvrtki koju upravo osnivamo.

Laura doleprša i sjedne uz Orrina.

— Mi želimo dom za našu majku — prozbori moj brat. — Potrebna nam je zemlja.

— Bojim se da bi se ta zemlja mogla zacrvenjeti od krvi — rekoh. — Pristu-

Puno ti poslu, bilo bi najvažnije da sve unaprijed dobijemo napismeno. Tako nas je barem učio otac.

— Bit će, mladiću, dovoljna i džentlemenska riječ — odgovori Pritts ukočeno.

Ustadoh. Nisam znao što će ostali, ali za to nisam puno mario. Ovaj je licemjerni stari jarac namjeravao otimati zemlju ljudima koji na njoj žive naraštajima.

— Čovjek koji se sprema prisvajati tuđu zemlju s oružjem u ruci — rekao pospršno — nema pravo sebe nazivati džentlmenom. Španjolci koji žive ovdje, isto su toliko američki građani koliko i vi ili ja.

Okrenuo sam se i uputio prema vratima. Cap Rountree je bio samo korak sa mnom. Tom Sunday je malo oklijevao, htio se ponašati pristojno, ali je na kraju prevagnulo to što smo nas četvorica čvrsta družina koja zajedno radi, zajedno guta prašinu, pa je i on pošao. Na kraju se odlučio i nesretni Orrin.

Pritts poskoči sa stolice i zaurla:

— Dobro zapamtite! Tko nije sa mnom taj je protiv mene! Da ste odmah nestali iz grada i više se ne vraćajte u Santa Fe!

Nismo bili budale i dobro smo znali znali da ljudi pred kućom ne pletu čarape. Kad smo, dakle, izašli na ulicu, svaki je pošao drugim putem.

— Gospodine — viknuh Prittsu koji je također bio istrčao na ulicu — vi imate prevelike planove za tako malu glavu. Ne dirajte u nas jer bismo vas mogli isprašiti onamo odakle su vas svojedobno potjerali.

Jonathan Pritts skamenj se nasred ulice. To mi je bilo dovoljno da shvatim kako sam pogodio istinu... netko ga je zaista odnekle protjerao...

Ali ta se umišljena budala još nije predavala.

— Vi ćete meni prijetiti! — zaurla. — Wilsone, pobrinite se za njih!

Cap Rountree je slučajno gledao prema čovjeku koji se prvi počeo pridizati sa stolice. Bijaše to upravo taj Wilson. Ali stari Cap nije znao za milost. Izvukao je pištolj i njime udario Wilsona po glavi tako da se ovaj stropoštao natrag u svoju stolicu.

Orrin je čovjeku ispred sebe zabio u želudac pištolj sa šest metaka, a ja sam kroz mušicu svog revolvera gadao Prittsa osobno.

— Gospodine Pritts — rekao — vi svoju budućnost gradite na revolverima. Sada ovim ljudima samo kažite neka nastave kako su počeli, i vi ćete biti mrtavi... netom to prozborite...

Laura je gledala u mene s toliko mržnje koliko je nikad prije nisam vidio na nekom ženskom licu.

Pritts se doimao kao da je progutao nešto što nema nimalo dobar ukus. Gledao je u moj mornarički kolt i znao da se ne šalim. I ja također.

— U redu. — Gotovo je progutao svoje riječi. — Možete odjahati odavde.

— To smo upravo i namjeravali — rekao zlobno.

Bez ikakve žurbe pošli smo svojim konjima.

...

Idućeg sam jutra opazio kako je Fettersen, zajedno sa četrdesetak Prittsovih ljudi, izjahao iz grada. I Wilson je bio s njima. Krenuli su na jugoistok.

Kad su se ponešto udaljili, neki se mali Meksikanac popne na svog rida- na koji odmah pojuri prema brdima kao da mu je sam vrug na repu.

Iz toga razumjeh kako Don Luis ima vlastiti sustav dojavljivanja, pa će biti spreman prije no što Fettersen s ostalim ološem stigne pod zidove njegove hacijende. Don Luis je osim toga imao mnogo vlastitih ljudi, konja i oružja, te vrlo mnogo prijatelja.

Orrin izide iz svoje sobe zatiskujući košulju u hlače. Doimao se poput medvjeda kojega je zabolio zub.

— Nisi imao pravo onako napadati Jonathana Prittsa.

— Sve što sam rekao živa je istina.

Orrin sjedne na stolicu.

— Tyrele — reče napokon — moraš dobro razmisliti prije no što napadneš njenog oca. Ja volim tu djevojku.

Sjeo sam kraj njega.

— Orrine, žao mi je. Ti i ja nikada nismo posjedovali mnogo, ali ono što smo stekli, zaradili smo pošteno. Da, želimo dom za mamu. Ali to neće biti tui, oti dom, tuđa, okrvavljena zemlja... U tom slučaju ni ona ne bi došla...

— Pa... prokletstvo, Tyrele, u pravu si, naravno. Jedino te molim da ubuduće ne budeš tako grub s gospodinom Prittsom.

— Zao mi je, ali ovo sam ja a ne ti. Pa nisi ti ni kriv što imaš takvog brata!

— Tyrelle, ne govori tako. Bez tebe bih onoga dana... dolje u Tennesseeju... bio pokopan, i nitko to ne zna bolje od mene.

VII

Svoj smo novac zarađen prodajom stoke položili u tvrtki Express Company, osedlali konje i krenuli natrag po novo stado. Ovaj put smo povelili više konja. Još uvijek sam posjedovao dapplea, najboljeg konja što ga čovjek može poželjeti, ali je svaki od nas sada imao još po četiri jahača konja i ja sam osjećao kako postajem ohol. Prvi od moja četiri konja zvao se Satan, ili kako sam ga skraćeno zvao Sate. Buck je bio stvoren za jahanje po pustinji, tu je bio i veliki crveni konj Kelly, te na kraju Montana, konj kojeg sam trampio za nešto hrane i staru pušku (nakon što sam kupio novu henrijevku 44) s nekim Nezom Perceyem, Indijancem...

Montana je izvrsno trčao, a bio je i mudar.

Bilo je prekrasno jutro, nad udaljenim planinama sjalo je jasno sunce, svuda naokolo oštre sjene.

Montana i ja smo takva jutra obožavali. Upravo smo pratili trag srne.

Najednom sam je opazio... a potom i drugu. Privezavši Montanu za obližnje drvo, pošao sam prema njima s puškom u ruci.

Lako se prišuljati srni koja pase. Dovoljno je da čovjek pažljivo hoda i ne dopusti da ga divljač nanjuši. Napredovati se može kad srna spusti glavu, ali to valja činiti vrlo tiho. Kad životinja podigne rep, to je znak da će za tren podignuti glavu, pa se morate smjesta umiriti. Kad podigne glavu srna može gledati točno u vas, gledati vas prilično dugo, ali ako ste mirni

ona će nakon nekog vremena zaključiti da ste obično bezopasno drvo i postaviti pasti.

Približio sam se velikom jakom mužjaku na samo pedeset metara, a onda podigao pušku i pogodio ga pod prednju lijevu lopaticu. Nedaleko je bila i jedna srna, s moje lijeve strane. Nakon što sam ustrijelio jelena, okrenuo sam pušku preme njoj, upravo u trenutku kad je poskočila, i pogodio je još u skoku.

Hitro sam oderao kože, razrezao meso, izabrane komade uvio u kože i popeo se na Montanu. Kad sam izbio iz šumarka, na udaljenosti od nekoliko kilometara ugledah desetak bizona u trku. Znao sam: bizon nikada ne juri bez razloga.

Zaustavivši Montanu. Ponekad prvi umire onaj tko se prvi pomakne.

Moj konj zakorači unatrag i podignu rep. Uz lišće obližnjeg grmlja prozuji pčela.

I tad se pojavilo njih deset ratnika. Ute, zaključih po Capovu opisu. Iznikli su iz šumarka i krenuli uz obrok preda mnom.

U životu uglavnom nisam popuštao. Radije sam se borio jer se u bijegu vaša leđa pretvaraju u veliku metu. Ipak, postoje trenuci kad se treba boriti, ali i trenuci kad je bolje bježati. Pametan čovjek zna odrediti kad je za što pravo vrijeme.

Isprva sam bio miran, ali oni su dolazili sve bliže i ja pomislih: ako me već Indijanci ne opaze, nanjušit će me njihovi konji.

Ugledali su me kad su bili daleko najviše trideset metara.

Na sreću, Indijanci čine greške kao i drugi ljudi. Da su odmah svi okrenuli konje i pošli prema meni, lako bi me uhvatili. Ali jedan je od njih bio previše nestrpljiv: podigao je pušku i opalio.

Još dok je podizao pušku mamuznuo sam Montanu, a onda u trku i opalio. Nisam promašio.

Samo, moj metak nije pogodio Indijanca koji je malo prije uzaludno zapucao u mene, već onog što je, čini se, jahao najbržeg konja.

Opalio sam i drugi put i promašio.

Montana kao da je bio nešto važno zaboravio u logoru. Trčao je kao lud.

Ni Indijanci nisu bili mačji kašalj. Sve su mi se više približavali, pucajući kao mahnuti. Shvatih da će me ubrzo uhvatiti ako ne učinim nešto ludo. I tako ja okrenuh konja i naciljah u najbližeg Indijanca.

Ratnik je jahao pedesetak metara ispred svojih drugova. Koji mu je pucanj oborio konja ne znam, jer sam uzastopce ispalio nekokoliko zrna.

Trenutak-dva bili su zbunjeni, mijenjali smjerove trka svojih konja i zaletavali se jedan u drugoga, a ja sam za to vrijeme prejahao malen potok i izbio u otvorenu preriju.

Bio sam u taj mah petnaestak kilometara daleko od logora i nisam namjeravao Utama odati našu tajnu.

Iznenada ugledah sklonište bizona.

Pritegnuh konja i utjerah ga unutra. U skloništu skočih iz sedla, odgurnuh konja ramenom i zgrabih ga za prednju desnu nogu kako bih ga oborio. Montana je odmah shvatio što želim, pa se sam spustio na tlo i okrenuo u stranu.

Kleknuo sam na lijevo koljeno, desnu nogu izbacio ispred sebe i pažljivo zapucao u najbližeg Utu.

U prvi trenutak povjerovah da sam promašio, Indijancu mi se sve više približavao, ali se tada njegov konj okrenu u široku luk i spusti mrtvog Utu u travu.

Bilo je vruće i mirno. Tapšajući Montanu ja mu rekoh:

— Odmori se, dečko, uspijet ćemo.

On zaokrenu očima kao da razumije svaku riječ.

A Indijancima ni traga.

U travi su ležala trojica mrtvih Uta. Ostalo ih je, dakle, šest.

Moja je čutura bila puna, a imao sam uza se i nešto sušena mesa te gomilu svježeg mesa.

Metar ispred mene maleni mi je humak zaklanjao pogled na strminu. Izvadih svoj dugi nož i stadoh u njemu dupsti žlijeb.

Iskopao sam ga za samo nekoliko minuta, i kroz njega mogao nadzirati strminu. Učinio sam to u zadnji trenutak: prema meni su dolazila četvorica Indijanaca. Zapucao sam i promašio.

Ute se odmah baciše u travu.

Malo sam poskočio i opazio jednoga od njih kako puže. Trenutak zatim opalih, a potom se ponovno baci u svoju rupu ispraćen mecima Crvenokožaca.

Visoko gore nad mojom glavom lebđeli su bijeli oblaci. Pužući vratih se žlijebu kako bih pogledao što se događa. Opet učinih nešto na vrijeme: nizbrdicom je trčao Indijancu, pognut, i ja ga pustih da mi se približi. Bilo je krajnje vrijeme da smanjim broj napadača, i ja namjestih pušku na rame i postavih pištolj u najbolji položaj, za slučaj da mi se istodobno primaknu i drugi.

Međutim, Ute najednom nestade.

Prolazile su minute. Niz moje obrve i vrat cijedio se znoj.

Negdje se oglasio orao.

U busen trave udaljen petnaestak metara od mog skloništa, na nizbrdici, sleti skakavac a onda naglo odskoči, brzo i oštro. To mi je bilo dovoljno. Podigoh pušku i naciljah, a onda slučajno pogledah preko ramena. U taj mah Uta iskoči iz trave kao da ga je ubola pčela.

Pritisnuh obarač i on se raširenih ruku sruši.

U tišini što je nastala začuh šušanj trave koju dodiruju mokasinke. U hipu se otkotrljah u stranu, zgrabih svoj kolt i dva puta opalih. Tada i mene okrnzu metak.

Ute ponovno nestadoše a ja počeh pretraživati ranu na lijevom ramenu.

Metak je prošao kroz kožu i meso i ostavio za sobom obilan trag krvi.

Rasparah rupčić i zatvorih obje rane: s prednje i sa stražnje strane ramena. Pri tom osjetih i prvu malu slabost. Mrzio sam u tom trenutku zadržati vlastita znoja, mrzio vrućinu, mrzio jastreba što je strpljivo kružio nada mnom — onako kako već jastrebovi znadu biti strpljivi, znajući da sve na svijetu jednom umire.

Tada sam polako počeo puzati po rubu skloništa bizona. Moje su oči pretraživale prostor ispred njega, plešući s titrajima vrućeg zraka.

Tennessee i njegove hladne planine bijahu tako daleko...

Odjednom ugledah priviđenja: majku kako se ljulja u svojoj staroj stolici i Orrina kako se vraća s izvora najhladnije vode koju čovjek može zamisliti, s dubokom posudom u ruci...

A ja, eto, ležim u prašnom skloništu na vrućem obronku Kolorada, s dvije rane od jednog metka u sebi, s Utama koji jedva čekaju da me dovrše.

I u taj mah sjetih se koji je dan.

Prošao je sat... ili možda više? Prošao je barem jedan sat od zadnjeg napada. Kao i jastrebovi, i Ute su puni samopouzdanja računali s vremenom.

A upravo je tog dana bio moj rođendan... navrših devetnaest godina...

VIII

Već su se prilično izdužile sjene borova kad sam ispio idući gutljaj vode. Dvaput sam u međuvremenu navlažio gubicu Montani koji je postajao sve nemirniji i sve ga je teže bilo držati uz tlo.

U taj mah opazih kako nizbrdicom stižu neki ljudi na konjima. Dojahali su do pred samo sklonište bizona, uspravni poput nadgrobnih spomenika, i tu zaustavili konje smijući mi se u lice. Nikada nisam bio sretniji što ponovno vidim poznata lica.

— Prispjeli ste upravo na čaj — rekoh. — Ponesite stolice. Već sam pristavio vođu. Svakog će trena zakuhati.

— Bulazni! — Tom Sunday se nakrevlji poput velikog majmuna. — Poludio je.

— Od vrućine — pridometne Orrin. — Način kako se ukopao navodi čovjeka na pomisao da se borio s Indijancima.

— Priviđenja — nadoveza Rountree. Jasan slučaj znane prerijske bolesti.

— Što ste radili do sada? — rekoh pomalo promuklo. — Pričali u hladovini?

— Pita nas što smo radili do sada? — usklikne Sunday. — On koji je sjedio u divnom hladnom skloništu, dok smo mi izlagali svoje glave opasnosti.

Rountree obide prostor ispred skloništa. Kad se vratio, reče:

— Čini se da si imao društvo. Po tragovima krvi moglo bi prosuditi da si dvojicu opasno ranio.

Osjećao sam se sve lošije.

— Ako nisam što ubio što ranio petoricu od devet Uta, plaćam svaku količinu pića.

Polako sam uzjahao. Prvi put otako sam ugledao Ute mogao sam računati na još jedan dan života...

Tri sam dana kuhao u logoru, sve dok se rana nije malo smirila.

Petog dana sam opet bio u sedlu.

Pročešljali smo dosta široki prostor i dotjerali prilično stoke u svoj na brzinu skalupljeni koral. Bijaše to mučan, surov, proklet posao, vjerujte mi! Tu i tamo bismo pronašli i pokoje označeno grlo, zalutalo nakon stampe da sa stočnih puteva.

— Kako bi bilo da ovaj put pokušamo prodati stoku u Abilenu? — predložih ostalima. — Cijena će zacijelo biti povoljnija. Samo smo slučajno uspjeli u Santa Feu.

Posli smo sa sedam stotina grla, a sedam stotina grla četiri muškarca mogu tjerati jedino ako rade kao psi i imaju dosta sreće.

Prve smo se noći ulogorili istom nakon duga puta, s prilično umornom stokom.

Orrin mi priđe zabrinuta lica.

— Naša majka ne postaje mlađa — reče — a nas nema već godinu dana.

Jedan je kojot razgovarao sa zvijezdama i ništa se drugo nije čulo u toj noći.

— Uspijemo li prodati ovo stado, imat ćemo više novaca nego ikada koji Sackett. Tada bismo mogli skupiti ljude i početi podizati ranč. Nakon toga bi došle na red knjige. Budeš li učio, Orrine, mogao bi postati vrlo ugledan.

— Imao sam to i sâm na pameti — odgovori moj brat nakon kraće šutnje.

— Znaš reći ono što misliš, Orrine. Mogao bi danas-sutra postati i guverner.

— Ne zaboravi na obrazovanje.

— Čak je i Davy Crockett dospio do Kongresa. Andrewa Johnsona je žena naučila čitati i pisati... Da, prije svega knjige... Do vraga, čovječe, ako su i mala djeca u stanju učiti, zašto to i

nas dvojica ne bismo mogli? Mislim da bi ti trebao studirati pravo. S tvojom velikom jezičinom svakako bi morao uspjeti...

I tako smo svoju stoku otjerali kroz Dodge u Abilene, grad što se poput tijesta širi po proriji, sa salunima na sve četiri strane svijeta, koji rade dvadeset i četiri sata dnevno i u svako su doba puni.

Nismo jedini ovamo pohrlili sa stokom. Oko grada je bilo više desetaka malih i velikih stada.

— Došli smo na krivo mjesto — reče Cap ozbiljno. — Trebali smo stoku prodati u Dodgeu.

Uskoro po našem dolasku približe nam se četiri jahača. Dvojicu su se doimala poput kupaca a ostali su, vjerojatno, jedino donosili nepravilike. Orrin porazgovori s prvom dvojicom, Englishom i Rosenbaumom, zdepastim čovjekom s blagim plavim očima. Po načinu kako su promatrali našu stoku, zaključio sam da se razumiju u goveda.

— Koliko grla imate? — upita zdepasti Orrina.

— Sedam slotina četrdeset grla bilo je prošle noći — reče Orrin. — Prilično nam se žuri.

Dva sumnjiva jahača su nas podmuklo pogledavala.

— Naravno da vam se žuri — reče jedan od njih. — Ovo je ukradena stoka.

Orrin ga pogleda s prijezirom.

— Zovem se Orrin Sackett i nikada u svom životu ništa nisam ukrao. — Zastao je. — Ali znajte i to, da ni meni nije nitko ništa ukrao...

Čovjekovo se lice zasjeni.

— U krdu imate stoke s ranča »Two Bar« — reče — a ja sam Ernie Webb, predradnik tog ranča.

— I bez vas znamo da u stadu ima grla s ranča »Two Bar«, ali mi smo ih skupili gore u Koloradu, zajedno s mnoštvom podivljale stoke. Ako svoja grla želite natrag, dovedite vlasnika ranča pa ćemo se nagoditi... Zahtijevamo da nam se plati sav trud koji smo uložili kako bismo stoku prikupili i otjerali ovamo...

— Nije mi potreban gazda — odgovori Webb. — Ja sâm rješavam svoje probleme.

— Gledajte — pokuša Rosenbaum. — Čemu svađa? Gospodin Sackett je očito razuman čovjek. Dovedite svog gazdu i kad se nesporazum riješi, ja ću kupiti stado.

— Ne miješajte se! — Webb je divlje gledao u Orrina. — Ovo stado je ukradeno i mi ga uzimamo.

Prilazilo nam je još nekoliko jahača surova izgleda, naizgled slučajno.

Sve mi je postalo jasno kad sam prepoznao lice jednoga od njih.

Webb i njegov prijatelj nisu mogli vidjeti što radim, jer između nas bio Sunday. Njih dvojica nikad prije nisu vidjeli Orrina, ali su zato obojica dobro zapamtila moje lice onog dana u dolini Kanzasa, na istoku.

— Cap — rekoh — ako baš žele, neka pokušaju.

Zatim okrenuh konja prema Tomu Sundayu, što mi je omogućilo ciljati u Webba i njegova druga. Rekoh Tomu dovoljno glasno da čuju i ostali:

— Ovaj čovjek je možda doista nekoć bio predradnik na ranču »Two Bar«, ali je također istina da je nakon toga jahao s onim razbojnikom Backom Random.

Cap hitro sjaše: sada je između sebe i jahača što su nam se primicali imao svog konja. Pušku je postavio poprečno preko sedla.

— Vi, momci, možete pokušati oteti stado — dobaci Cap onima što su dolazili — ali ćete to skupo platiti vlastitom krvlju.

Jahači se zaustave. Očito su ranije pretpostavljali da će svoj posao obaviti bez ozbiljne opasnosti.

Rosenbaum je stajao na mjestu kud će, dođe li do pucnjave, proletjeti većina metaka, ali nije ni trepuno. Za čovjeka koji je samo promatrač, imao je izvrsne živce.

Webb se okrenuo kako bi me pogledao i ustanovio tko ga sumnjiči, a Orrin nastavi kao da ga nisu prekinuli:

— Gospodine Rosenbaume, bez brige kupite svu stoku, a mi ćemo, dajem vam riječ, srediti račune s vlasnicima označene stoke... A što se tiče vas, gospodo što nam prijetite, bit će bolje

da odjašete. Vjerojatno niste nepoznati šerifu...

Webb ga više nije slušao. Netom me prepoznao, hitro je okrenuo konja, a za njim i ostali...

I tako smo stado prodali za trideset dolara po grlu i Rosenbaum je rekao kako je to nesumnjivo jedan od najbrže sklopljenih poslova u Abilenu te godine.

Kad smo strpali novac u džepove, opskrbili smo se crnim odijelima, bijelim košuljama i novim šeširima. Bili smo više no zadovoljni i mislili kako ništa bolje nismo mogli poduzeti.

Sjedio sam u salunu s gotovo šest tisuća dolara vlastita novca i s još tisuću gore u Santa Feu, i bio pomalo prestrašen. Prvi put u životu posjedovao sam nešto što bih mogao izgubiti.

Prekinu me nečiji glas:

— Niste li vi Tyrel Sackett?

Preda mnom je stajao upravitelj stolarskog ureda.

— Imam za vas pismo.

— Pismo? — pogledao sam ga glupo. Dosad mi nikad nitko u životu nije napisao pismo. Rukopis je bio ženski, toliko sam bio u stanju razaznati. Pažljivo sam otvorio omotnicu.

Vjerovali ili ne, ruke su mi drhtale od straha. Uopće nisam znao čega se u stvari bojim.

Potpuno me obeshrabrilo što pismo nije bilo pisano velikim slovima nego malim, pisanim, i to još nekim vraškim kosim. Bila je potrebna izvanredna vještina da ih čovjek razluči jednoga od drugog. Navlažio sam usne, upro iz petnih žila i dao se na posao, znajući da čovjek koji tjera stoku može pročitati čak i pismo, samo ako odmah ne popusti.

Najprije je pisalo ime grada: Santa Fe. Označeni datum govorio je da je pismo bilo napisano samo tjedan nakon što smo napustili Santa Fe:

»Dragi gospodine Sackett!«

Hej! Tko me to naziva gospodinom? Svi su me dosad zvali samo Tyrel, Tyrel Sackett.

Pismo je potpisala Drusilla.

Odmah me počelo žariti po vratu i ušima, i ja pogledah uokolo nije li to tko god opazio. Nikad nisam vidio toliko ljudi za koje kao da i ne postojim.

Čuli su da sam bio u Santa Feu, plasa je Drusilla, i čudili se zašto ih nisam posjetio. Bilo je neprilika s nekim ljudima koji su im pokušali oduzeti dio ranča, ali su ovi na kraju odustali. Svi osim četverice koje su nakon toga pokopali. Tada je njezin djed otišao u grad da bi se porazgovorio s Jonathanom Prittsom.

U mislima sam mogao vidjeti ta dva starca u tzv. razgovoru, i zaključio kako je to doista moralo biti vrijedno pogledati.

Pismo je završavalo s pozivom da ih svakako posjetim kad idući put dođem onamo.

IX

Kad smo ujahali u Santa Fe, grad je lijeno ležao na suncu. Činilo se da se u njemu ništa nije promijenilo, ali sam zato ja bio drugačiji. Zatim, ovdje je Drusilla.

Ovaj put ću je posjetiti.

Drusillino pismo bila je moja osobna tajna i nikome je nisam namjeravao odati. Čak ni Orrinu.

Kako sam prije svega drugoga želio vidjeti nju, odmah sam obišao grad i našao krojačnicu u kojoj su mi išetkali i izglacali odijelo.

Bilo je kasno poslijepodne kad sam ujahao na ranč. Miguel je besposličario kod ulaza, s puškom preko koljena.

— Senjor, divno je što vas vidim. Senjorita me svakog dana pita za vas.

— Je li kod kuće?

— Senjor, divno je što ste se vratili. Divno i dobro za njih i za sve nas.

Zatim mi pokaza vrata.

Kuća je bila okružena dvorištem obrubljenim zidom od nepečene opeke, visokim oko pet metara.

Don Luis je sjedio za stolom na verandi i pisao. Odmah je ustao.

— Dobra večer, senjor. Divno je što vas opet vidimo. Jeste li uspjeli u svojim namjerama?

Sjeo sam i sve mu ispričao.

Nekoliko je grla nosilo i njegovu oznaku, i ja mu isplatih dio.

— Ovdje je sve više neprilika — reče Don Luis. — Bojim se da je to tek početak.

Činilo mi se da je dosta ostario otkako sam ga zadnji put vidio. Najednom sam shvatio koliko volim toga nepokolebljivog, žilavog starca s bijelim brkovima.

Zavalivši se u stolicu ispriča mi kako su ih Prittsovi ljudi napali.

Družina od njih četrdesetak bez odobrenja se naselila na Don Luisovu zemljištu i počela se ponašati kao na svome. Pljačkaši su se, dakako, odmah ukopali, spremajući se za borbu. Znajući o kakvim se ljudima radi, Don Luis je odvratio svoje vaquerose od sukoba.

— Senjor, postoje mnogi putovi do pobjede i nije sve u nasilju. Da je došlo do pozicione borbe, neki bi od mojih ljudi zacijelo bili povrijeđeni. To sam svakako želio izbjeći... Budno smo pazili što rade. Tako smo uskoro ustanovili da su se Pritts i Fetterson vratili u Santa Fe na posao, a u njihovu se logoru pojavilo nekoliko boca pića. Do ponoći su svi bili pijani...

Kad su oko tri sata svi pozaspali u pijanu snu, vaquerosi Don Luisa su u tišini zaskočili napadače i svezali ih za konje koje su zatim potjerali u Santa Fe. U međuvremenu su im spalili šatore i svu opremu, ispraznili oružje i takvo privezali uz sedla njihovih konja.

— Ali ja nemam iluzija — nastavi Don Luis. — Jonathan Pritts će ponovno napasti. On je sada željan osvete. Teško se boriti s ljudima bez osnovnog morala.

On malo pošuti.

— Gospodine — rekoh — dopuštate li mi da vidim gospođicu Drusillu?

On ponovno ustane.

— Naravno...

Odveo me u neku široku tamnu prostoriju i tu me ostavio samog. Odjednom sam se ponovno osjećao vrlo loše u svojem novom odijelu, na koje sam se, činilo mi se, već bio privikao.

Odjeknu lagano lupkanje potpetica na kamenim pločicama. Okrenuh se prema vratima. Moje je srce snažno udaralo a usta se naglo osušila.

Drusilla je zastala na pragu i zagledala se u mene. Bila je viša nego kad sam je upoznao, njene oči veće. Uistinu je bila lijepa, prelijepa za čovjeka poput mene.

— Mislila sam da ste nas zaboravili — reče. — Niste mi odgovorili na pismo.

Okrenuo sam šesir u rukama.

— Pomislih da ću ovamo stići prije pisma, a i nisam osobito vješt pisanju.

U prostoriju uđe Indijanka donoseći nam na pladnju kafu i kolačiće, pa nas dvoje sjedismo.

Drusilla je ukočeno sjedila u svojoj stolici i ruke držala na krilu. Zaključih da je jednako toliko zbunjena kao i ja.

— Gospođice, ja nikad u životu nisam posjetio neku djevojku. Rekao bih da sam prilično nespretnan.

Najednom ona zakikoće.

— A ja nikad nisam primila nekog mladića — reče.

Nakon toga nismo imali neprilika. Oboje smo se opustili i ja sam joj pričao o našem putovanju, o sakupljanju podivljale stoke i borbi s Indijancima.

— Vi ste vrlo hrabri.

Sjedili smo u toj hladnoj, prostranoj prostoriji s teškim, tamnim pokućstvom i podom od opeke, i mogu vam reći da sam se osjećao ugodno.

Dru se brinula za djeda.

— On naglo stari. Tyrell, i ja se bojim za njega. Ne spava dobro i ponekad cijele noći šeta.

Kad sam gotovo sat kasnije izašao iz kuće i pošao prema svom konju, dočeka me Torres.

— Senjor — reče prijateljski — Don Luis vas voli a isto tako i senjorita. I naši vas ljudi vole.

Proučavao me.

— Senjor Pritts nas mrzi i cijelo vrijeme traži saveznike među vašim ljudima. Razbacuje se novcem. Vjeruje da će nam sve oduzeti.

— Neće dok sam ja živ.

— Potreban nam je šerif, čovjek koji će se brinuti za pravdu i zakon. — Pogledao me. — Mi zahtijevamo jedino pravdu.

— To što kažete istina je. Ovdje je zaista potreban šerif.

— Don stari a i ne zna što treba činiti. Ja sam cijeli svoj život proveo uz

njega, senjor, i mislim da nije dovoljno oslanjati se na oružje. Moramo poduzeti i nešto temeljitije. Ovdje je još uvijek više Meksikanaca nego Angla. Ako među nama nađemo pogodnog čovjeka...

— Šerif Meksikanac u ovom trenutku ne bi bio najbolje rješenje. Jonathan Pritts i njegovi ga ne bi htjeli slušati.

— Znam to, senjor. Opet ćemo o tome porazgovoriti.

Kad sam te noći ušetao u »La Fondu«, za šankom je stajao Ollie Shaddock.

— Popij nešto — reče. — Napustio sam posao šerifa kako bih tvoju majku i dječake doveo ovamo na Zapad.

— Doveo si mamu?

— Jasno. Sada je s njom Orrin.

Napunio mi je čašu iz boce.

— Ne misli više o meni kao o šerifu. Uostalom, ne zamjeravam ti što si ubio Longa. Morao bih te, doduše, zatvoriti, ali bi te zakon ubrzo oslobodio. Kad si ga ubio, već je bio u tebe upeorio pušku.

Malo je pošutio a onda nastavio:

— Znaš što, Tyrele? Otkako sam ovdje, razmišljam o Orrinu. Već znam kakve su u gradu neprilike. Mislim da bi Orrin trebao otvoriti pravni ured.

— On i sam ima nešto slično na pameti — rekoh.

— Sve sam svoje najbolje godine proveo u javnoj službi. U sedamnestoj sam postao zamjenik šerifa, u devetnaestoj šerif, u dvadesetoj okružni sudac. Do tridesete sam služio u državnoj legislaturi. Onda sam ponovno postao šerif.

— Znam to.

— Orrin bi lako mogao pobijediti na izborima. Ljudi ga vole. Dobro zna govoriti, i s malo više znanja, što se može naći u knjigama, brzo bi napredovao. Jasno, ako sve dobro isplaniramo.

— Mi?

— Političari su poput santi leda koje plove morem: jedno se vidi a drugo je ispod površine. Nije važno kakav je tko i kakve donosi zamisli, već s čime se pojavljuje u javnosti, a to je politika. Mislim da znam kako bi naš čov-

jek mogao biti izabran, a naš čovjek je Orrin. I ti mu možeš puno pomoći.

— Mene ljudi ne vole.

— To je samo djelomično točno. Većina te Meksikanaca voli. Svi već znaju kako ste ti i Orrin odbili Prittsovu ponudu da mu se pridružite, a vauerosi s Alvaradova ranča govore o vama kao o prijateljima. — Nasmijao se. — Čini se da te i žene vole. Rekoše da si ih ti više razveselio u jedno poslijepodne nego drugi godinama.

— Hej, gledaj... — Osjetih kako crvenim oko ušiju.

— Neka te to ne smeta. Ljudi se rado šale i vjeruju ti.

Ollie Shaddock opet ispije gutljaj viskija, a onda čašu stavi natrag na šank.

— Tyrele, Prittsova družina stvara sve više neprilika. To je okrutna gomila koja će se jednog dana jednostavno napiti i početi ubijati... Mi se moramo za to pripremiti: ti, Orrin i ja... Kad dođe do nevolje, Orrin će im se suprotstaviti...

— Ali on nije predstavnik zakona.

— To prepusti meni... Ljudi će željeti da netko progovori u ime zakona, da se založi za red... mislim, kad dođe do gužve... I tada upada Orrin...

Ispio je svoj viski dokraja.

— Gledaj... Jonathan Pritts želi ubiti Torresa... ili nekoga drugog od glavnih ljudi s druge strane. Kad otpočne pucnjava, netko će od Prittsovih lopova i konjokradica otići predaleko. U općoj zbrci pojavljuje se Orrin. On je Anglo, stoga će svi ugledniji Amerikanci biti uz njega. Ti pak uvjeri Meksikanca kako je upravo Orrin pravi čovjek za taj posao. Mi ćemo tada urediti da Orrin postane šerif i počne se pripremati za ulazak u legislaturu...

Ollie je govorio razumno, i mene je zaprepastilo kako on sve konce drži u rukama, a ovdje je samo nekoliko dana.

— Što je s Tomom Sundayem? — zapitah.

— On misli da je i on za taj posao. Ali Tom Sunday ne zna razgovarati s ljudima poput Orrina. On se iz svoje visine ne može spustiti na razinu ostalih i postati svakome prijatelj, kao što to može Orrin. Tajna je u tome

što Orrin voli ljude i oni to osjećaju... kao što ti voliš Meksikance i oni to znaju... Dakle, što misliš?

— Da, mislim da je Orrin pravi čovjek za taj posao...

Kad sam otišao da pogledam mamu, sve sam više mislio na Toma Sundaya. On je naš prijatelj, ali mu se sve ovo neće nimalo svidjeti. Ionako je pomalo ljubomoran na Orrina. Moglo bi se reći da je obrazovaniji, pa ipak se ljudi više priklanjaju Orrinu...

Odmah sam ustanovio da je mama prilično ostarjela... Sjedila je u svojoj staroj stolici za ljućanje i pućkala uvijek istu lulu.

Prilično me oštro promotrila od glave do pete.

— Protegnuo si se, momče. Tvoj bi otac nesumnjivo bio ponosan.

Dugo smo sjedili i razgovarali o domaćim planinama i ljudima koje smo tamo poznavali, o našim planovima...

Ollie Shaddock nije gubio vrijeme. Odjahao je u Moru, mjesto blizu Santa Fe, s namjerom da ondje kupi kakav salun ili nešto slično gdje se sastaju ljudi.

Orrin i ja smo pošli na konjima put obližnjih planina, ne bismo li ondje našli pogodno mjesto za naš novi dom. Usput smo razgovarali o stoci, politici i uživali u ljepoti prirode i svijetlom danu.

Najednom u zraku osjetismo slab miris prašine.

Konji su išli mirno, ali ja sam pažljivo metrio Sateove uši. U hipu su se uspravile, što bijaše znak da je svještvan nečije prisutnosti.

Sad i ja ugledah nešto zanimljivo i potjerah konja prema drvetu s čije je grane bila otkinuta kora. Podno drveća i oko grmlja bilo je tragova konjskih kopita.

— Tri ili četiri, slažeš li se, Tyrell?

— Pet. Jedan je drukčiji. Četiri konja su ovdje stajala barem dva sata, a onda je stigao peti. Njegov jahač uopće nije sjahao.

Tamo gdje su bili privezani konji, ugledasmo na zemlji nekoliko opušaka cigareta i ostatak nedopuštene cigare.

Motreći okolicu ustanovih da smo doprli južnije no što smo namjeravali. Najednom mi sine.

— Orrine, pa mi smo na Alvaradovu posjedu!

Moj brat pogleda uokolo, još jednom promotri tragove i reče:

— Vjerujem da se radi o Torresu. Pretpostavljam da ga netko čeka u zasjedi.

Potjerasmo konje u lagani hod, i dalje proučavajući tragove. Jedan od konja čije smo tragove pratili imao je malu nogu, lagani, gotovo gizdavi korak. Obojica smo ga poznavali: to je mogao biti samo konj Reeda Carneya.

Tko god bili ostali, a znali smo da se Reed Carney pridružio Fettersonu i Prittsu, njih četvorica su čekali da dođe peti jahač, koji je po svoj prilici u međuvremenu ušao čovjeka kojega su nakanili ubiti.

Orrin izvuče vinčesterku.

Posvuda su uokolo rasli borovi. Staza skrenu iza strmine i nastavi između drveća.

Kad smo ponovno zaustavili konje, već smo bili dospjeli prilično visoko. Zrak bijaše toliko čist da se moglo vidjeti na kilometre.

Tada smo ih ugledali: četiri jahača, a dolje na nizbrdici peti koji izviđa.

Daleko u dolini dizao se oblak prašine. Vjerojatno ga podiže konj čovjeka kojemu su razbojnici namjestili zasjedu.

Ljudi iz zasjede bijahu točno ispod nas. Upravo su zauzimali položaje kako bi okružili prolaz udaljen nepunih šezdeset metara, kojim je jahač iz doline svakako morao projuriti. Bili su za oko trideset metara više od njega, a on uz to i na otvorenom.

Sjahali smo i privezali konje među drvećem. Prišli smo rubu visoravni čiji se rub okomito spuštao, dubok dvadesetak metara. Na njega se u podnožju nastavljao strmi nagib, sve tamo do petorice napadača koji su učinili što i mi: sišli s konja i privezali konje za grmlje udaljeno dobrih stotinu metara.

Orrin pronađe izvrstan položaj iza neke gromade.

Ja izabrah posve drugačiju stijenu. Polagano mi se u glavi rađala zamisao.

Stijena se nalazila točno na rubu visoravni, ona u stvari bijaše dio tog ruba spremnoga za pad... uz malu pomoć...

Oduvijek sam volio kotrljati kamenje. Naravno, to je ludo, ali ja sam uvijek uživao u tome kako ono leteći niz strminu odskakuje i povlači za sobom mnoštvo krhotina.

Došetah do ruba, naslonih se o stari kvrgavi cedar i poduprijev nogom stijenu.

Jahač kojega su razbojnici čekali već se mogao nazrijeti. Sada svim svojim snagama počeh gurati stijenu. Ona najprije snažno zaškripa, zatim se lagano pomaknu, potom se polaganim, veličanstvenim pokretom okrenu i poče padati...

Sa strahovitim je praskom tresnula na početak strmine, pa se uz jaku buku nastavila sve brže i silnije kotrljati niz brdo. Napadači su trenutak bili ošamućeni od užasa, a onda se razbježeše poput ovaca.

U taj mah Orrin podignu vinčesterku i zapuca u grmlje ispred njihovih konja. Jedna se od životinja propne, a kad Orrin opali i po drugi put, ona trgne glavom, otrgne granu s grmlja, oslobodi se i odjuri.

Usamljeni se jahač već bio dobrotno približio. Kad je pogledao prema visoravni, podigloh šešir i zaklatih njime, znajući da je to Torres, prepoznavši ga po žuto obojenu šeširu.

On u sumnji podignu ruku ne mogavši nas prepoznati.

Bilo je vrlo vruće. Sjao sam između dviju stijena i nagnuo čuturu. Prisjetih se da je razbojnicima mnogo toplije.

— Mislim da bi ovi dolje morali kućama krenuti pješice — reče Orrin. — Možda bi ih to malo rashladilo.

Prošlo je i pola sata prije no što je jedan od napadača postao poduzetan. Zapucao sam tako blizu njega da sam mu vjerojatno upropastio zalisak, i on se nespretno baci među stijene.

Bilo je pomalo i smiješno. Kamo god se sakrili, mogli smo ih vidjeti kao na dlanu. Da smo ih željeli pobiti,

mogli smo to obaviti u tren oka. Onda smo začuli šum među drvećem i ja se otputih natrag kako bih dočekao Torresa.

— Što se to događa, senjor? — oštro je promotrio Orrina i mene.

— Čini se da su gadovi očekivali upravo vas. Orrin i ja smo tražili mjesto gdje bismo podigli kuću i otkrili neke sumnjive tragove. Pošli smo za njima i nakon nekog vremena ugledali pet jahača u zasjedi. — Pokazah mu to mjesto.

— Da bit će da je sve to bilo smišljeno kako bi me ubili.

Suglasio se s prijedlogom da im rastjeramo konje i pošao nizbrdo. Malo zatim sam ga ugledao kako se pojavljuje između drveća, odvezuje im konje i tjera ih odatle.

Kad se Torres vratio pride nam Orrin.

— Spasili ste mi život — reče Torres. — To vam nikada neću i ne mogu zahvaliti.

— Rado smo to učinili — rekoh. — Jedan od napadača je Reed Carney.

Odlazeći s tog mjesta malo sam se udaljio kako bi se Orrin i Torres što bolje upoznali. Torres bijaše temeljit čovjek i ja sam znao da će ga Orrin zavoljeti, a kako je i Torres volio ljude, znao sam da će on istom mjerom uzvratiti mojem bratu.

Torres se vratio na ranč a mi smo odjahali u Moru.

Sjahali smo pred salonom.

Bio nam je potreban samo jedan pogled da ustanovimo kako nismo među prijateljima. U gradu nije bilo ni traga Meksikancima, premda Mora bijaše izrazito meksički grad. Prepoznao sam i neka lica koja sam prvi put vidio kod Pawnee Rocka.

Stali smo uza šank i naručili pivo.

Odmah nakon što smo ga ispili, pošli smo prema izlazu i tu se suočili sa crvenokosim... čovjekom kojega je kod Pawnee Rocka svladao moj konj...

Upravo je otvorio usta kako bi nešto rekao, kad ga Orrin udari po remenu.

— Hej ti stara protuho! Dođi malo van da porazgovaramo!

Crvenokosi je polako mislio. Nekoliko je puta zažmirkao u nastojanju da

shvati o čemu to Orrin priča, ali smo ga mi izvukli van prije no što je mogao progovoriti.

Tada je počeo vikati ali i Orrin također. Uz to se Orrin glasno smijao i lupao ga po leđima, i to snažno da se ovaj zagrcnuo.

Ja mu tada stavih nož pod rebra. Odmah se smirio.

— Hej, čekajte malo — bunio se. — Momci, ja vam nikada ništa našao nisam učinio. Ja sam samo...

— Samo ti mirno hodaj — rekao mu. — Nisam raspoložen za neprilike. Bole me križa i ne puca mi se, stoga se ne guraj.

— Tko se gura?

— Crveni — reče Orrin ozbiljno — ti si vrsta ljudi koju rado vidamo. Zgodan, uspravan, i živ...

— Da, živ — dodah ja. — Ali ti bi mogao biti i posve zgodan leš.

Odveli smo ga do neke mračne ulice, daleko od njegovih prijatelja, i njega je već polako zahvaćala panika. Oči mu bijahu velike poput pezosa. Doimao se poput lisice u klopci, onako izbliza obasjan svjetiljkom.

— Što kanite sa mnom? — brbljao je. — Gledajte, ja...

— Crveni — reče Orrin — gore na sjeveru postoji divna zemlja, velika i lijepa. Tamo je koliko hoćeš čistih potoka i trave visoke poput jelena. Kažem ti, to je zemlja!

— I znaš što još? — nadovezah ja. — Mi mislimo da bi je ti svakako morao vidjeti.

— Naravno. — Orrin bijaše smrtno ozbiljan. — Ostani tamo i nećeš nam nedostajati, Crveni.

— Imaš li konja?

— Pa naravno.

Zbunjeni revolveraš gledao je sad jednog sad drugog.

— Naravno da imam konja.

— Odmah kreni u tu zemlju na sjeveru. Ovdje bi moglo postati prevruće za čovjeka poput tebe, Crveni, pa i inače je loše... Uzjaši konja i ne zaustavljaj se sve do Pike's Peaka, ili čak možda Montane...

— No... noćas? — opirao se on i dalje.

— Naravno. Cijeloga si života želio vidjeti tu zemlju na sjeveru, i ti više ne možeš čekati.

— Ja... moram do svojih prijatelja... Ja...

— Ne čini toga, Crveni! — Orrin zatrese glavom, širom otvorenih očiju. — Ne čini toga. — Nagnu mu se bliže. — Budi oprezan, Crveni. Oprezan!

Ja mu iskrenih desnu ruku i počeh je vući nadolje.

— Hej, čekajte! — pobuni se revolveraš.

— Klima je ovdje loša, Crveni. Poznato je da se od nje lako umire. Hm, znam čovjeka koji bi se rado okladio da nećeš živjeti do zore.

Prišli smo nekom lijepom sivom konju.

— Je li to tvoj konj?

Čovjek je odmahnuo glavom.

— Svejedno, penji se u sedlo, Crveni. I zadrži pištolj. Ako te netko nakani ubiti, zacijelo će htjeti da ga imaš uza se kako bi sve izgledalo po propisu. Nije lijepo ubiti nenaoružana čovjeka. Zar ti se ne putuje, Crveni?

Čovjek je već držao uzde u rukama i mislim da se uopće nije sjećao kad je zapravo krenuo.

Iz grada je izjahao u punom trku.

Orrin me pogleda i iskesi se.

— Eh, to je pravi putnik! — Zatim me pogleda mnogo ozbiljnije. — Nisam vjerovao da ćemo se oдавде izvući bez pucnjave. Ti su razbojnici pijanji i rado bi nas pobili.

Vratili smo se Capu i Tomu Sundayu u našoj zajedničkoj kući na zapadnom rubu More.

— Upravo na vrijeme! Tom se već pobojavao kako će vas morati spasavati od ljudi iz »Doseljeničke tvrtke« — reče Cap.

— Kako to misliš... »Doseljeničke tvrtke«?

— Jonathan Pritts je osnovao neko poduzeće i nazvao ga »Doseljenička tvrtka«. Svatko može u njemu kupiti udio. Tko nema novaca može ga kupiti revolverom.

Orrin samo slegnu ramenima. Tako je uvijek bilo kad se spomenuo Pritts. Sjeo je na svoj krevet i izuo čizmu.

— Znaš — reče mi zamišljeno — privlači me sav taj razgovor o sjeveru.

Mislim da bismo svi mi trebali onamo.

X

Mora je mirno počivala na usijanu suncu i u maloj se ulici ništa nije pomicalo. S trijema napuštene kuće, u kojoj smo se privremeno bili smjestili, pogledao sam niz ulicu. Osjećao sam napetost što se radala iza te nepokretnosti.

Orrin je spavao u kući a ja sam napolju čistio henrijevku 44. Neprilike su bile na pomolu i svi smo to znali.

U gradu je boravilo četrdeset do pedeset ljudi iz »Doseljeničke tvrtke«. Željeli su jedino da se uskoro dogodi nešto ozbiljno.

Meni to nimalo nije odgovaralo.

Na trijemu se pojavi Tom Sunday i stane nedaleko mene. Izvadi jednu od onih svojih crnih cigara i zapali je.

— Hoćeš li danas izjahati?

— Svakako — rekoh. — Oko deset kilometara odavde pronašli smo pogodno zemljište.

Tom pošuti, a onda iz usta izvadi cigaru.

— I ja bih zemljište za sebe, ali najprije želim vidjeti što će se ovdje dogoditi. Obrazovani čovjek mogao bi se prihvatiti politike i lako uspjeti.

Zatim je odšetao niz ulicu.

Tom nije bio budala. Znao je da će se u Mori brzo osjetiti potreba za zakonom, te se u pogodnom trenutku namjeravao umiješati. Bio sam načistu da se neće povući zbog Orrina, niti pristati da bude u drugom planu.

Pitao sam se što će se dogoditi kad Orrin i Tom shvate da žele isti posao? Orrin se vjerojatno neće previše zabrinuti.

Kad sam očistio pušku i osedlao konja, privezah smotani vuneni pokrivač iza sedla i spremih se izjahati.

Orrin ispuza iz kreveta i dođe do vrata.

— Ja ću doći kasnije... možda i Cap... — reče. — Moram paziti što se ovdje događa.

Pošao je sa mnom do konja.

— Je li Tom rekao štogod?

— Čini se, želi postati šerif.

Orrin se namršti.

— Prokletstvo, Tyrele, toga sam se i bojao. Vjerojatno bi bio bolji šerif od mene.

— O tome je još prerano govoriti. Ali i ti možeš pobijediti na izborima. Najgore bi mi bilo da se vas dvojica sukobite. Tom je dobar čovjek.

— Moram razgovarati s njim — reče Orrin na kraju. — Sve ovo nije u redu. Moramo ga pokušati razumjeti.

— Orrine, ti se samo drži svojega. S Tomom ćemo porazgovoriti sutra.

* * *

Bilo mi je potrebno malo više od sata jahanja do mjesta gdje smo namjeravali sagraditi dom i gospodarske zgrade.

Nismo loše izabrali: tu uz rijeku rastu drveće i dobra trava.

Radio sam cijelo poslijepodne. Buduće sam gradilište izmjerio koracima, te s njega uklonio kamenje i grmlje. Zatim sam nasijekao drvenih kolaca i počeo ograđivati koral za konje, jer će nam on biti najprije potreban.

Kad se počelo mračiti, okupao sam se u rijeci, naložio malu vatru, skuhao kavu i pojeo nešto sušene govedine.

Vatra se počela gasiti i ja sam pošao u ophodnju. Sve je bilo mirno.

Vratih se Montani. U taj mah obojica začusmo lagani šum. Konj podignu glavu i načuli uši. Nozdrve mu se rašire tražeći miris. Stavih mu ruku na leđa i rekoh:

— Sve u redu, dečko. Samo se ti smiri.

Pretraživao sam okolicu, ispitivao tlo, sve vrlo polako. U ovoj zemlji imam više neprijatelja no prijatelja.

Najednom ugledah konja i začuh tihi uzdah.

Na zemlji je ležao teško ranjeni čovjek.

— Gospodine! — Glas mu bijaše slab. — Molim vas... To sam ja, Miguel. Došao sam za vama... i donio neprilike...

Podigao sam ga sa zemlje i posjeo na konja.

— Neće dugo trajati — rekoh. — Samo nekoliko metara.

— Oni me hoće ubiti, gospodine. I vi ćete imati neprilika...

— Razgovarat ću s njima — rekoh.

Tada se Miguel onesvijestio, a ja ga odvedoh u logor i skinuh s konja. Bio je teško ranjen: pogodili su ga u bedro i rame. Odjeća mu bijaše natopljena krvlju.

Izvadih mu oba metka, oprah i zavijih rane...

Iz tmine dopriješe glasovi. Neki su ljudi tražili Miguela. Znao sam da će prije ili poslije ugledati svjetlo moje vatre, pa se odmah pobrinuh za ranjenika.

Uhvatih ga oko pasa i odvucoh među stijene pozadi buduće kuće.

Približili su mi se u žurbi.

— Halo, ti kod vatre!

— Da, što želite?

— Tražimo ranjenog Meksikanca. Jesi li ga vidio?

— Vidio sam ga. Kod mene je, ali vam ga neću predati.

Jedan je od njih držao pušku upereću u mene. A bio je udaljen od mene samo pet metara.

— To je Sackett, klinac za kojeg kažu da je vrstan revolveraš.

— Ah, Sacketti — podrugljivo će jedan kose boje pijeska, s dva revolvera poput svih umišljenih revolveraša. — Još nisam vidio njihovo groblje.

— Samo vi nastavite dalje — rekoh. — Miguel je ovdje i ostat će ovdje.

— Govoriš prilično oholo, zar ne? — prozbori Charley Smith, visok, bradat i jak.

Onaj s puškom bio je mršav, sav nekako šiljast, s povelikom Adamovom jabučicom i pogledom ubojice.

— Ranjen je — rekoh — i ja ću se pobrinuti za njega.

— Ne želimo ga živog — reče Smith. — Želimo ga mrtvog. Predaj ga nama i ti si slobodan.

— Baš mi je žao...

— U redu — reče Sandy. — Taj mi se način sviđa. Tako više volim.

U stvari, više od njega me zabrinjavao onaj s puškom. A bio je tu i treći, onaj umišljeni.

— Toliko da znate. Miguel je dobar čovjek — rekoh kako bih dobio na vremenu. — Sviđa mi se. Inače se ne bih miješao u njegove sukobe. S druge pak strane ne volim gledati kako netko ubija ranjena čovjeka a da mu ne pruži priliku.

Smith je bio oprezan i stalno se ogledavao. Mislim da ga je brinuo Orrin. Znao je za našu družinu i pretpostavljao da bi osim mene u blizini mogao biti još netko od nas četvorice.

Ja sam brzo razmišljao. Kako ih je više, vjerojatno nisu previše zabrinuti zbog mene. To mi svakako ide u korist.

— Miguel je jedan od Alvaradovih ljudi — reče Smith — a mi ih tjeramo odavde.

— Gdje ti je brat? — upita čovjek s puškom.

— Nije daleko. Nas četvorica nismo nikada daleko jedan od drugoga.

— Vidim samo jedan ležaj — otvori svoja debela usta Sandy. — Dovoljno jasno to vidim.

Miguelu je iz džepa bio ispaao pribor za pušenje; premda ne pušim ja ga pokupih i stadoh zavijati cigaretu.

Onda sam stavio cigaretu u usta, čučnuo kraj vatre i uzeo zapaljeni komadić drva. Podigao sam drvo prema cigaretu i počeo objašnjavati:

— Nas četvorica — rekoh — nikad se ne odvajamo jedan od drugog. Radimo zajedno, borimo se zajedno i zajedno pobjeđujemo...

— Večeras si samo ti ovdje — reče Sandy.

U brdima je među borovima šušкао vjetar. Znao sam da je vjetar jer je šušćalo cijelu večer, ali oni ušutješe kako bi osluhnuli.

— Ja sam Sackett iz Tennesseeja — rekoh razgovorljivo. — Jedan je Higgins svojedobno ubio jednog Sacketta i mi smo u idućih šesnaest godina ubili devetnaest Higginsa. Nikada ne prestajemo loviti. Jeste li već čuli za mog brata Tella Sacketta?... On je najbolji revolveraš koji je ikada živio.

Ja sam govorio a komadić drva dogorijevao.

Charley Smith ne izdrža.

— Hej! — vikne. — Opeći ćeš se...

Plamen dodirne moje prste, ja bolno novikah i ispustih drvo, zatim u nastavku istog pokreta potegnuh pištolj i metkom izbacih iz sedla čovjeka s puškom.

Sandy je upravo izvlačio pištolj kad sam okrenuvši se dva puta opalio.

Dva pucnja odjeknuše kao jedan, a on odleti unatrag kao sjekirom pogođen.

Okrenuvši pucaljku prema Smithu opazih ga kako već leži na zemlji i drži se za želudac. Golovo istodobno pojavi se Tom Sunday na konju s henrijevkom u ruci.

— Najmudrija varka za koju sam ikad čuo — reče. — Kad sam vidio kako pripaljuješ cigaretu, shvatio sam da nešto pripremaš... Pa svi znamo da ne pušiš...

— Hvala ti. Izabrao si najbolji mogući trenutak da dojašeš ovamo.

Pregledali smo razbojнике i ustanovili da su svi mrtvi.

Zatim smo se uputili Miguelu.

— Gracias, amigos — prošaptao je.

Tom Sunday mi se približi.

— Pritis će tvoju pomoć Miguelu shvatiti kao objavu rata.

Iz mraka dopru neki šumovi i mi se sklonismo u tminu. Dolazili su Cap Rountree i dvojica Alvaradovih radnika, Pete Romero i čovjek kojeg nisam poznavao.

Zvao se Chico Cruz.

On odmah priđe mrtvim tijelima, izvadi srebrni dolar i stavi ga preko dviju rupa od metaka na Sandyjevim prsima. Zatim ga spremi u džep i pogleda nas.

— Tko?

Sunday pokaza glavom na mene.

— Njegov je i onaj ondje — doda, pa rukom mahnu prema lešu čovjeka s puškom.

Nakon toga objasni što se dogodilo.

Cruz me pozorno pogleda, a meni se učini da taj čovjek uživa u ubijanju, te da je bolesno ponosan na svoju vještinu baratanja pištoljem.

U mraku pomogoh Romeru da Miguela smjesti u sedlo te ga upitah:

— Tko vam je onaj?

— Dočao je iz Meksika. Torres je poslao po njega. To je loš čovjek. Često ubija.

Kad sam se vratilo vatri, pristupi mi Chico Cruz.

— Dobro pucaš — reče — ali ja mogu bolje.

— Možda — rekoah.

— Jednog dana možda ćemo to ustanoviti — reče on, gledajući me kroz dim svoje cigarete.

— Jednog dana — rekoah tiho — možda doista hoćemo.

— S veseljem to čekam, gospodine.

XI

Uz pomoć Capa i Toma te nekoliko ljudi Don Luisa, Orrin i ja podigli smo kuću. One večeri kad smo završili posao i sjeli oko vatre, Orrin reče Tomu Sundayu da želi postati šerif.

Sunday napuni svoju šalicu kavom. Usta mu se malo ukrutiše ali se ipak nasmije.

— Ja mislim da bi ti mogao biti dobar šerif, Orrine... ukoliko tebi povjere taj posao.

— Mislio sam da ti želiš isto... — počeo Orrin.

Tom Sunday odmahnu rukom.

— Nije bitno. Mori je netko potreban i kome god od nas dvojice povjere taj posao, dobro će ga obavljati. Ako ga dobiješ ti, ja ću ti biti pomoćnik, obećavam ti... Ako ga pak dobijem ja, ti ćeš biti moj pomoćnik...

Orrin je bio presretn jer ga je taj problem doista gadno mučio.

Idućeg smo se dana Orrin, Cap i ja uputili u Grant. Tamo smo kupili pedesetak mladih grla i dotjerali ih na naš ranč.

Tih sam tjedana mnogo i teško radio te nisam vidao Drusilla.

Jednog dana, kad više nisam mogao odoljeti, uputih se onamo.

Na glavnom ulazu bili su Antonio Baca i Chico Cruz. Odmah sam shvatio kako Baca u stvari stražari.

Tog zloćudnog momka nisam vidio od one noći kad me napao nožem.

Umjesto da me propusti on važno stane pred ulaz s puškom u ruci.

— Što hoćeš? — zapita me.

— Posjetiti Don Luisa — odgovorih.

— On nije ovdje.

— Onda želim vidjeti gospodicu.

— Ona te ne želi vidjeti.

— Reci gospodici — nastavih — da sam ovdje. Primit će me.

— To nije potrebno. — Njegove su me oči gledale s prijezirom. — Senjoritu ne zanimanju takvi poput tebe.

Chico Cruz odmakne se od zida i pride.

— Mislim — reče mi — da bi bilo najbolje da učiniš što ti Antonio kaže.

Njih po svoj prilici ne bih prevario kakvom jeftinom podvalom, a osim toga nisam se želio boriti s ljudima Dona Luisa. On ima dovoljno neprilika i bez onih koje bih mu ja mogao priskrbiti.

Upravo sam kanio odjahati kad začuh njen glas:

— Tye!

Zvučalo je tako milo da u sebi osjetih smiješni mali grč.

— Tye, zašto stojite pred vratima? Uđite!

— Gospodice, jeste li vi suglasni da vam dolazim u posjet? U bilo koje doba, i bez najave?

— Pa naravno, Tye!

Pritrčala je ulazu i ugledala Baca s puškom uperenom u mene. Njezine oči bljesnuše.

— Antonio! Spusti tu pušku! Senjor Sackett je naš prijatelj! On može doći i otići kad god zaželi, razumiješ li?

Momak se polagano okrenu. S njegova lica ne nestade odbojnosti.

— Si — reče. — Razumijem...

Kad me pogledao njegove su oči bile do vrha pune mržnje.

Drusilla me uze za ruku i uvede u kuću.

— Kako je Don Luisu?

— Vrlo loše, Tye.

Kao da je ostarjela za cijelu godinu otkako sam je zadnji put vidio. Doimala se višom, staloženijom, ali i zabrinutijom.

— Sjećate li se Abreua? — zapitala me.

— Naravno.

— Ubili su ga. Pete Romero ga je prošlog tjedna pronašao mrtvog deset milja odavde. Netko mu je pucao u leđa puškom za bizone.

— Vrlo mi je žao. Avreu je bio dobar čovjek.

Pili smo čaj, a Dru mi pričala o ranču. Don Luis gubi snagu kad mu je ona najpotrebnija. Njegov sin a Drusillin otac odavno je mrtav.

— U Mori će biti neprilika — rekoh — i bilo bi dobro da svoje ljude držite podalje od tog grada.

— Znam. — Zastala je. — Vida li vaš brat gospodicu Pritts?

— U zadnje vrijeme ne.

Pričao sam joj o kući koju smo sagradili, o stoci što smo je dotjerali.

Ali sve to nije bilo ono što sam joj u prvom redu želio reći.

— Dru — rekoh najednom — želio bih...

Čekala je, ali sve što sam mogao učiniti bilo je da pogledam dolje u svoje ruke. Napokon ustadoh ljutit na sebe.

— Moram ići — rekoh. — Samo...

— Da?

— Mogu li opet doći? Mislim, smijem li vas češće posjećivati?

Gledala me izravno u oči.

— Da, možete, Tye. Željela bih to.

Odjahao sam lud od bijesa što joj nisam rekao da je volim, želim...

Pred kućom ugledah Olliejeva konja.

Ollie nam je došao u posjet s trgovcem oružja u Mori, Wilsonom.

— Sad je vrijeme, Orrine. Moraš doći u grad i ostati tamo nekoliko dana. Charley Smith i onaj s kosom boje pijeska uvelike su gnjavili ljude u gradu i građani su očarani načinom kako ih je sudio Tyrel.

— To je učinio Tyrel a ne ja.

— Oni to znaju, ali kažu da ste vas dvojica od istog soja. Osim toga — Ollie me pogleda unaprijed se ispričavajući — oni misle da je dobro što ti nisi opasan poput svog brata. Hoću reći, sviđa im se što je i kako je Tyrel učinio, ali drže da je Orrin pouzdaniji.

I tako je Orrin odjahao u grad a ja sam ostao kod kuće.

Ipak, slijedećeg sam dana i ja krenuo. Čini se da sam prokletu dobro proračunao što će se dogoditi.

Pred Olliejevom trgovinom okupilo se poveliko društvo. Sam je Ollie stajao na trijemu i po prvi put je, otkako je stigao na Zapad, nosio pištolj na vidljivu mjestu.

— Događaju se takve stvari da pristojan čovjek više ne može živjeti u ovoj zemlji — govorio je. — Gospodo, nedostaje nam šerif koji će nasilnike natjerati da odu, netko kome možemo vjerovati i koji će u svakoj prilici učiniti pravu stvar.

Trenutak je zašutio. Iz gomile okupljenih ljudi čulo se mrmljanje popraćeno odobravanjem.

— Mi vjerujemo da naše mjesto može biti lijepo i pristojno. Upropaštava ga ološ koji je stigao iz Las Vegasa.

S druge strane ceste ugledao sam na klupama neke ljude iz »Doseljeničke tvrtke«. Besposličarili su i promatrali što se događa. Nisu bili nimalo zabrinuti i činilo se da ih sve te govornice samo podstiču na smijeh.

Polako sam krenuo prema salunu. Ondje je već bio Tom Sunday. Pogledao me kisela izraza.

— Plaćam piće — ponudih.

— Prihvaćam.

On ispije viski koji je već bio u njegovoj čaši, pa krčmar ponovno natoči.

— Vi Sacketti znate okupljati ljude oko sebe — reče Tom. — Orrin već ima za sobom pola grada. Uzmi, na primjer, onog Ollieja Shaddocka. Mislio sam da mi je prijatelj.

— Pa i jest ti prijatelj, Tome. On te voli. Samo što je Ollie na neki način naš rođak i podrijetlom iz istih planina. Cijeloga se života bavi politikom, a sada želi da i Orrin pokuša.

Tom ispije viski a onda reče:

— Ako mu je sudbina sklona, neka uspije.

— Bez obzira na sve, Tome — rekoh — nas četvorica ostajemo zajedno.

On me oštro pogleda i reče:

— Oduvijek sam te volio. Tye, od prvog dana kad si stigao u družinu. I odmah sam bio svjestan da si opasan kad prigusti.

Krčmar nam je ponovno napunio čaše. Želio sam Tomu reći da se povuče, ali on nije bio čovjek koji bi primao tuđe savjete, posebno ne od mlađih od sebe.

— Hajde, podi sa mnom kući — predložih. — Tamo će vjerojatno biti Cap pa bismo mogli porazgovoriti.

— Što u stvari namjeravaš? Želiš me, zar ne, izvući iz grada kako bi Orrin imao lakši posao...

— Tome, dobro znaš da nije tako. Samo, ako doista želiš taj posao, ostavi se viskija.

— Kad ću htjeti tvoj savjet — reče hladno — ja ću ti reći.

— Kako hoćeš — rekoh. — Danas vodim mamu u novu kuću.

Tom me dugo gledao a onda reče:

— Ponesi joj moje najtoplije pozdrave, Tye. Reci joj kako želim da u novom domu bude sretna. — A tako je uistinu i mislio.

— Pođi sa mnom, Tome, mama te želi upoznati. Toliko smo joj govorili o tebi.

Naglo se okrenuo, izišao kroz vrata i zastao na trijemu.

Vani je bilo sedam-osam revolveraša iz »Doseljeničke tvrtke«, a među njima Durango Kid i Billy Mullin.

Durango Kid je vjerovao da je nadmašivi revolveraš.

Više od svega želio sam da Tom Sunday ode kući i ispava se, ili pak pođe s nama. Znao sam da je na rubu bjesnila, loše raspoložen, u stanju kad je s njim teško izići na kraj.

Baš smiješno! Ollie se doista silno trudio kako bi stvorio povoljne uvjete za izbor Orrina, a ovaj se pak trsio iz petnih žila da se poveže s ljudima. Pa ipak je upravo Tom Sunday i nitko drugi izabrao Orrina za šerifa!

Učinio je to još istoga dana na gradskoj ulici, neposredno nakon što je izišao iz saluna i zastao na trijemu. Bio je ponosan i ljutit, a u sebi je imao i alkohola. Slikao je na ulicu i sukobio se s Durango Kidom.

Morao se sukobiti i s bilo kime drugim.

Većina je ljudi izbjegavala Toma u takvim raspoloženjima, ali je Kid želio novi zarez na svom pištolju. U okolicu se govorilo da je ukradio neka goveda i nekoliko konja, a u »Doseljeničkoj tvrtki« je bio odmah do Fettersona.

Svašta se tom prigodom moglo dogoditi. Na primjer, Tom Sunday je jednostavno mogao proći pokraj njih. Na žalost, Durango Kid je opazio da je Tom malo više pocio pa je povjerovao kako će mu biti lagan plijen. Nije on poznavao Toma Sundaya kao ja.

— I ovaj bi htio postati šerif, Billy — izgovori Durango Kid dovoljno glasno. — To bih želio vidjeti.

Tom Sunday ga pogleda.

— Postanem li šerif — progovori jasno i hladno — prvoga ću tebe zatvori-

ti. Znam da si lopov i ubojica. Zatvorit ću te zbog ubojstva Martina Abreua.

Ne znam kako je to Tom saznao, ali bilo je dovoljno pogledati Kidovo lice pa da čovjek shvati kako je Tom u pravu.

— Ti lažeš! — uzviknu Kid i posegnu za pištoljem. Kad je, međutim, htio zapucati, bio je već mrtav. Iz udaljenosti od četiri metra Tom Sunday je u njega ispalio tri metka čiji su se pucnjevi stopili u jedan. Bilo je to prvi put da sam Toma vidio pucati.

Kid je poletio unatrag, posrnuo kraj obližnjeg korita s vođom, pao na njegov rub pa se otkotrljao ulicom.

Billy Mullin se naglo okrenu. Nije posegnuo za pištoljem, ali Tom Sunday nije puno razmišljao: pogodi ga metkom u trbuh.

Ne kažem da ne bih učinio isto. Pogriješio bih jednako kao i Tom. Samo, za njega je ta nesmotrenost bila sudbonosna.

Svi su jasno vidjeli što se dogodilo. Vidio je i Ollie. Tom je Durango Kida ubio a Billy Mullin je nekoliko mjeseci odležao u krevetu i više nikada neće biti onaj stari...

Tom Sunday je na taj način sebe izbacio iz trke za mjesto šerifa.

Čak su i ljudi što su ga cijelo vrijeme podržavali, odustali od njegove kandidature.

Jedan mu od njih okrenu leđa i reče:

— Porazgovorimo radije o tom poslu s Orrinom Sackettom.

Tom Sunday je to čuo, ugruao nove metke u pištolj i otišao sredinom ulice kući.

Te je noći odjahao.

XII

U nedjelju smo kočijom povelj majku s dječacima u novi dom.

Orrin je sjeo na vozarsko mjesto, majka do njega, Bob i Joe su uzjahali indijanske ponije iza kočije, Cap i ja svoje konje.

Prešli smo rijeku, izbili iz šume i na kraju dospjeli pred svoje dvorište. U njemu je već bilo pedesetak ljudi.

Prva osoba koju smo ugledali bio je Don Luis, a do njega je stajala Drusilla. Naše su se oči srele i trenutak smo nas dvoje bili zajedno kao nikad prije; zaželjeh da je odmah zaprosim.

I Juan Torres je bio u blizini, i Pete Romero, i Miguel.

Na stolove su već bili iznijeli jelo. Odjeknu glazba i ljudi zaplesashe fandango, ili kako se već zove taj plés.

Mama je samo sjedila u kočiji i plakala.

Orrin joj pomogne da siđe i mi krenusmo u dvorište. Don Luis nam priđe i pruži mami ruku.

I tako smo je svi zajedno dopratili do njene stolice.

Ollie je također bio tu. Prišao je Don Luisu i Torresu kako bi s njima porazgovorio. Torres mu obeća da će Meksikanci podržati Orrina.

Orrin i ja stisnusmo jedan drugome ruku.

— Uspjeli smo, Tyrele — reče Orrin. — Uspjeli smo. Mama je dobila novi dom, a dječaci će ovdje imati više prilike da uspiju u životu.

— Bez revolvera, nadam se — pridometnuh.

Orrin me pogleda.

— I ja se tako nadam. Vremena se mijenjaju, Tyrele.

Uvečer su se gosti popeli na svoje kočije i konje i pošli kućama.

Gledajući Dru kako odlazi, pomislih na novac. Neću je moći zaprositi sve dok sam praznih džepova.

Orrin će mi u tome moći malo pomoći. Morat ću se, dakle, u prvom redu osloniti na vlastite snage.

A moj brat je uistinu teško radio. Cijele je dane čitao najpoznatije pravničke, te u novinama pratio politička zbivanja. Kad ne bi čitao, osedlao bi konja, jahao po okolici i razgovarao s ljudima o njihovim neprilikama. Bio je dobar slušatelj i uvijek spreman pomoći ljudima.

Ali to je već bilo poslije. To se dogodalo nakon one slavne noći kad je pokazao stvarnu vrijednost šerifa More.

Te je večeri, dakle, Orrin šetao gradom sa zvijezdom na prsima. Ljudi iz »Doseljeničke tvrtke« znatiželjno su ga promatrali. Šerif je ovdje bio novost i oni to nisu shvaćali ozbiljno. Gledali su Orrina kako šeće okolo i razmišljali gdje da mu postave zasjedu.

Tada je Orrin prošetao kroz salun, došao do njegovih stražnjih vrata i s njihove unutrašnje strane pričvrstio proglas na španjolskom i na engleskom. Na njemu je pisalo:

»Zabranjuje se na području grada potezati pištolje i pucati.

Zabranjuje se svađati se, tući i neobuzdano ponašati.

Pijančevanje se kažnjava zatvorom.

Ponovljene prijestupnike zamolit ćemo da napuste grad.

Zabranjuje se na bilo koji način došadiivati građanima.

Zabranjuje se utrkiivati konjima i jahati na juncima gradskim ulicama.

Od svakog se građanina i gosta očekuje da na zahtjev pruži podršku zakonu.«

Zadnja se naredba prvenstveno odnosila na besposličare što su po ulicama dosađivali građanima, izazivali tučnjave i tako postali prava napast.

Bully Ben Baker bio je kormilar teglenica na Missouriiju i Platti i poznata svađalica. Nekoliko je centimetara bio viši od Orrina i težio stotinu i dvadeset kilograma. I taj i takav čovjek odluču, eto, ustanoviti od čega je sazdan novi šerif.

Nije gubio vrijeme. Došetao je do proglasa, glasno ga pročitao, a onda otrgnuo.

Orrin ustade sa stolice na koju je u međuvremenu bio sjeo.

Ben se protegnu veselo se keseći, zatim uze bocu sa šanka i stisnu je za grlo.

Orrin kao da ga nije ni zapažao. Podigao je s poda proglas, ponovno ga pričvrstio na vrata, a onda se okrenuo i odalazio Bena Bakera u želudac.

Kad se pribrao, Ben zamahnu bocom, a ja bih rekao da je bio prava budala.

Orrin zaustavi napadačevu ruku lijevom podlakticom, okrenu se i pogodi Bena u čeljust. Zatim objema rukama

zgrabi gorostasa pa ga odbaci kukom. Ben snažno tresnu o pod a Orrin ostade na mjestu, čekajući da mu protivnik ustane.

Cijelo to vrijeme moj se brat držao prilično nemarno, kao da ga sve to odviše ne uzbuđuje. I doista: Bullyja Bena tukao je samo s pola snage.

Sad je već Ben bio prilično uzdrman i dosta zbunjen. Iz posjekotine na vilici tekla mu je krv. Premda mu u glavi nije bilo posve bistro, počeo oprezno ustajati.

Orrin ga je pustio da se uspravi, ali kad ga je Baker odmah zatim pokušao udariti, on ga uhvati za zglob i prebaci preko ramena. Ovak put je Baker ustajao još polakše. Orrin pričekao da se protivnik napola pridigne a onda ga naglo udari.

Ben je neko vrijeme sjedio na podu i buljio u Orrina.

— Ti si istinski borac — reče napokon — i dobro mlatiš tim svojim šakama.

— Jesi li ti dobio dovoljno? — upita Orrin.

— Još ne — odlučno će Ben pa' ustade.

E, i to je bilo prilično glupo s Benove strane, i tužno i glupo. Do sada ga je Orrin samo proučavao, a sada se ozbiljno prihvatio posla.

Kad se Ben Baker uspravio, Orrin ga, prije no što se mogao pribрати, razvuče po licu objema šakama. Odmah zatim ga tri puta oštro udari u želudac, odugrne ga od sebe i desnom mu nadlanicom slomi nos.

Ben posrne uhatrag i ponovno sjedne na pod. Orrin ga pograbi za kosu i tako podigne s poda, pa ga nastavi udarati po licu. Na kraju ga gurne prema šanku i reče:

— Dajte mu nešto oštro.

Spusti novčić na šank i izide.

I vidi čuda: nakon toga je bilo mnogo manje nevolja no što bi ih čovjek mogao očekivati.

Orrin je pijance trpao u zatvor a ujutro ih puštao van. Bio je brz i nije gubio vrijeme na priče.

Nakon što je samo mjesec dana bio šerif, u Mori se prestalo ubijati. Došlo je samo do jedne borbe noževima. »Do-

seljenička tvrtka« se uglavnom preselila u Elizabethtown i Las Vegas.

Istodobno je u Moru stigao Jonathan Pritts i tu sagradio kuću. Daka-ko da je s njim došla i kći.

Dru sam ponovno vidio istom dva tjedna nakon proslave useljenja u novi dom. Dočekala me na ulaznim vratima i povelu Don Luisu. Bio je prilično slab i ležao u krevetu.

— Divno je što vas vidim — rekao je gotovo šapćući. — Kako vaš ranč?

Dok sam mu pričao samo je zamišljeno klimao glavom.

Posjedovali smo tri tisuće jutara dobro navodnjavanih pašnjaka, ali je to ipak bio malen ranč.

— Danas nije dovoljno — rekao je napokon, — posjedovati mnogo zemlje. Jednako je tako važno, ako ne i važnije da čovjek može svoje imanje održavati.

— I vi ćete brzo ustati — rekoh.

Nasmiješio mi se, a po načinu kako je to učinio znao sam da misli kako ga želim ohrabriti. I bilo je tako; u tom se trenutku ne bih bio okladio da će živjeti duže od mjesec dana.

Nakon toga me obavijestio da je Jonathan Pritts zatražio novo mjerenje njegova posjeda, tvrdeći kako su mu stvarne međe mnogo uže od obilježanih.

— Bit će ozbiljnih neprilika — rekao je na kraju. — Poslat ću Drusillu u Meksiko dok se sve to ne završi.

Nešto se u meni polomilo. Ode li Dru u Meksiko, više se neće vratiti jer Don Luis zacijelo neće pobijediti u ovoj borbi. Jonathan Pritts nije čovjek koji bi odustao. Njega ništa ne može zaustaviti, pomislih.

Tada bolesnik posegnu za mojom rukom.

— Vi ste mi kao sin — reče. — Nismo vas često vidali, Drusilla i ja, ali ja sam u vama pronašao puno toga vrijednog štovanja i ljubavi... Tye, bojim se da neću dugo, a ja sam posljednji u svojoj obitelji. Samo još Drusilla ostaje. Ako ikako možete... brinite se za nju...

— Don Luis, ja bih tako želio... mislim... ali ja sam siromašan... Ovog sam trenutka bez centa u džepu... Mo-

rat ću zarađivati kako bih mogao održati ranč.

— Osim novaca... postoje i druge stvari, moj sinko. Vi posjedujete snagu, mladost, a oni su sada ovdje najpotrebniji. Kad bih ja imao vaše zdravlje...

Drusilla i ja sjedili smo za stolom u velikoj sobi.

— Don Luis kaže da odlazite u Meksiko?

— On tako želi. Ovdje postaje sve nesigurnije, Tye.

— Što je s Juanom Torresom?

— Više nije onaj stari... Nešto mu se dogodilo. Mislim da je prestrašen.

Chico Cruz, pomislih.

— Jako ćete mi nedostajati.

— Ja ne želim ići... ali svejedno moram poslušati djeda. Osim toga pretpostavljam da će, ako odem odavde, možda učiniti ono što mu je na pameti...

— Mogu li vam na bilo koji način pomoći?

— Ne!

Izrekla je to tako brzo i oštro da sam odmah znao što pri tom misli. Njihov je glavni problem postao Chico Cruz, kojega bi trebalo odmah otpustiti, otjerati odavde.

Ali Dru ne misli na prvom mjestu o koristi imanja. Ona se brine što bi se meni moglo dogoditi sukobim li se s ovim revolverašom, jednostavno, boji se za mene.

Chico Cruz...

U redu, rekoh u sebi, ako je to neophodno, onda ću taj posao obaviti ja koji znam s kime imam posla, a i on to zna.

Vjerojatno i jest neophodno svršiti s time. Malo je nade da će se Don Luis oporaviti na vrijeme. Moglo bi se, dapače, dogoditi da se više nikada ne vidimo. U najboljem slučaju njegov bi oporavak mogao potrajati tjednima ili čak mjesecima. A do tada bi sve moglo biti gotovo...

Svakako, bitno je da se Torres boji Cruza. Još je gore što to dobro znadu i ostali, pa tako ostaju bez pouzdana oslonca. Ovdje jednostavno više nema pravog vođe.

A Chico Cruz ne može postati vođa. Njega ne zanima smisao sukoba. On jedino želi ubijati, stječati krvavu re-

volverašku slavu. Prema tome, samo smeta da se ovdje smišljeno postupaju...

I još nešto, možda najvažnije u svemu tome: ako to što sam naumio obavim još noćas, moglo bi se dogoditi da Don Luis promijeni odluku, da Dru ostane ovdje. A za takvo nešto ja bih bio u stanju učiniti i mnogo više...

Izlazeći iz sobe uzeh Dru za ruku... Bilo je to prvi put da sam za takvo što smogao snage.

— Dru... više se ne brinite. Uskoro ću vas opet posjetiti...

Tada najednom izgovorih ono što sam već toliko puta htio reći:

— Dru... volim te...

Nisam se zadržao ni trenutka duže. Odmaglo sam i već su moje potpetice lupkale po kamenim pločama dvorišta.

Nisam pohrlio svojem konju već u sobu Juana Torresa.

— Juane?

— Da, gospodine?...

— Podi sa mnom. Otpustit ćemo Chica Cruza.

— Sjedio je za stolom, vrlo miran, i gledao me. A onda je polako ustao.

— Mislite li da će htjeti otići?

Rekoh mu ono što sam i osjećao:

— Sad, ili će otići ili će ga iznijeti. Treće mu ne preostaje...

Najprije smo pošli do sobe Antonija Bacé. Kartao se s Peteom Romerom i s još nekoliko momaka.

Stavih Torresu ruku na rame i rekoh:

— Počet ćemo s njime. Ti mu kaži.

Juan je oklijevao samo trenutak a onda zakorači u sobu. Pođoh za njim.

— Baca, osedlat ćeš svog konja i otići odavde... Više se ne vraćaj.

Baca pogleda najprije njega pa onda mene.

— Čuo si što je Torres rekao — progovorih. — Jednom si u mraku, kad sam ti bio okrenut leđima, nešto pokušao. Znaš kako si prošao. Pokušaj li i ovaj put, više te neću štedjeti.

Polagano je spustio karte, zagledao se u stol i svoje prste, te promrsio:

— Razgovarat ću s Chicom.

Oštro mu se unesoh u lice:

— S njim ćemo razgovarati nas dvojica. Tebi je rečeno da odlaziš.

Potom sam izvadio svoj sat i dodao:

— Imaš na raspolaganju sveukupno pet minuta...

Okrenuli smo se i pošli dalje. Zastadosmo pred sobom koja bijaše sva u mraku.

Torres upali žigicu, onda njome svjetiljku koju unese u sobu, do prozora.

Udoh za njim.

U potpunom mraku sjedio je Chico Cruz.

Torres reče mračna lica:

— Više te ne trebamo, Chico. Morat ćeš otići, i to sada... odmah...

Ne pomičući se s mjesta revolveraš pogleda svojim tamnim, mirnim očima Torresa pa mene.

— Ovdje se sve gadno zakuhalo — rekoh. — Ti to ne možeš razumjeti i samo si nam na smetnju.

— Ne odem li, ti ćeš me pokušati natjerati da odem? — Njegove su me oči oprezno motrile.

— Neće biti potrebno. Sam ćeš otići.

— Kad smo se srelli, rekao sam ti da se veselim danu kad ćemo se nas dvojica ogledati.

— Glupost. Juan ti je objasnio da si otpušten. Ovdje za tebe više nema posla, a takvi poput tebe uvijek su negdje potrebni.

— Meni se ovdje sviđa.

— Još će ti se više svidjeti drugdje — reče Torres oštro. Vraćalo su mu se hrabrost i odlučnost. — Rekao sam ti jasno da odeš odmah... sada...

Cruz ga nije ni zapažao. Njegove crne mirne oči počivale su na meni.

— Mislim da ću vas morati ubiti, gospodine — procijadi.

— Opet tvoje gluposti — rekoh prezirno, podigoh nogu i stadoh njome na rub stola. On se gotovo bojažljivo izmaknu pa nespretno padne na pod. Pri tom je ruku stavio na pištolj, ali sam mu je ja nogom odbacio, brzo ga uhvatio za košulju, podigao ga s poda, oduzeo mu pucaljku i pustio ga da se ponovno složi na pod, sve u jednoj sekundi.

— Rekoh ti, Chico...

Torres ode do revolveraševa ležaja i tade trpati Chicovu odjeću u bisage.

Momak je smišljeno vrlo zabob.

— Ako ja odem, doseljenici će napasti hacliendu — reče. — Zar je to ono što želite?

— Ne, ali izložit ćemo se i toj pogibe-
lji. Dok si ti ovdje ne možemo ni na-
prijeđ ni natrag. S tobom nikad na ze-
lene grane.

— A s tobom? — buljio je u mene.

— Možda... U svakom slučaju ja
neću doći na tvoje mjesto.

U dvorištu odjekne lupa konjskih
kopita. To je Pete Romero vodio Chi-
cova konja.

Chico Cruz se polako podigne, bez
trunka otpora u sebi. Zatim ne gleda-
jući nas izađe u dvorište. Tu se okre-
nu i zapita me:

— Što je s mojim pištoljem? — reče
i baci se u sedlo.

— Mogao bi ti zatrebati — rekoh — i
nije red da te pustim bez njega.

I tako mu ja dadoh pištolj a da ni-
sam iz njega izvadio metke.

Chico izvuče bubanj, pažljivo ga
zavrti pa me pogleda držeći pištolj u
dlanu.

— Mislim da se više nećemo sresti —
reče. — Dopadaš mi se, senjor.

Juan Torres i ja nismo se ni poma-
kli sve dok više nismo mogli čuti to-
pot njegova konja.

XIII

Jonathan Pritt donio je nešto mnogo
opasnije od bilo kakvog oružja: tiskar-
ski stroj.

U zemlji gladnoj bilo kakvih vijesti,
vješto uređivane novine mogu stvarati
javno mišljenje i tjerati vodu na mlin
njihova vlasnika.

Tih je dana Don Luis poslao po
mene, a kad sam stigao stavi pred
mene ugovor kojim mi prodaje četiri
tisuće jutara svojeg posjeda. Zasad je
trebalo samo da ga potpišem.

Učinio sam po njegovoj želji.

Isto sam tako svojim potpisom ku-
pio i tri stotine grla mlade stoke.

— Platit ćete jednom Drusilli. Ja
vam vjerujem na riječ. U svakom slu-
čaju, nitko neće dirati u vaše vlasniš-
tvo...

A Drusille više nije bilo ovdje.

Don Luisu kao da je bilo malo bo-
lje, ali su se zato još više pogoršale
prilike. Doseljenici su prodrli u dolinu
na istočnoj strani njegova posjeda.

U međuvremenu je Orrin postao šerif okruga.

• • •

Naš ranč je, istina, napredovao, ali
je oskudica novca bila sve nepodnošljivi-
ja.

Ovo je bio trenutak da nešto poduz-
mem, tim više što su dječaci sami
mogli izići na kraj sa svim poslovima
na posjedu.

Jednog je dana dojahao Cap Roun-
tree. Sišao je s konja i sjeo korak da-
lje od mene.

— Cape — rekoh — jesi li ikada bio
u Montani? .

— A-ha! Dobra zemlja, koliko ti dra-
go trave, koliko ti drago planina, kol-
iko ti drago Indijanaca, ali posve malo
bijelaca. Samo nešto malo oko Virgi-
nia Cityja. Ondje sada vlada zlatna
groznica.

— To je staro nekoliko godina.

— Groznica još uvijek traje.

Zatim me mudro pogleda svojim sta-
rim očima.

— I tebe svrbi?

— Trebam mnogo novaca. Osim toga
smo i dužni, Cape, a ja nikada nisam
volio dugovati. Predlažem ti da kre-
nemo na sjever i ustanovimo što se on-
dje može naći. Hoćeš li sa mnom?

— Vrlo rado. Ovdje me već počeo
hvatati nemir.

Posjetili smo Toma Sundaya koji je
u to doba pio preko svake mjere. Pos-
jedovao je ranč udaljen kakvih petna-
estak kilometara od našeg. Na njemu
je bilo dobre trave i kuća je bila čvr-
sta, ali od svega nije bilo osobite kori-
sti, premda je Tom bio prvorazredni
stočar.

— Ja ostajem ovdje — reče. — Orrin
mi je ponudio posao. Želi da posta-
nem pomoćnik šerifa. Neću to prihva-
titi. Mislim da ću se na slijedećim iz-
borima kandidirati za šerifa.

— Orrin želi raditi s tobom — rekoh.
— Teško je naći pravog čovjeka

— U pakao sve to! — reče Tom oštro.
— Trebalo je da on bude moj pomoć-
nik.

— Možda. Ne zaboravi da je sve zavi-
silo o tebi.

Umjesto odgovora on sjedne za stol
i zlovoljno se zabulji kroz prozor.

Cap ustane.

— Ipak bi mogao poći s nama, Tome — reče. — Ne pronađemo li zlato, vidjet ćemo lijepu zemlju.

— Hvala — odbrusi Tom — radije ću ostati ovdje.

Kad smo uzjahali, Tom stavi ruku na moje sedlo.

— Tye — reče — nemam ništa protiv tebe. Ti si dobar čovjek.

— I Orrin je također, Tome, i ti si mu drag.

Kao da nisam ništa rekao.

— Dobro se provedite. Upadnete li u neprilike, pišite, i ja ću doći i izabavi ti vas.

— Hvala. Ako pak ti upadneš u neprilike, samo pošalji po nas.

Stajao je na stubama pred kućom i kad smo se zadnji put osvrnuli.

— Otkako ga znam, Cape — rekoh — ovo je prvi put da Toma Sundaya vidim neobrijana.

On me pogleda onim svojim hladnim, mirnim očima.

— Zato je očistio pištolj — reče. — Ne, to nije zaboravio.

* * *

Nismo žurili. Povremeno bismo se zaustavili u kakvom gradu, potražili posao, neko vrijeme radili, pa onda nastavili dalje na sjever.

U South Pass Cityju pročitah u novinama kako se Orrin kandidirao za državnu legislaturu. Pohvalno su pisalo o njemu.

Tu i tamo bismo se ogledali s kakvom indijanskom skupinom. Iz borbe s nekoliko Siouxa ja sam izvukao ranjeno uho a Cap ostao bez konja.

U rano proljeće otkupili smo dio nalazišta kraj nekog potoka u državi Idaho.

U blizini nije bilo grada. Hoću reći, nije bilo ničega osim skupine koliba i saluna »Rose-Marie«, koji je vodio snažni muškarac četvrtasta crvena lica, crvenkastožute kose i malih plavih očiju.

Kad smo ušli, položio je svoje čvrste ruke na šank. Na njima su se vidjeli ožiljci mnogih davnih šakanja.

Njegove su nas oči okrutno promatrale... kao da procjenjuju koliko smo mu vrijedni.

— **Što želite, gospodo? Nešto da popijete prašinu?**

— Možda iz one boce burbona na polici iz koje i sami pijete — rekao sam.

On nam preporuča viski iz bačvice.

— Vjerujemo da je izvrstan, ali bismo ipak radije onaj iz boce.

— To je moj vlastiti viski. Obično ga ne prodajem. Ovaj put ću učiniti iznimku.

Za stolom iza nas sjedila su dva muškarca i promatrala nas. Nešto sam zapazio: toče im, ali im ne naplaćuju. Zaposleni su, dakle, ovdje. Ali što rade?

— Ja sam Brady — reče krčmar. — Martin Brady.

— Izvrsno — rekoh — i pristoji se da čovjek ima neko ime.

Stavili smo novac na šank.

— Iz ove ćemo boce uvijek rado piti... — objasnih krčmaru na odlasku.

I nakon tri dana mukotrpna kopanja pijesak je i dalje samo bojom nalikovao zlatu.

Cap gurne svoj šešir unatrag.

— Mislim da bismo ondje mogli biti bolje sreće — reče i pokaza neko isušeno korito. — Ovuđa je potok tekao stoljećima. Zatim je promijenio korito. Ako u potoku ima zlata, bit će ga još više u isušenu koritu.

I tako smo počeli kopati na tom mjestu. Kad smo prodrli do dva metra dubine, shvatili smo da smo na najboljem putu i počeli ispirati pijesak.

Podalje od nas kopao je neki Clark. Jedne je večeri prišao našoj vatri.

— Cap, ti mijesiš najbolji kruh, koji sam ikada jeo. Nedostajat će mi.

— Odlaziš?

— Moja je vrećica puna. Vraćam se kući, ženi i obitelji. Šest-sedam godina radio sam u trgovini i uvijek prilježivao da otvorim vlastitu.

— Budi oprezan — reče Cap.

Clark pogleda okolo, a onda spusti glas:

— Jeste li i vi čuli te glasine o ubojstvima?

— Prošlog tjedna pronašli su Wiltonovo tijelo — rekoh. — Ubojice su ga zakopali preplitko, pa su ga kojotli iskopali.

— Poznavao sam ga. — Clark prihvati i drugi tanjur s graham i govedi-

nom, a onda reče: — Wilton je krenuo odavde s nekoliko vrećica. Kako su to samo nanjušili? On uopće nije pričao.

Kad je ispraznio tanjur, reče:

— Sackette, o tebi govore kao o vještom revolverašu.

— Pretjeruju.

— Ako me otpratite do poštanske kočije, platit ću svakome od vas stotinu dolara.

— To je lijep novac, ali što će biti s našim nalazištem?

— Momci, tu su Dickey i Wells, obojica pouzdani ljudi. Ja sam već razgovarao s njima. Oni će vam pripaziti na nalazište.

Cap pripali lulu i svima nam natoči kavu.

Clark nije govorio bez veze. Kopači koji bi svoj novac zapili i prokockali u »Rose-Marie« nisu imali nepravilika pri povratku. Stradali bi samo oni što su se nastojali vratiti sa svim zlatom.

I Sada ih je nekoliko, koji su imali više sreće, sjedilo zabrinuto u šatorima i pitalo se kako da se odavde izvu-ku živi i sa zlatom.

— U redu — rekoh — Cap i ja trebamo novaca i ovo nam dobro dolazi. Ali da znaš, pomogli bismo ti i da ne možeš platiti.

— Vjerujte mi, isplatit će vam se.

Ustadoh s panja.

— Cap, ja ću prije svega porazgovarati s Martinom Bradyjem.

Clark ustane.

— Pa to je samoubojstvo!

— Zašto? Objasnit ću mu samo što će se dogoditi bude li nam sutra netko smetao.

U »Rose-Marie« je u taj mah bilo trideset do četrdeset ljudi.

Priđe mi Brady brišući svoje velike ruke o pregaču.

— Nema više burbona — reče. — Morat ćeš se zadovoljiti viskijem iz bačvice.

— Došao sam ti samo reći da se Jim Clark sutra vraća kući i sa sobom odnosi svoje zlato koje nije potrošio u tvojem salunu.

Mogli biste čuti i iglu da ju je tko slučajno ispustio na pod.

Bradyjeva cigara prijeđe iz lijevog u desni kut njegovih usana, a on sâm pobijeli oko očiju.

Ja sam pak nadzirao pogledom dvojicu besposličara na kraju šanka.

— Zašto to meni govoriš?

— Netko bi mogao pomisliti da Clark jaše sam — rekoh — pa ga odluči ubiti kako je ubio Wiltona, Jacksa i Thompsona. Tome želim reći da ću s Clarkom jahati i ja, a možda još netko. Ne bi imalo smisla da takav nepromišljeni čovjek izgubi glavu. Nema nikakve sumnje da će Clark uspjeti.

— Nadam se da hoće. — Brady ponovno pomakne cigaru iz jednog u drugi kut usana. Njegove su mi male hladne oči objašnjavale koliko me mrzi. — On je dobar čovjek.

Nakon toga se krčmar okrenu kako bi otišao, ali ja još nisam bio rekao sve.

— Brady?

— Da?

— Clark će se provući jer ću se ja pobrinuti da se provuče, a kad on bude na sigurnom, ja ću se vratiti.

— Pa što onda? — U Bradyjevu glasu bilo je sve više nestrpljivosti. — Što sve to skupa znači?

— To znači slijedeće: budemo li mi imali kakvih nepravilika, ja ću se vratiti ovamo, da, baš ovamo u salun, i oti-jerati te ili te pokopati.

Netko uzdahne a lice Martina Bradyja poprimi bolesno blijedu boju.

— Zvuči kao da me nazivaš razbojnikom? To ćeš morati i dokazati.

— Kome su potrebni dokazi? Pa ovdje svatko zna kako su sva ona ubojstva i pljačke izvršeni pod tvojim vodstvom. Ovdje nema drugog suda osim pištolja, a ja mu, da znaš, predsjedavam.

I tako se ništa nije dogodilo.

Po povratku smo nastavili kopati. Dospjeli smo do kamenog sloja i kupi-pili što je bilo zlata.

Danima smo razgovarali jedino o povratku. Ja pak ni o čemu drugom nisam mislio nego o Drusilli.

Jednog dana priđe nam veća skupina kopača. Tu su bili Wells, Dickey, ali i ona sumnjiva dvojica iz »Rose-Marie«.

— Razgovarali smo i nešto ti želimo predložiti — reče Dickey. — Budi nam šerif.

— Ni govor!

— Imaš li možda bolji prijedlog? — upita Wells.

I ostali me počеше nagovarati. Uskoro su me pokolebali.

— U redu — rekoah naposljetku. — Ali postavljam dva uvjeta: prvi, da me netko zamijeni kad sredim prilike; drugi, da sakupite dovoljno novaca i isplatite Martina Bradyja.

— Da ga isplatimo? Ja kažem: protjerajmo ga!

Ne znam tko je to uzviknuo ali ja odmah progovorihi društvu:

— U redu, tko god to rekao. Samo, ti ga protjeraj!

Svi su šutjeli. Kada je postalo jasno da se čovjek ne želi javiti, rekoah:

— Otjeramo li ga bez naknade, neće-mo biti bolji od njega.

— U redu — složi se Wells. — Isplatit ćemo ga.

— Dobro — rekoah — ali nećemo s time žuriti. Nisam zahtijevao da mu odmah gurnemo u ruke novac. Zasad ćemo mu samo ponuditi isplatu. Neka sam odlučim...

Idućeg sam dana odjahao u »grad«.

Martin Brady me promatrao dok sam ulazio u salun. Bila su tu i ona njegova dva čovjeka. Jedan od njih se malo pokrene kako bi mu pištolj dospio pod ruku.

— Brady, stvari se iz dna u dan mijenjaju. Doseljava se sve više ljudi i oni sada već žele mir, red, škole, trgovine. A ti ljudima prodaješ loše piće, varaš ih, pljačkaš i ubijaš.

— Na što ciljaš, Sackette?

— Izabrali su me za šerifa.

— I?

— Prodat ćeš salun, Martine, a ljudi će ti pošteno isplatiti protuvrijednost. Prodat ćeš ga i otići.

Krčmar lijevom rukom izvadi iz usta cigaru i položi je na šank.

— Što ako ga ne želim prodati, ako ne želim otići?

— Ne možeš birati.

Nasmiješio mi se i primaknuo kao da mi želi nešto šapnuti, a onda mi je o ruku pritisnuo cigaru.

Povukao sam je i prekasno shvatio zamku. Ona dvojica sve su pomno pratila i već su držali revolvere u rukama i pucali.

Prvi me metak odbaci od šanka, a još dva zrna zaparaju njegov rub na mjestu gdje sam tren prije stajao.

Pogodi me još jedan metak i ja zateurah, ali mi je pištolj već bio u ruci. Otkotrljah se po podu te isprve ustrijelih prvog od dvojice napadača, onog velikog, tamnih očiju. Časak je ukočeno stajao, onda se napola okrenu i stropošta.

Još sam se nekoliko puta otkotrljao, zatim poskočih na noge. Krajem oka spazih Martina Bradyja kako bulji u mene kao u prikazu. Odmah zatim svladah i njegova drugog čovjeka. Kad je tresnuo na pod više se nije podigao.

Na kraju snaga priđoh šanku i rekoah zapanjenom Bradyju:

— Jesi li vidio: ne možeš birati, Martine.

Njegovo se lice čudno izobličilo, zatim postade mutno i ja osjetih kako nestajem...

Na stropu bijaše pet tamnih pukotina. Cinilo mi se da tu ležim i zurim u njih godinama.

U sobu uđe Cap Rountree.

Polako okrenuh glavu i pogledah ga. Tada progovorihi nekim i za samog sebe nepoznatim glasom:

— Ako je ovo pakao, mislim da su izabrali prave ljude za njega.

— Nikada nisam poznavao čovjeka koji bi pronalazio toliko izgovora samo da ne mora raditi — progunda Cap. — Koliko ću te još dugo morati hraniti kao malo dijete?

— Ti si neuništivi stari gusar — rekoah — koji nije pošteno radio ni jednog jedinog dana u svome životu.

Cap se ubrzo vrati s posudom punom guste juhe. Očito mu nije bilo dosta jer me i ovaj put pokušao hraniti.

Uzeo sam mu žlicu iz ruke, odlučan da se sam time pozabavim.

— Zadnje čega se sjećam bilo je mnoštvo rupa od metaka po meni. Jesi li ih dobro začepio?

— Mislim da juha neće iscureti. Ukupno su te pogodila četiri metka — reče Cap. — Izgubio si nešto malo više krvi no što je normalan čovjek posjede-
duje.

— Što je s Bradyjem?

— Zdimio je dok su momci tražili uže kako bi ga objesili. — Cap sjedne.

— Smiješno. Iduće noći pojavio se ovdje.

— Ovdje?

— U stvari, svratio je da pogleda kako si. Rekao je da si predobar čovjek a da tako umreš... Za sebe je rekao da je prokleta budala, ali kad čovjek jednom krene putem zla, teško se opameti...

— Jesi li pronašao još zlata u onom isušenom koritu?

— Nema tamo više ničega... Samo ono što smo izvukli zajedno... Morat ćemo potražiti drugo mjesto... kad se oporaviš...

— Idemo kući. Kad svane, osedlaj konje.

Pogledao me s nevjericom.

— Hoćeš li moći izdržati u sedlu?

— Jedino pod uvjetom da krenemo kući. Moći ću sjediti u sedlu samo ako put vodi u Santa Fe.

Ranč je bio na svom mjestu, na svu sreću...

Bob je prvi izašao na vrata, za njim Joe a onda i majka. Doimala se čvršće nego godinama. Što znači manje briga i bolja klima!

U kućnim joj je poslovima pomagala Indijanka iz plemena Navajo.

Bilo je mnogo novosti. Don Luis je umro... sahranili su ga samo dva dana prije našeg povratka. Revolveraši iz »Doseljeničke tvrtke« sve su bezobzirnije prodirali... Torres je vrlo loše... Pred nekoliko mjeseci ponovno su ga dočekali iz zasjede. Po onome što sam čuo, zaključih kako je malo nađe da opet bude onaj stari.

Drusilla je bila u gradu.

Orrin se vjenčao s Laurom Pritts.

XIV

Ujutro je na ranč stigao Orrin.

— Divno je vidjeti te ponovno — reče.

Pomno me promatrao.

— Čini se, imao si tamo neprimlik — reče najednom. — Ranili su te...

Nije mi preostalo drugo no da mu ispričam sve po redu.

Neko je vrijeme zamišljeno šutio a onda reče:

— Tyrele, nemoj se začuditi ako ti i ja predložim nešto slično kao i oni ljudi tamo. Mori je vrlo potreban pošten čovjek koji bi preuzeo dužnost pomoćnika šerifa. Uvjerem sam da ti nikada ne bi nepotrebno izvukao revolver...

— Je li ikada itko tvrdio suprotno? — upitah tiho.

— Ne... naravno, ne!

Izrekao je to brzo i ja sam shvatio da ne želi reći tko se to usudio ustvrditi.

Zatim je neočekivano promijenio temu razgovora:

— Znaš li da sam se oženio?

— Čuo sam. Slaže li se Laura s mamom?

Orrin pocrvenje.

— Na žalost, ne. Uvjerava me kako je nepristojno da žena puši, a osobito da puši lulu.

— Svakako, postoje i takva mišljenja — odgovornih oprezno. — Ali mogu se čuti i posve suprotna.

Orrin odmahnu rukom i njegovo se lice namrgodi.

— Vjerojatno misliš da sam loše izabrao, Tyrele, ali što kad volim upravo tu djevojku. Ona je... ona je... tako je lijepa, tako nježna, tako profinjena. Čovjek koji se bavi politikom treba upravo takvu suprugu. I što god ti rekao o Jonathanu Prittsu, on je učinio sve da uspijem.

Kladim se, rekoh u sebi. Kladim se da se potrudio. Samo, ne zaboravi, momče, da će on vrlo brzo podnijeti račun. Toliko kužim Jonathana Prittsa.

— Pa, Orrine, ako je tebi dobra, mi ostali nismo važni. Nećemo mi s njom živjeti pod istim krovom... — rekoh glasno. Nisam mogao smisliti ništa mudrije.

Promatrao sam ga za vrijeme ručka. Već se pričalo da će ući u Senat ili čak postati guverner.

— Predlagao sam Tomu Sundayu da postane pomoćnik — spomene Orrin — ali me odbio i rekao kako on ne treba moje milostinje. — Pogledao me. — Tye, meni nešto takvo nije bilo ni na-

Kraj pamač... Volio sam Toma, a u Mori mi je potreban odlučan čovjek.

— Mjesto stvoreno za Toma — reče Cap. — Najlošije je od svega što on sve što govori, tako i osjeća.

Orrin klimne.

— Nevjerojatno se promijenio, Cap. Previše pije, ali to je samo dio problema. On je poput starog medvjeda koji pati od zubobolje. Ako tako nastavi, bojim se, moglo bi uskoro biti i mrtvih.

Orrin me čvrsto pogleda.

— Tom te oduvijek cijenio. Ako ga itko može spasiti, onda si to upravo ti.

— Učinit ću sve što mogu.

Drugog je dana na ranč dojahao Miguel. Donio mi je Drusillinu poruku: više me ne želi vidjeti.

— Zašto, Miguele?

— Zbog žene kojom se oženio vaš brat. Naša gospođica vjeruje da je mržnja Jonathana Prittsa ubila njenog djeda.

— Zar sam ja odlučivao koga će moj brat oženiti? U to me doba uopće nije bilo ovdje.

Pogledao sam odanog čovjeka.

— Miguele, ti znaš, ja volim gospođicu Drusillu.

— Znam

A onda su mi pričvrstili značku šerifova pomoćnika.

Šerif je bio Bill Sexton, uredski štakor, kao stvoren za писаći stol i stolicu za ljuljanje.

Samo sam jednom vidio Toma Sundaya. Došao je u Moru neobrijan, pakosnog izraza lica, ali kad me ugledao nasmijao se i pružio mi ruku. Neko smo vrijeme razgovarali, zajedno popili kavu i sve se činilo kao u dobra stara vremena.

— O nečemu više ne moraš misliti. Reed Carney je mrtav. Ubio ga je Chico Cruz u Socorro.

Nije mi bilo lakše. Dapače, zabrinuo sam se kad sam saznao da je taj revolveraš još uvijek u okolici.

U sebi sam se nadao da neću morati imati s njim posla.

Orrin je rijetko dolazio. Mama ništa nije govorila, ali sam vidio da joj nedostaju njegovi posjeti.

Kad god bi Orrin nastupio do nas, Laura bi izmislila nešto neodgodivo.

Na sva usta se pričalo da netko krađe stoku Eda Fryja čiji je ranč do Tomovog. Bilo je i nekoliko žalbi na Tomove postupke. No ja sam najbolje znao da je Tom pošten čovjek.

I tako sam jednog dana odjahao do njega.

Kad sam se približio njegovoj kući, pojavio se na vratima i naslonio na njih. Gledao je kako privezujem konja.

— Dobar ti je konj, Tye — reče. — Uvijek si se razumio u konje.

Čučnuo je i počeo motati cigaretu. Spustio sam se kraj njega pa smo počeli razgovarati; najprije o ranču, dakako. Onda ga upitah za tu nevolju s Fryjem.

Pogledao me teškim očima.

— To je samo moja stvar, Tye. Razgovarajmo o nečemu drugom.

— Zaboga, Tome, pa je predstavljam zakon. Zar mi nećeš pomoći?

Njegove oči podrugljivo bljesnuše.

— Ne pokušavaj me prevariti. Došao si ovamo jer si čuo kojekakve gadne priče o meni i zabrinuo se. E, pa da znaš: sve su to proklete laži.

— Znam, Tome, ali postoji i nešto drugo.

— Do vraga s time?

— Sto se tebe tiče, možda, ali ja tako ne mislim... Da, jedan je od razloga mog dolaska želja da saznam što se to događa, a drugi da te vidim... Nas smo četvorica dugo bili prilično bliski i morali bismo to i ostati.

— Ja se nikad nisam slagao s tim tvojim »velikim« bratom, Tye. Oduvijek je mislio da je bolji od ostalih.

— Zaboravio si, Tome da si mu upravo ti najviše pomogao da napreduje, što knjigama što podukom. Uspije li, bit će to i tvojom zaslugom.

Tom ništa nije odgovorio. Ustao je i skuha kavu. Dok smo je ispijali, pričali smo o svemu i svačemu.

— Nedostaješ nam, Capu i meni — rekoh u jednom trenutku.

— Cap i ti ste u redu. Ne volim tvog brata.

— Zar ti nije ponudio posao? Uostalom, vas ste se dvojica dogovorili: ako ti pobijediš on će tebi biti pomoćnik, a

Tako pobijedi Orrin, ti ćeš biti pomoćnik njemu.

Još me nikad nije tako oštro pogledao. Tada progovori:

— Bit će bolje da ga uopće ne spominješ.

Malo sam pošutio a onda rekao:

— Idem. Čuj, Tome, dodi jednom pogledati našu kuću. Cap bi te želio vidjeti, a i mama... Orrin ne dolazi često.

Tomove oči bljesnuše.

— Ta njegova Laura! Uvjeran sam da si je već pročitao. Ako sam ikada vidio dvoličnu i beskorisnu ženu, onda je to ona. Pa njen otac... Jednostavno ga mrzim.

Kad sam se popeo u sedlo, trenutak se okrenuh.

— Tome, kloni se Eda Fryja, hoćeš li?

— Baš puno pričaš. — Nasmiješio mi se. — U redu, neka ga voda nosi, ali da znaš da mi ide na živce.

Kad sam već bio krenuo, nadoveza:

— Pozdravi majku, Tye.

U sedlu sam razmišljao.

Ed Fry i nekoliko njemu sličnih na sva usta pričaju da se Tomovo stado stalno neobjašnjivo povećava. Ali objašnjenje postoji: Tom zna postupati sa stokom, na njegovu je posjedu trava izvrsna, izvori čisti. Osim toga je Tom na rijeci načinio ustavu, tako da mu stoka uvijek ima vode.

Ed Fry je uz ostalo tvrdoglav i zavistan čovjek. Misli da je značajna osoba i pametno govori. Previše je samouvjeren a da bi povjerovao kako mu se bilo što može dogoditi.

Jednog sam jutra ušao u ured, sjeo i rekao:

— Bille, obojici nam možeš učiniti veliku uslugu ako porazgovoriš s Edom Fryjem.

Sexton odloži neke papire i premjesti cigaru u ustima.

— Je li opet navinuo jezik?

— Što on drugo umije? Saznao sam od drugih... Nazvao je prošle noći Toma Sundaya lopovom. Ako to Tom dočuje, bit će pucnjave. I ako to Cap Rountree, sazna bit će pucnjave.

Sexton me pogleda.

— Bilo bi, dakle, dobro da za to ne zanemariš ni ti ni Orrin.

— Budem li ja štogod poduzimao, najprije ću skinuti zvijezdu.

— Porazgovorit ću s Edom... premda ne vjerujem da će poslušati. Od savjeta postaje još tvrdoglaviji... Rekao je da ti svojom istragom samo prikrivaš Sundaya i da ga Orrin na svakom koraku štiti.

— On je lažljivac i to nitko ne zna bolje od tebe, Bille. Tom Sunday je oduvijek bio prvorazredni stočar. Ed Fry mu nije ni do koljena.

Sexton provuče prste kroz kosu.

— Tye, kako bi bilo da prisilimo Eda da iznese dokaze ili umukne? Neka jasno kaže koja mu to grla nedostaju i na čemu temelji sumnju da ih je odveo Tom Sunday. Zatražimo od njega da stavi karte na stol.

— Molim te, učini to sam — rekoh. — Meni bi mogao pasti mrak na oči. Taj je čovjek budala i nije svjestan u što srlja...

Na žalost, neke stvari, čini se, nitko živ ne može spriječiti. Nije postojala snaga koja bi mogla obuzdati Edov jezik. I tako se dogodilo da je on svoje optužbe jednom prilikom ponovio i u hotelu »St. James« u Cimarronu. U zao čas.

Jer tamo se u taj mah našao i Clay Allison. A sudbina je htjela da je taj Allison upravo u tom trenutku pijuckao s čovjekom od kojeg je kupio mule. Ovaj drugi čovjek bijaše Tom Sunday.

I Cap je bio u hotelu i sve jasno vidio. Naime, kad je ustanovio da Fry ide u Cimarron, pomislio je da bi tamo moglo doći do neprilika. Stvar je u tome da je Cap znao kako je Tom Sunday već ondje.

Cap je, dakle, pošao u Cimarron, a kad je stigao onamo, Fry je već bio u gradu. Saznao je da je veliki brbljivac u hotelu pa se odmah zaputio onamo.

Kad je Cap ušao u »St. James«, Ed Fry se upravo derao:

— On je, ljudi moji, prokleti kradljivac stoke! — klepetao je. — Sunday je lopov a braća Sacketti ga štite!

Tom je već bio pod gasom. Kad je čuo optužbu, polako se okrenu Edu Fryju. Bio je začudo vrlo miran. A kad je na kraju progovorio, moglo ga

se čuti u svakom kutu prostorije; tako je ovdje u međuvremenu postalo tiho.

— Gospodine Fry, čuo sam da ste već u nekoliko navrata javno tvrdili kako ja kradem stoku. Činili ste to na temelju najbezumnijih pretpostavki, bez i najmanjeg dokaza. Uvjeren sam da je takvu vašem neodgovornom ponašanju uzrok to što ste vi sami po sebi ogavno loš stočar, uz to u svemu nesposoban i vrlo glup čovjek.

Kada Tom malo više potegne, on se vrlo rado javno izražava i upotrebljava sav onaj naduti rječnik koji tako dobro poznaje.

— Ne možete sa mnom razgovarati kao da sam ja...

— Reki ste da sam kradljivac stoke i da me Sackettovi štite. A ja vam tvrdim da nikada nisam krao stoku, gospodine Fry, dapače, da nikada u životu nisam ukradio ni iglu. Osim toga, meni nije potrebna zaštita Sackettovih ni ti bilo koga na svijetu. Zbog svega navedenog, svaki onaj tko kaže da sam lopov i da me netko štiti, prijavljuje lažljivac, gospodine Fry, glupi, debeloglavi, prijavljuje lažljivac.

Izgovarajući sve to uopće nije podizao glas, ali u njemu bijaše nečega što je šibalo poput biča.

Ed Fry poskoči na noge.

Tom ga je samo gledao.

— Toliko da znate...

Veliki brbljavac, sav crven u licu zgrabi pištolj. Bio je to visok čovjek i prilično nespretn. Kad se dokopa oružja, skoro ga je ispustio.

Za sve to vrijeme Tom Sunday nije načinio ni najmanji pokret. Tek kada je Fry jače stisnuo pištolj i počeo ga podizati, Tom potegne. Istog je trenutka Ed Fry bio mrtav.

Cap Rountree nam je to ispričao u šerifovu uredu dva dana poslije: Billu Sextonu, Orrinu i meni.

— Nikada ni jedan čovjek nije imao bolju priliku nego tada Ed Fry — rekao je Cap. — Na trenutak sam pomislilo da će Tom pustiti da ga Fry ubije. On je čudesno brz, Tye, mislim da bržeg pucača od njega nisam vidio.

Način kako me nakon toga pogledao, vjerojatno nikada neću zaboraviti.

XV

Par dana poslije zakucao sam na Drusillina vrata.

Kad ih je otvorila, rekao sam jednostavno:

— Dru, doista te volim.

Njeno se lice pokušalo namrgoditi.

— Molim te — rekla je — odlazi. Nemaš nikakvo pravo govoriti takve stvari.

Pošla je unutra, a ja za njom.

U sobi se ponovno okrenula prema meni:

— Tye, dobro znaš da mi nisi smio reći ono pred vratima, da nisi smio poći za mnom ovamo!

— Znaš li što osjećam?

Klimnula je.

— Da... znam... Ali ti voliš i svog brata, a obitelj njegove žene mene mrzi. I ja... i ja mrzim njih...

— Mržnja, to je upravo ono što ti razbojnici žele... Zbog toga što sada živiš poput pustinjača, oni vjeruju da su porazili i tvog djeda i tebe... Raduju se, Dru... Ako ih želiš naljutiti, moraš početi izlaziti da te svi ljudi vide čvrstu, nepokolebljivu...

— Možda imaš pravo.

Sjeli smo i popili kavu. Razgovarali smo sve do zalaska sunca, kad je bio red da se oprostim. Tada sam izvadio novac koji sam joj dugovao na temelju ona dva ugovora.

Ona ga odgurne.

— Ne, Tyrele, neka bude kod tebe... za mene. Djed mi je ionako ostavio previše.

To mi se, s obzirom na sve, učinilo razumnim i nisam joj pokušao protusloviti.

— Imam ujaka, Tyrele, i on je moj pravni zastupnik. Ne堪i popustiti dok mi se ne vrati što je moje. Kad se to sredi — došla je — pobrinut ću se da država protjera svakog tko mi je oteo makar i komadić zemlje.

— Bilo bi dobro — savjetovao joj — da se za to vrijeme skloniš u Meksiko... Dva-tri mjeseca...

— Ovo je moja zemlja — reče Dru tiho.

— Dru, čini se da me ne razumiješ. Kada tvoj ujak sve to pokrene, doći

će do pucnjave. Ubit će te... ili barem pokušati...

— Mogu činiti što ih volja — rekla je mirno. — Ja ostajem ovdje, a znat ću se i braniti...

Otišao sam zabrinut za Dru. Zaboravio sam na sebe. Naši će zajednički neprijatelji zacijelo pomisliti kako sam ja nagevorio djevojku da uposli ujaka. Onog dana kad on počne s poslom ja ću postati meta broj jedan na ovoj ludoj streljani.

Jednog subotnjeg poslijepodneva sretoh se s Orrinom. Doimao se vrlo zabrinut.

— Kako se slažete ti i Pritts? — zapitah ga nasumce.

Orrin skupi usta. Nije mi morao ništa reći. — Ne slažemo se. — Pogledao me. — Ali to ostaje među nama, Tyrele... Jonathan i ja se ne slažemo, a Laura... pa, ponekad je vrlo teška...

— Ti jašeš na divljem konju, Orrine.

— Što želiš time reći?

— Pa — zabacio sam šešir unatrag — rekao bih da jašeš bez stremena, Orrine. Rekao bih da si bez sedla, da se nemaš za što primiti, ali ipak silom ostaješ na konju. Samo znaj da ti nitko neće dati medalju zbog toga što i dalje ostaješ na konju usprkos tome što znaš da od lijepog jahanja neće biti ništa...

— Pretoplo je... vidjet ćemo se poslije, Tyrele.

Otišao je previše naglo.

U taj mah opazih Fettersona i revolveraša kog su zvali Paisano. Fetterson je davao čovjeku nešto vrlo blještavo, što su mogli biti jedino zlatnici. To mi se učini prilično zanimljivim.

Nešto se ozbiljno događalo.

Nisam mogao znati da Torres u taj mah dovodi iz Socorra dvojicu radnika na Drusillin ranč. Da sam to znao, mogao bih pretpostaviti kako će na to reagirati Jonathan Pritts.

Naime, u trenutku kad je Torres s Meksikancima prolazio kroz klanac, udaljen od More tek nekoliko kilometara, ubili su ih iz zasjede.

Zrak je tog ranog jutra bio čist i svaki se oštrij zvuk nedaleko čuo.

Orrin je upravo bio stigao iz Las Vegasa i sada smo zajedno šetali uli-

com, jer sam noć proveo u šerifovu uredu.

Tada smo začuli pucnjeve. Bijaše to salva iz mnoštva revolvera. Gotovo pola minute poslije odjeknu i završni pucanj...

Juan Torres ležao je na leđima, s tri rane na prsima i četvrtom između očiju. I dvojica su Meksikanca bila mrtva.

— Znaš li što to znači? — upitah Orrina.

— Netko ga je smišljeno ubio.

Odjeknu topot. Tren zatim pojave se moj brat Joe i Cap Rountree. Naš je ranč blizu klanca pa su, eto, i oni čuli pucnje.

Razgledao sam tragove. Desetak metara dalje otkrio sam mjesto gdje je stanovito vrijeme čekalo nekoliko jahača. Bilo je opušaka.

Iz grada je stigao i neki Meksikanac, moj znanac. Zaustavio je konja i pogledao mrtva tijela.

— Bandidos? — pogledao me.

— Ne — rekoh — ubojice.

Doveli smo konje koji su pasli u blizini i privezali na njih leševe. Meksikanca sam zamolio da stražari na putu prema mjestu zločina kako netko ne bi izgazio tragove ubojica, a Orrina i Capa poslao s ubijenima u Moru. Ja pak nastavih pretraživati mjesto gdje su ubojice čekali.

Brzo sam ustanovio da je jedan zločinac klečao kako bi bolje ciljao. Otišao je njegova koljena bio je blizu mjesta gdje je u tlo ukopao vrh čizme. Zaključio sam da ne može biti viši od metar i pedeset. Nije to bilo veliko otkriće, ali ne posve beznačajno.

Zatim sam utvrdio da je u zasjedi bio pet ljudi.

Pretražujući visoku travu pronašao sam i jednu čahuru kalibra 44. Stavih je u džep i u mislima zabilježih da ću je poslije detaljnije proučiti.

Kad sam počeo izračunavati broj pucnjeva koje smo čuli, uskoro zaključih da je napadača bilo više od pet.

Zamišljeno pogledah prema brežuljku okrunjenom cedrovima što se uzdiže nad mjestom zasjede. Napadači su, pomislih, vjerojatno ondje postavili izvidnicu koja ih je obavještavala o

kretanju Torresa i dvojice Meksikanaca.

Nekoliko sam sati pretraživao okolicu. Pronašao sam i mjesto gdje su napadači čuvali konje. Ustanovio sam da je bilo sedam životinja. Naposljetku na vrhu nekog grebena otkrih mjesto gdje su se skrivala daljnja dvojica ubojica.

Malo zatim vratili su se Orrin i Cap.

Raspravili smo kojim su putem napadači mogli poći, te kako će daleko bježati. Koliko dobro poznaju zemlju? Hoće li možda otići na ranč nekoga od svojih ili se sakriti u brdima?

— Što ti misliš o svemu tome, Tyrele? — oprezno me zapita Orrin.

— Gadno i pokvareno ubojstvo — rekoh. — Njih sedmorica dobro su znali da Torres dolazi u Moru s dvojicom Meksikanaca. Prema tome, ubojstvo je bilo planirano.

Orrin se zagleda u svoje nadlanice.

— U redu — reče. — Kreni za njima i dovedi ih, bez obzira koliko će potjera dugo trajati i koliko ćeš novaca potrošiti.

Oklijevao sam.

— Orrine — rekoh — pretpostavljam da i ti slutiš o čemu se radi, a dobro znaš što ja o svemu tome mislim... Ti si me zaposlio i ti me isto tako možeš i otpustiti. Daljnju istragu možeš prepuštiti Billu Sextonu ili nekom trećem...

Orrin se rijetko pjenio, ali kad mi je odgovorio bijaše vrlo ljutit:

— Tyrele, ne brbljaj gluposti! Učini ono što ti je dužnost! To je sve!

Iz grada stiže Bill Sexton.

— Što mislite o potjeri? — zapita odmah.

— Neće biti potjere... Za ovaj posao dovoljni smo Cap i ja.

— Jesi li ti lud? — zaprepastli se Sexton. — Pa njih je cijela gomila.

— Gledaj, ako povedem potjeru postoji mogućnost da se nađe netko kome će biti u interesu da se sve obavi ubijanjem. Želim to izbjeći. Dovest ću ih žive ako to ikako budem mogao.

— Ti očito želiš izgubiti skalp — reče Sexton sumnjičavo — ali kosa je tvoja. Čini ono što ti je na pameti.

— Hoćeš li da i ja pođem? — upita Orrin.

Da, želio sam to, ali sam također znao kako je za njega bolje da se što manje miješa u taj slučaj. Stoga rekoh:

— Cap mi je posve dovoljan.

* * *

Trag smo slijedili bez poteškoća.

Predio bijaše pun zelenila, lijep, pun planinskih tratinja, grebena pokrivenih cedrovima koji postupno, penjući se naviše, prostor ustupaju borovima.

Te smo se večeri ulogorili kraj nekog potoka, i tu, bez bojazni da bi netko mogao otkriti našu prisutnost, zapalili malu vatru.

Cap skuha kavu i sjedne.

— Mislim da će te zanimati — reče. — Pritts je jučer posjetio Toma.

Začudo ga pogledah i zapitah:

— Pritts je posjetio Toma?

— Aha! Svratio je tobože slučajno, ali se zadržao vrlo dugo.

— Tom ti je to rekao?

— Ne... imam u blizini prijatelja...

— I što se dogodilo?

— Kažem ti, dosta su dugo razgovarali, a kad je Pritts napokon pošao, Tom ga je otpratio do konja... Rastali su se, dakle, kao prijatelji...

Jonathan Pritts i Tom... zaista besmisleno... ili možda ipak nije?

Što sam više razmišljao o tome, postajao sam sve zabrinutiji. Tom je vrlo promjenljive čudi i u stanju je učiniti svašta. Osim toga, u zadnje se vrijeme i propio.

To mi se nije sviđalo. Nimalo mi se to nije sviđalo.

XVI

Kad smo ugasili vatru i osedlali konje, nad istočnim planinama već se bilo nadvilo blijedožuto svjetlo.

U meni je raslo samopouzdanje, a znao sam da ću ga uskoro i te kako trebati.

Premda je svjetlo bilo još posve oskudno, ipak smo mogli nazrijeti izgaženu travu, trag što su ga za sobom ostavila sedmorica ubojica.

U dolini obrubljenoj drvećem prona-
dosmo ostatke njihova noćnog logora.

Po otpacima zaključih da su sa
sobom ponijeli dosta hrane. Barem
je jedan od njih prilično pio. Na rubu
logora smo, naime, pronašli bocu ...
Tko god pio, očito nije želio da to saz-
naju i ostali jer boca bijaše pokrivena
lišćem.

Kad smo krenuli dalje, Cap me po-
zorno promotri.

— Kamo ti se zapravo žuri?

— Oni su obavili svoj dio posla i
sada hoće plaću. A ja se želim domoći
čovjeka koji ih plaća ...

— Jesi li se dosjetio tko bi to mogao
biti?

— Možda ... Danas ću provjeriti je-
sam li u pravu...

Dok sam to izgovarao, na pameti mi
je bio prizor kako Fetterson daje zlato
revolverašu Paisanu ...

— Jašu na zapad — odjednom će
Cap. — Sad bismo im već mogli znati
odredište.

— Tres Ritos?

— Čini se.

Cap se zamisli.

— Hm, onaj što je sakrio bocu. Po
mom mišljenju to je čovjek koji voli
piti, i tko god bio vođa družine nasto-
ji ga što je moguće duže od nje odvoji-
ti. Ali pijanica je prikrivio jednu bocu.
Vjeruje da je zavarao vođu i ostale ...
ali ne može sakriti da je stalno pod
gasom ... Ostali mu ne zamjeravaju
nego se pitaju zašto ne bi pili i oni?
Svoj su posao obavili i sad bi se to
moglo zaliti, a najbliže su Tres Ritosu.

— Mislim da su oдавде do grada sve-
ga dva sata laganog jahanja — rekoh.

Krenuli smo kroz šumu u laganu
kasu. Put smo skratili projahavši izme-
đu nekih stijena.

Nakon dva kilometra Cap pokaza
puškom nekoliko konja privezanih za
drveće. Mogli su biti daleko kakvih
stotinjak metara. Jedan od njih bijaše
tamni riđan i podsjeti me na konja
kojeg jaše Paisano!

Zaobišli smo to mjesto u široku
luku i otpašili u Tres Ritos.

Konje smo ostavili u staji za iznajm-
ljivanje.

Vlasnik saluna imao je ružni ožiljak
iznad lijevog oka. Kao da ga je svoje-
dobno netko odalamio sjekirom.

Naručili smo kavu, on se okrenu i
razdera prema stražnjim vratima salu-
na. Pojavi se lijepa djevojka koju
sam otprije poznavao: ljepotica Tina
Fernandez.

Nije ničim pokazala da i ona mene
poznaje! Donijela je na naš stol lonac
kave i dvije šalice. No dok nam je to-
čila, tiho je prošaptala nešto kao »cui-
dado« — a to je značilo da moramo
biti oprezni.

Popili smo kavu i pojeli čili s gra-
hom i tortillama. Ja sam neprekidno
motrio stražnja vrata saluna a Cap
ona na ulicu.

Hrana je bila dobra a kava još bo-
lja, pa oba naručismo još po jednu ša-
licu.

— Čekaj me iza korala — prošapta
Tina ovog puta — kad padne mrak.

Cap je grickao svoje sive brkove i
gledao me mudrim teškim očima.

— Spajaš ugodno s korisnim?

— Ovaj put je samo korisno ...

Popili smo kavu i ustali. Dok sam
plaćao vlasniku saluna, ovaj me pozor-
no pogleda a onda upita:

— Poznajem li vas odnekle?

— Ako me poznajete — odvratih —
onda vas progoni prilično gadno sjeća-
nje.

Ulica je bila prazna.

Nismo li krivo prosudili? Možda su
zlotvorci samo prošli pokraj grada? Ili
nas sada čekaju negdje u zasjedi?

Ipak, nismo odustali ...

Sat poslije začuli smo ih kako ulaze
u grad. Nije bilo isključeno da su se
umorili čekajući na nas.

Jahali su glavnom ulicom, oprezni
poput indijanaca. Iz potkrovlja staje
gdje smo Cap i ja ležali, nismo ih
mogli vidjeti, ali smo zato čuli kopita
njihovih konja.

Sjahali su pred salunom. Vrlo malo
su govorili.

Cap sjedne i izvađi lulu.

— Nemiran si, dječake.

— Nimalo mi se sve ovo ne sviđa.

— Ne možeš birati. Ako čovjek želi
pravdu, red i mir u zemlji u kojoj
živi, mora se uhvatiti ukoštac sa arži
problema.

Nekoliko je minuta pušio u tišini.

— S vremena na vrijeme sretao sam ljude slične Prittsu... Kad jednom nešto započnu, ne vode nimalo računa o drugima. Što ih više netko pokušava obuzdati, to postaju bezobzirniji...

Još sam neko vrijeme razmišljao, a onda ustadoh, stresoh sa sebe sijeno, popravih pojas s revolverom i krenuh prema ljestvama.

— Budi oprezan.

— Ja sam po prirodi oprezan čovjek.

Na stražnjoj strani korala popeh se na ogradu, savih noge i otpočeh čekati.

Vrijeme se polako vuklo. Naposljetku začuh lagani šušanj nogu što su brzale travom. Ubrzo ugledah kraj sebe Tinu.

— Otišli su — reče.

Bio je to jedva i šapat.

— Što?

— Otišli su — ponovi Tina. — Prestrašila sam se za vas.

Zatim mi objasni kako su ubojice sa stražnje strane saluna čekali odmorni konji. Dok su oni u krčmi trusili čaše, netko im je prebacio sedla i oni su jedan po jedan izišli i nestali u noći.

— Nasamarili su nas... načinili su od nas budale.

— Jedan je još uvijek u gradu. Onaj što ih je čekao na prvom katu saluna. I sad je tamo, ali mislim da će ujutro i on dalje.

— Tko je taj?

— Čovjek koji im je dao novac. Plavi.

Fetterson? Mogao bi biti.

— Jesi li na svoje oči vidjela kako im daje novac?

— Da, na svoje oči. Dao im je zlatnike... Rekao je, za svaku sigurnost.

— Tina, oni su ubili Juana Torresa. Jesi li ga poznavala?

— Si... bio je to divan čovjek.

— Tina, hoćeš li ovo što si rekla ponoviti i na sudu? Hoćeš li reći da si na svoje oči vidjela kako ih isplaćuje? Ali pazi, to bi za tebe moglo postati vrlo opasno.

— Svjedočit ću. Ne bojim se. — Stajala je u tami vrlo mirna. — Jedino vas molim da mi pomognete. Možete li uređiti da odem odavde? Taj čovjek... onaj o kome ste govorili... on je

moj... kako vi to zovete? On se oženio mojoj majkom.

— Očuh?

— Si... Moja je majka umrla i on se sada prisilno drži ovdje. Moram teško raditi, a ništa nemam od toga jer on ubire moju plaću. Želim u Santa Fe ali me on ne pušta.

— Idi ćeš. Dajem ti riječ...

Tako dakle: ubojice su otišli a mi ih nismo ni vidjeli. Tina je znala ime jednoga od njih, Paisanu. Po detaljnom opisu drugoga zaključio sam da je među ubojicama i zdepasti, vrlo jaki Jim Dwyer... i on je bio u družini koju sam sreo kod Pawnee Rocka...

Ali ipak je od svega najvažnije da je u mjestu ostao Fetterson, a njega želim više od svih.

Malo smo odspavali i ustali prije zore.

Požurili smo prema salunu.

Bez kucanja smo uletjeli u kuhinju u kojoj je gorjelo svjetlo.

— Što to znači? — upita napola obučeni vlasnik.

Uperih u njega pištolj i pokazah mu da krene naprijed.

Polako smo napredovali tamnim hodnikom. Cap je u ruci držao svjetiljku koja je pred nas bacala slabašno svjetlo.

— U kojoj je sobi?

Vlasnik saluna me bijesno pogleda.

Cap mi namignuvši reče:

— Da ga ovdje smaknemo? Vidiš da nema nikoga. Ili da ga odvedemo otagdje gdje neće tako brzo pronaći njegovo šugavo tijelo?

Krčmar zadrhta od straha.

— Zašto mene? — pobuni se. — Pa ja ništa nisam učinio!

— Da, i ja mislim da će nam biti samo na smetnju — rekoh zamišljeno. — koristi od njega ionako nema. Imaš pravo: bit će najbolje da ga odvedemo iza kuće i tamo ga... Jedino bude li vikao mogli bismo ga odmah... ovdje...

— Čekajte malo... — napokon gukne krčmar. — Što je on meni da ga cijelog života štitiš? Neka ga vrag nosi. Taj koga tražite... spava u sobi šest... na katu...

Pogledah Capa i rekoh:

— Cap, pripazi na njega. — Onda pogledah krčmara. — Znaš što? Jedino te može spasiti ako si nam rekao pravi broj sobe...

Krenuo sam uza stube hodajući samo na vršcima čizama. Kad sam stigao na vrh stubišta, kaputom zasjenih svjetiljku pa nastavih dalje. Stigavši do sobe broj šest lagano nogom gurnuh vrata.

Fetterson je spavao, ali na štropot vrata naglo otvorio oči. No u taj mah ga zabljesnu svjetlo ispod raširena kaputa. Njegov je revolver bio na stolu uz krevet.

Oprezno je pomaknuo ruku prema njemu, ali ga je upozorih:

— Hajde, Fetterstone, samo naprijed! Dotakni ga i imat ću izvrstan razlog da ti raznesem lubanju.

On povuče ruku pa sjedne u krevetu. U njegovim očima nije bilo ničega nježnog.

— Sackett? Trebao sam te očekivati. — Polako, da ne načini kakvu grešku, potraži na stolu vrećicu s duhanom i papirić, pa savije cigaretu. — Što hoćeš od mene?

— Optužujem te za ubojstvo, Fett. Nadeš li spretnog odvjetnika možda te oslobodi optužbe, ali učiniš li krivi pokret, nitko te na svijetu neće moći spasiti od mog metka.

Kresnuo je šibicom o stol i pripalio cigaretu.

— U redu... ja nisam Reed Carney. Budem li imao priliku izrabiti ću je, ali sam svjestan da ću, povučem li sada, biti mrtav.

— Nikada ga više nećeš uzeti u ruku, Fett.

— Kaniš me strpati u zatvor?

— Aha. Odjeni se. Idemo...

Tako se i dogodilo: u podne idućeg dana zatvorile su se za njim rešetke šerifova zatvora u Mori.

Tada mu se ponovno vratio dar govora.

— Neću dugo ostati ovdje — rekao mi je. — Nemam nikakve veze s tim ubojstvom.

— Ti si isplatio ubojice... Zatim, Paisanu si još prije par dana dao predujam.

To ga je pogodilo. Trgnuo se i problijedio.

— Smiri se — reko mu. — Dok tvoj slučaj dospije do suda, pružit će mi se dovoljno prilika da te objesim.

Nasmijao se teško i prezirno.

— Nikada nećeš dočekati taj dan! — rekao je. — Sve je unaprijed dogovoreno.

Izišao sam i ugledao Jonathana Prittsa kako silazi s kočije.

XVII

Bio je lud od bijesa.

— Vi u zatvoru držite gospodina Fettersona. Zahtijevam da ga odmah oslobodite!

— Ne dolazi u obzir.

— Za što ga optužujete?

— Sudionik je u ubojstvu Juana Torresa.

Trenutak je kolutao očima, a onda provali iz njega:

— Zatvorili ste ga samo zato što mrzite mene! Fetterson je potpuno nevin i vi jednostavno ne možete posjedovati nikakve dokaze na temelju kojih bi tako postupali s njime. Ako ga odmah ne oslobodite, pobrinut ću se da vam ubrzo skinu tu zvijezdu.

— Bit će tu do suđenja.

Jonathan Pritts me pažljivo odmjeri.

— Vidim da ne kanite biti razumni.

Njegov glas je sada bio mirniji.

— Počinjeno je umorstvo, gospodine Pritts — reko opominjući ga. — Bilo bi lijepo kad bi osumnjičenog za takav zločin oslobodio samo zato što to nekome ne odgovara iz ovih ili onih razloga. Vrijeme je da u ovom kraju prestanu ubojstva i nasilje, a pogotovu — dodah oprezno — plaćena ubojstva!

— Što želite time reći?

— Raspoložemo dokazima da je Fetterson platio ubojice Juana Torresa.

Naravno, to su bile samo riječi. Nismo posjedovali gotovo ništa čime bismo tužbu potkrijepili na sudu, na temelju čega bismo Fettersona mogli držati u zatvoru.

— To je nemoguće.

— Gospodine Pritts — reko odlučno — ja osobno vjerujem da ste i vi umi-

ješani u taj zločin. Ako daljnji dokazi podrže moje uvjerenje, i vi ćete visjeti... zajedno s Fettersonom i ostalima...

E pa, zbunio se. Očekivao sam da će eksplodirati i navaliti na mene, ali on ne učini ništa slično.

— Jeste li o tome porazgovarali sa svojim bratom?

— On zna da moram obaviti svoju dužnost i neće se miješati. Ni ja se ne bih miješao u njegov posao.

— Kolika je kaucija za gospodina Fettersona?

— Zar ne shvaćate: radi se o ubojstvu... Nikakva kaucija ne dolazi u obzir... Uostalom, to nije moja stvar nego suca...

Ne, nije mi zaprijetio niti bilo što odgovorio. Samo se okrenuo i otišao.

Da je kojim slučajem naslutio koliko malo dokaza posjedujem, smirio bi se i pričekao. Ali ja sam znao da taj stari nasilnik ne pripada toj vrsti ljudi...

Već je padao mrak kad se Cap vratio u ured.

— U gradu je neki Wilson — reče. — Svi ga znadu kao propalicu koja sve propije. Odjednom je pun novaca, premda je prije nekoliko dana bio bez centa. U međuvremenu ga nije bilo ovdje...

Naglo sam ustao i krenuo prema ćelijama. Zastao sam kraj Fettersona i neko vrijeme značajno promatrao zatvorenika.

— Kad želiš jesti?

— Potpuno mi je svejedno.

— U redu. — Okrenuo sam se da pođem a onda mu oprezno dobacih: — Naravno, ti poznaješ Wilsona...

Izvadio je cigaretu iz usta.

— Nisam baš uvjeren. Zašto bih ga morao poznavati?

— Mogu ti samo reći da... previše pije. Više od svega voli bocu. Nekim se ljudima ne može vjerovati ni kad im se plati u zlatu.

Kad sam za sobom zalupio zatvorska vrata, Cap upali svjetiljku.

— Taj noćas neće spavati — reče.

Cap ostade u uredu a ja odoh večerati...

Te sam noći sklepio i Wilsona. Ali nisam ga odveo u zatvor gdje bi mo-

gao razgovarati s Fettersonom, nego u onu kuću na kraju grada u kojoj smo u početku boravili Cap, Orrin, Tom i ja.

Capa sam ostavio uz njega da ga čuva, ali i da mu ne daje ni kapi alkohola.

Kad je u grad stigao moj brat Joe, ostavih njega uz Fettersona a sam krenuh put šume.

Nije to bilo jahanje iz zadovoljstva. Miguel me je, naime, obavijestio da na rubu grada logoruju dva sumnjiva tipa, od kojih bi jedan mogao biti Paisano. Drugi je po svoj prilici Jim Dwyer — niski, zdepasti čovjek koji uvijek sa sobom nosi pušku.

Nije trebalo žuriti. Već sam pretpostavljao što ova dvojica kane: vjerojatno će pokušati izbaviti Fettersona iz zatvora. A ja sam mislio samo na jedno — kako da ih dobijem u ruke žive...

Do sumraka sam upoznao svaku stijenu, svako stablo i puteljak u okolici. Pronašao sam i prolaze kroz gusto grmlje i mjesta prekrivena suhim grančicama, te ih jasno obilježio kako bih se noću mogao nečujno kretati.

Kad se potpuno smračilo napojio sam konja u obližnjem potoku a potom ga odveo do svježe trave. Ponio sam nešto hrane i čuturu te sišao na tridesetak metara od njihova logora.

Zapalili su malu vatru i kuhali kavu. Iz drugog većeg lonca dopirao je miris kuhane govedine. Bez obzira kako dobro mirisala, nisam im mogao u goste, pa ležeći na trbuhu počeh žvakati svoj suhi sendvič.

S mjesta na kojem sam ležao mogao sam čuti da razgovaraju, ali nisam razabirao riječi...

Preostajao je još jedan sat do zore. Nebo se već bilo prošaralo blagim rumenilom.

Najednom Paisano ustane i osluhne. Kako je bio niže od mene, vjerojatno je čuo bolje nego ja.

Po svoj prilici je dolazio i treći zatvorenik.

Ne znam što me natjeralo da u tom trenutku okrenem glavu.

Dvadesetak metara iza mene, u grmlju, stajao je neki čovjek. Obrisi njegova lica bili su nejasni. Nije se

micao, kao da nije živo biće. Pojma nisam imao koliko je već ondje.

Najednom se tamna spodoba u grmlju vrlo lagano pomakla i krenula naprijed. Čovjek je bio viši od mene i mogao je vidjeti što se događa dolje u kanjonu, ali nije bio sakriven dobro poput mene.

Moja puška je bila spremna.

Postajalo je sve svjetlije. Neznamac je već bio dobro odmakao od grmlja i sada je hodao po otvorenom. Gledao je dolje kao da i sam kani do ubojica. Onda je okrenuo glavu, na njegovo lice pade malo svjetla i ja ga prepoznah...

Bijaše to Orrin.

XVIII

Orrin ...

Sva njegova pozornost bila je usmjerena prema logoru. Prije no što me ugledao načinio je još tri koraka. Tada je okrenuo glavu i mi pogledasmo jedan drugome u oči. Odlučno krenuh prema njemu.

U sebi sam se pitao, što Orrin radi ovdje? Zar i on uhodi ubojice? Ili... ne, na to nisam smio ni pomisliti. Doduše, oženio je Prittsovu kćer, ali...

Podigao je ruku kako bi me spriječio da progovorim.

— Čekaj! — prošapta.

U tišini koja je uslijedila začuh ono što je uzbuđilo i dvojicu dolje... štropt kočije...

Stajali smo ondje pod nebom koje je već postajalo ružičasto i crveno, okruženi lancima planina što su se lagano krunile zlatom, te sjenama koje su još uvijek počivale u dolinama.

Stajali smo zajedno kao toliko puta ranije, protiv Higginsovih, protiv demona žeđi i kamenja na maloj farmi u Tennesseeju, protiv indijanskih napadača, protiv Reeda Carneya. Stajali smo zajedno i napokon sam shvatio zašto je Orrin ovdje. Postalo mi je jasno koga ću ugledati u kočiji i prije no što je ušla u moj vidokrug.

Dvokolica stiže do logora i zaustavi se. Vozač bijaše Laura.

Paisano i Dwyer pohrlaše joj u susret.

Jasno smo vidjeli što se tada dogodilo: Laura im je predala nekakav novac. Nakon toga dvojica zlikovaca stadoše sa stražnje strane kočije istovarivati živuće namirnice.

Orrin se premjesti s noge na nogu i uzdahnu. Njegovo lice bijaše bolesno i prazno, kao da ga je netko oštro ispljuskao.

— Morao sam to vidjeti — reče mi. — Morao sam to osobno vidjeti kako bih mogao povjerovati. Prošle sam noći samo posumnjao u takvo nešto.

— Znao si gdje im je logor?

— Otac ju je obavijestio.

— Trebao bih je zatvoriti.

— Postupi po savjesti.

— Nije ona ta koju želim — rekoh — a i ne bih od nje imao osobite koristi. Laura nikada ne bi progovorila.

Orrin bijaše miran. Samo je rekao:

— Mislim da ću se preseliti na ranč, Tyrele. Da, preselit ću se još danas.

— Mami će se to svidjeti. Ona polako slabi, Orrine.

Neko smo vrijeme šutjeli a onda nadovezah:

— Orrine, moram Lauru presresti na povratku. Ne, neću je zatvoriti. Neka samo upamti da sam je vidio, te da znam što se događa. Želim da to shvate i njen otac i ona, da se zabrinu.

— Zbog toga Wilsona držiš odvojenog?

— Da.

Vratili smo se svojim konjima i krenuli uz brdo kroz svijetlu ljepotu jutra. Zaustavili smo se dva kilometra daleko od logora, na mjestu kuda je Laura neizostavno morala proći.

Kad se pojavila, ponašala se kao da kani odjuriti dalje, ali se ipak zaustavila.

Bila je blijeda, a sva se profinjenost njena lica naglo pretopila u oštre, nasilničke crte. Nikada prije nisam vidio toliko mržnje u nekim ženskim očima.

— Još me i uhodite!

U njenu glasu nije bilo ni traga nježnosti i pristojnosti. Sada je postao kreštav, svađalački.

— Ne vas — rekoh ja — već Paisana i Dwyera.

Ustuknula je kao da sam je udario, zaustila da nešto kaže a onda samo stisnula usnice.

— Oni s su bili u družini koja je ubila Juana Torresa — rekoh — zajedno s Wilsonom.

— Ako vjerujete u to, zašto ih onda ne zatvorite? Od čega strahujete?...

— Samo čekam.. Ponekad čovjek može uloviti veliku ribu pusti li da najprije dobro zagriže mala. Na primjer, vas. Vidio sam kako im predajete hranu, piće i novac. To vas čini sudionikom zločina. Mogli biste biti osuđeni zbog podsticanja i potpomaganja neposrednih ubojica...

Po prvi put se uistinu prestrašila. Cijeli joj je život ovisio o društvenom položaju. Zatvaranje bi je upropastilo jednom za svagda.

— Ne biste se usudili! — rekla je, ali nije u to previše vjerovala.

— Vaš otac predugo unajmljuje plaćene ubojice, a za takve ljude u ovom kraju više nema mjesta. Sad znate sve.

Lice joj je bilo blijedo i zgrčeno.

— Pustite me da prođem! — prosikta ogorčeno.

Stadosmo u stranu a ona pogleda Orrina.

Stadosmo u stranu a ona pogleda prema zatvoru.

— Kad smo se sreli bio si nitko i ništa. Sada ćeš to ponovno biti.

Orrin skide šešir.

— Zbog svih okolnosti — reče otmjeno — odlazim na majčin ranč.

Laura bičem ošinu konja i odjuri.

Orrinovo lice bijaše blijedo.

— Kad se vrati kući, htio bih da sam već daleko... — reče promuklo.

Ujahavši u grad krenuo sam ravno prema zatvoru.

— Paisano i Dwyer logoruju nedaleko od grada — rekoh Fettersonu — ali te ne kane osloboditi. Pritts im je platio da učine nešto drugo... Što misliš, što?

Njegove oči potražiše moje lice. Zatim se zagleda u rešetke na prozoru. Iza njih, tri stotine metara daleko, bio je pošumljeni brežuljak... Desno, ne dalje od šezdesetak metara, nazirao se krov neke kuće.

Shvatio je i zadrhtao.

— Tye — reče — moraš me pustiti van.

Fetterson nije bio budala i znao je da ne može vjerovati Jonathanu Prittsu. Doduše, on sam bi prije umro nego progovorio, ali Pritts nije u to vjerovao ni minute. Zato je naložio onoj dvojici da Fettersona ubiju.

— Fett — rekoh — o tebi ovisi hoćeš li se poput mete postaviti pred taj prozor. Postoji i bolje rješenje: ispričaj mi cijelu priču.

I ne pogledavši me oštro se okrenuo, vratio se natrag na svoj ležaj, a onda se po njemu ispružio.

— Ispričaj mi sve, pa ćeš možda spasiti svoje salo — ponovih prijedlog. — Wilson već tri dana nije popio ni kapi alkohola i svakog bi trenutka, za samo jednu kap viskija, mogao propjevati.

Ponovno nije ništa odgovorio.

A Wilson je doista progovorio. Priznao je da je sudjelovao u ubojstvu i odao imena ostalih zlikovaca.

Odmah nakon toga otišao sam Ceranu Vrainu, najutjecajnijem čovjeku u Mori. Pozvao sam i Vincenta Romera, Peteova rođaka, Ollieja Shaddocka, Billa Sextona i Orrina.

— Želim deset zamjenika — rekao sam jasno i glasno. — Želim da ih pet skupi Ceran a pet Romero. Zahtijevam odlučne, pouzdane ljude. Nije bitno koliko vješto pucaju. Želim istinske građane.

Skupili smo ih i s njima porazgovorili o svemu. Položio sam svoje karte na stol.

Jasno sam im rekao što mislim o Jonathanu Prittsu.

Ceran Vrain bio je stari prijatelj Alvaradovih, pa je znao za mnoge događaje o kojima sam im pričao.

— Što sada namjeravate? — zapita me naposljetku.

— Vjerujem da će Fetterson napokon progovoriti — rekoh.

I tako sam se ponadao da je svemu kraj. Znao sam, naime, da je Vincente Romero najpoštovaniji čovjek u španjolskom dijelu More a Ceran Vrain među Anglima. Kad oni jednom počnu objašnjavati građanima tko je i kakav je Jonathan Pritts, s njim će biti svršeno. Uspješno suđenje obaviti će ostalo..

Kad smo se Orrin i ja vratili u zatvor, Cap nam zabrinuto reče:

— U gradu je Tom. Pijan je i traži neprilike

— Porazgovorit ćemo s njime — predloži Orrin.

— Ne ti, Orrine. Ti ćeš ga samo izazvati. Ako se vas dvojica sretnete, ne sumnjam da ćete i zapucati...

— Ja da bih pucao u Toma? Ili on u mene? — Orrin se nasmije ne vjerujući svojim ušima. — Cap, ti si sišao s uma.

— Taj čovjek više nije onaj Tom Sunday koji je s nama trojicom hvatao i tjerao goveda — reče Cap. — Postao je zao i sada protiv tebe tjera podivljalo krdo.

— Cap je u pravu — rekoh mu. — Tom traži neprilike.

— U redu, ne želim s njim nevolje.

— Bliže se tvoji izbori — spomene Cap — Budeš li sudjelovao u kakvoj pucnjava, mnogi će ti okrenuti leđa.

Orrin je neko vrijeme stajao zamišljen, a onda se okrenu i izađe iz ureda...

Osediao sam konja i odjahao Drusili. Ona je sada pretežno boravila u maloj ali udobnoj kući u okolici More.

Izišla je na vrata da me dočeka. U sobi sam joj opširno pričao o događajima minulih dana.

— Zatvori ga na nekom drugom mjestu, Tye. Moraš Pettersona odvesti odatle prije no što ga ubiju. Kriv je, ali nemaš pravo od njega praviti metu.

Naravno, sve je bilo upravo tako. Već sam i sâm o tome razmišljao.

— U redu — rekoh — učinit ću to odmah ujutro.

Zatim malo pričekah.

— Dru, ti znaš da te volim — istisnuh nekako. — Kad se sve ovo završi, Dru, više nećemo čekati. A ovo će uskoro završiti. — Potom skupih svu snagu i rekoh: — Želim da mi budeš žena.

Okrenula se od prozora i pogledala me.

— Ne moramo čekati. Ja sam već sada spremna.

— Neka se ipak najprije završi, Dru. A kad sve bude gotovo, skinut ću zviždu i ured ostaviti drugima.

Najednom osjetih tjeskobu i rekoh:

— Moram ići.

Otpratila me do vrata.

— Čuvaj se, dragi — rekla je i čekala na vratima dok joj nisam nestao iz vidokruga.

XIX

Privozao sam konja ispred saluna i krenuo unutra. Prošlo je deset sati i već je postajalo kasno za grad poput More.

A unutra se odvijala drama.

Na ispražnjenu prostoru usred saluna stajali su jedan nasuprot drugome dva muškarca. Ostali gosti stiskali su se uz zidove.

Chico Cruz, opasan poput zmije, raskoračio se zbunjen i nekako nemaran. Na njegovim je usnama lebdio lagani osmijeh, njegove crne oči bijahu raskolačene i bez izraza.

Nasuprot njemu stajao je Tom Sunday, velik, plav, neobrijan kao i svih tih proteklih dana, deblji nego obično, ali jednako odlučan kao i prije i opasan poput bika.

Nijedan me nije zamijetio. Pozornost svakoga od njih bijaše usredotočena na protivnika. U zraku je zaudarala smrt poput vonja munje na stjenovitu gorju.

U trenu kad sam ušao posegnuli su za pištoljima.

Vidio sam to, dakle, vlastitim očima. Chicova je ruka bljesnula. Nisam vjerovao da čovjek može potegnuti tako brzo. Njegov se pištolj podigao a onda najednom čudno trgnuo. Revolveraševo se tijelo savi u stranu a pištolj pade na pod.

Tom Sunday lagano krenu prema njemu s uperenim revolverom.

Chico je nastojao podignuti svoj pištolj.

Tom zastade, raskorači se, prljavo, surovo ispali metak u Chicovo tijelo, pa još jedan...

Cruz se polako okrenu i njegove oči sretnu moje. On vrlo jasno reče u tišini što je zavladała nakon grmljavine oružja.

— Nisam te dočekao...

Zatim padne, a njegov šešir se okotrlja u stranu. Bio je mrtav.

Sad se i Tom Sunday zagleda u mene. Oči su mu plamsale žarkim ognjem.

— Misliš li me zatvoriti? — upita, a riječi su mu se doimale gotovo poput izazova.

— On je prvi potegnuo, Tome — rekoh tiho.

Progurao se kraj mene i izašao. Prostorijom provali divlja vika:

— Nikada u to ne bih povjerovao... Najbrža borba koju sam ikada vidio... Shvaćate li, ljudi? Ovaj čovjek je ubio Chica Cruza!..

Kad su odnijeli leš, pokušao sam ustanoviti što je dovelo do dvoboja. Nisam saznao manje-više ništa. Ljudi su samo slijegali ramenima. Bila je to jedna od uobičajenih salunskih borbi. Možda su se Chico i Tom samo slučajno gurnuli u prolazu. Ali kad se radilo o njima, to je bilo dovoljno da prograde revolveri.

Potražio sam Capa i sve mu ispričao. Stari je samo šutio i pušio lulu. Onda reče:

— Tyrele, bili smo prijatelji, a putovanja kroz prašinu vežu ljude čvršće od krvi. Ali čuvaj se Toma Sundaya. Čuvaj ga se! Taj čovjek je šenuo pameću poput starog bizona koji je napustio svoje stado.

Izvadi lulu iz usta i otrese je o okvir izloga obližnje trgovine.

— Tyrele, zapamti moje riječi! Počeo je ubijati i više ga ništa ne može zaustaviti. Sada je na redu Orrin a onda i ti.

Nešto poslije uskočio sam u sedlo i zaputio se na ranč kako bih noć proveo ondje.

Idućeg smo dana Fettersona preselili u staru kuću na kraju grada. Učinili smo to u stvari noću. Nešto prije zore postavili smo iza zatvorskog prozora lutku. Zatim smo se Cap, Orrin i ja uputili u brda, upravo onamo gdje smo znali da valja biti.

Kad su malo zatim s uzbrdice pred nama odjeknuli pucnjevi, potjerasmo konje. Dvojica napadača pucali su iz pušaka za bizone. Kad smo stigli, još su ih držali u rukama. Puške za bizone dobro su oružje, ali imaju tu nezgodu da u njih može stati samo po jedan metak, a mi smo obojicu bandita

pokrivali vinečesterkama. Zatim smo im svezali ruke i povelu u Moru.

Palsano i Dwyer. Uhvaćeni na djelu, do guše ogrezli u zločinu. Doduše »ubili« su samo lutku iza zatvorskih rešetaka, ali tu pojedinost oni nisu znali.

I premda se radilo o lutki, ovo je potpuno uništilo Jonathana Prittsa. Sada su u zatvoru bila četvorica od sedmorice zlikovaca što su ubili Juana Torresa i dvojicu radnika.

Već poslije nekoliko sati uhvatili smo i petog i šestog napadača. Sedmi više nikome nije mogao nauditi. Jedne se noći pošteno napio, a onda je nešto uplašilo njegova konja i ovaj u strahu baci sa sebe jahača. Međutim, čovjeku je jedna noga ostala u stremenu. Kako je pri padu izgubio pištolj, nije mogao ubiti konja. Pronašli su ga izmrcvarena u grmlju udaljenom nekoliko kilometara. Noga mu je još uvijek bila u stremenu. Prepoznali su ga samo po njegovim novim čizmama, sedlu i konju...

U šerifov ured stigao je Ollie sa Sextonom i Romerom. Pripremali su javni skup na kojemu je trebao govoriti i Orrin. Bilo je to pravo vrijeme da moj brat zakorakne dalje. Sve je tome pogodovalo.

— Jesi li čuo priču koja kruži okolo? — upita me Ollie tog jutra.

— Kakva priča?

— Govori se da Tom dolazi u grad po Orrina.

— Tom Sunday i Orrin su prijatelji — rekoh. — Znam da se Tom promijenio, ali ne vjerujem da bi otišao tako daleko.

— Ne budi tako siguran, Tyrele. Vjeruj mi, taj čovjek više nema prijatelja. Mrzovoljan je poput grizlija koji pati od zubobolje i više mu nitko ne prilazi. Potpuno se promijenio. I da znaš, neprekidno vježba s revolverom.

— Tom nikada nije držao Orrina za borca.

— To nije sve. — Ollie stavi na rub stola cigaru. — Govori se i o tome što će se dogoditi ako se sretnete ti i Tom.

Bio sam blijesan.

Jedno sam znao: Orrin se ne smije sresti s Tomom Sundayem. Čak ako i pobijedi, izgubit će. Ranije ljudima ne

bi ništa značilo njegovo sudjelovanje u kakvoj pucnjavi, ali sada bi mu to upropastilo karijeru.

Kad bi Orrin barem otišao iz grada... ali on to u ovom trenutku nije mogao učiniti. Mora govoriti na zakazanom javnom skupu, a vjerojatno će se upravo tada pojaviti Tom Sunday.

— Hvala ti — rekoh — hvala ti što si mi to rekao...

XX

Netom se tog nedjeljnog jutra pojavilo iznad obzorja, sunce je počelo pripicati.

U grad sam dojahao još prije zore. Ulice su bile posve puste. Neki lijeni pas ispružen u prašini male ulice otvori jedno oko i, dok sam mu se približavao, zamaše repom kao da kaže: »ostaviš li ti mene na miru, i ja ću tebe«.

Ne žureći obišao sam grad. A kad sam naposljetku dojahao do ureda, Cap Rountree me promotri onim svojim mudrim očima.

— Gdje su ti ratničke boje, momče. Još je vrijeme da njima premažeš lice. Sve mi nešto govori da ovaj dan neće završiti kako je započeo...

Sjahao sam, stao pokraj njega i zagledao se u planine na obzorju.

— Nadajmo se da će u posljednji trenutak odustati...

Cap napuni lulu.

— Čemu se zavaravati? Više ga ništa ne može zaustaviti kad jedino tome teži...

— Što se u stvari događa, Cap? Ta mržnja... Kad je sve to uopće počelo?

Stari nasloni svoja mršava ramena na zid.

— Vidljivo je počelo kod onih spaljenih kola, kad su se Orrin i Tom porječkali zbog pronađena novca. Nitko ne voli kad mu se kaže da nema pravo... A možda je počelo i mnogo ranije... u logoru kod Baxter Springsa ili čak kad su rođeni... Ponekad se rode ljudi koji od prvog susreta jednostavno ne podnose jedan drugoga... Tome se ne može pridati nikakav smisao, ali je tako... — Obojica su previše ponosni.

— Tom je postao ubojica, Tye, nika-da to nemoj zaboraviti. To neke ljude zarazi poput bjesnila i oni nastavljaju ubijati sve dok netko ne ubije njih.

Neko smo vrijeme stajali i razgovarali a onda zašutjesmo, svaki zabavljen svojim mislima.

Što u ovom trenutku radi Drusilla, sjetih se. Ustaje i smišlja planove za današnji dan, češlja svoju dugu tamnu kosu, doručkuje.

Okrenuo sam se, ušao u ured i počeo pregledavati hrpu pošte. Tu je bilo i pismo od Tella, mog najstarijeg brata. On se izvrsno snašao u Virginla Cityju, u Montani, i namjerava nas posjetiti.

Mamu će to zacijelo obradovati.

Pisala nam je i djevojka kojoj smo poslali novac što smo ga pronašli u spaljenim kolima... Zaputila se na Zapad i želi nas upoznati. Sudeći po nadnevku, pismo je već tjednima na putu i djevojka bi već trebala biti u gradu ili negdje u blizini...

Obuze me nelagodnost: primiti ovo pismo u ovakvo jutro! Stanovito sam vrijeme razmišljao o nevoljama koje je prouzročio sukob kod spaljenih kola.

Cap uđe i ja mu rekoh:

— Idem s Dru popiti kavu. Bit ćeš ovdje, zar ne?

— Hoću, dječaće. Samo ti idi!

Bio je to dan odluke. Orrin je trebao govoriti na javnom skupu, a i Tom Sunday je najavio dolazak.

Gradom je šetalo mnoštvo visokih, mršavih muškaraca u tamnim odijelima i žena u svećanim haljinama, sa šeširima na glavama. Posvuda su trčali i igrali se dječaci, a njihove ih majke grdile i zvale da se vrate. Djevojčice, uškrobljene i napirilitane, sve su to gledale s visoka, ohole ali i neprikriveno zavidne.

Dobro je biti živ, razmišljao sam. Sve se doima nekako spokojno, a u stvari sve čeka... Osjeća li se svaki čovjek tako posljednjeg dana svog života? Je li ovo doista posljednji dan mog života?

Prije no što sam zakucao na vrata, Dru ih otvori. Ispod dobrodošlice naslutio sam zabrinutost.

— Što biste, gospođice, rekli kad bi siromašni probisvijet zaprosio u vas šalicu kave? Slučajno sam prolazio mimo, a onda me kuća privukla svojim primamljivim i udobnim izgledom.

— Uđi, Tye.

— Danas je veliki dan za sve nas. Najveća gužva u Mori koju sam ikada vidio. Hm, stiglo je i mnoštvo ljudi iz Santa Fe... Ima ih čak i iz Ratona i Duranga.

Djevojka nam donese mirisavu kavu i mi sjedismo za stol. Doručkovali smo, gledali kroz niski prozor, promatrali grad i okolne brežuljke, razgovarali.

Odjednom Dru položi ruku na moj rukav.

— Ostani danas ovdje, Tye... nemoj izlaziti...

— Znaš dobro kao i ja da je to isključeno, Dru...

Na trgu gdje je Orrin trebao govoriti, već su se skupljali znatiželjnici.

Orrin je odjeven u crno odijelo stajao nasred šerifova ureda i natezao kravatu. Nasmiješio mi se, ali iza smijeha njegove oči bijahu ozbiljne.

— Hajde. Popni se na pozornicu i govori — rekoh. — Ljudi već postaju nestrpljivi.

Ja sam ostao u uredu. Cap je vani njuškao novosti, poput starog mudrog psa koji je u stanju otkriti tragove u prašini i na grmlju kupine.

Tomu Sundayu još uvijek ni traga. Oko zatvora mirno. Ni Jonathana Prittsa nigdje na vidiku. Moji su stražari postajali sve nemirniji; većinom to bijahu obiteljski ljudi pa su željeli na ovakav dan biti sa svojima.

Oko podneva stiže mama s mlađom braćom.

Samo nešto poslije u grad ujahaše Caribou Brown i Doublet Sam. Prvi ih je opazio Shea i odmah me o tome izvijestio. Bez riječi se zaputih u salun.

Njih su se dvojica upravo bili nalaktili na šank.

— U redu, momci. Ispijte svoj viski i — magla!

Polako su se okrenuli.

— Ti si prilično tvrd — reče Brown. — Što možeš imati protiv toga da se čovjek na ovakav dan malo zabavi?

— Žao mi je.

Ispili su svoje viskije, ali kao da im se piće nije previše dopalo.

— Ako odmah krenete, još za dana možete stići u Las Vegas gdje vas objeručke čekaju — rekoh im. — Ostanete li ovdje, mogli biste imati grdnih neprilika. Obojicu ću vas strpati u zatvor i u njemu ćete trunuti najmanje mjesec dana.

— Pod kojom optužbom?

Samu se moja prijetnja očito nije svidjela.

— Besposličarenje, ometanje vršenja pravde, dosađivanje šerifu, prodavanje zjaka bez dopuštenja... Već ćemo nešto smisliti...

— Oh, proklet bio! — uzviknu Brown. — Hajdemo, Same... Ovdje nas nitko ne razumije...

Zaputiti su se prema vratima.

— Momci?

Poslušno su se okrenuli.

— Nemojte slučajno ostati u blizini grada. Nekoliko se zamjenika danas posebno brine za grad i bližu okolicu. Opaze li da se vraćate, pucat će bez upozorenja.

Hitro su odjahali iz grada i ja sam bio istinski zadovoljan što ih vidim kako odlaze. I jedan i drugi bili su poznati razbijači iz »Doseljeničke tvrtke« i sudjelovali u nekoliko gadnih pucnjava.

Ulice su se odjednom počele prazniti: svi su nagnuli prema trgu gdje je, kao predigra govoru, zaszvirala limena glazba.

Sad se ponovno jasno čuo bat mojih čizama na nogostupu.

Iznikli su odjednom u ulici iza zatvora, a da samo trenutak prije toga nije bilo nikakva znaka njihova napada. Smislili su dobar plan: prespavali su po kućama u gradu i sad je njih osam navalilo s puškama u rukama. Sve su to bila lica poznata iz »Doseljeničke tvrtke«.

Najprije su krenuli prema vratima zatvora.

Stajao sam nasred ulice udaljen samo šezdesetak metara od njih.

Odlučno sam im doviknuo:

— Kakvu korist možete, vi momci, imati od svega toga? Svaki po pedeset

dolara? Jonathan Pritts vam jamačno neće dati više... Je li vam barem u naprijed platio?

— Zahtijevamo da nam predaš ključeve! — Čovjek koji se prvi javio zvao se Stott. — Baci ih ovamo!

— Pričaš, Stotte... ali zašto radije ne pogledaš oko sebe? Barem je jedna puščana cijev iz zatvora uperena u tebe.

Unutra uistinu bijahu dvojica mojih pomoćnika.

— Ključeve!

Najprije treba ubiti Stotta, zaključih. On im je vođa. Treba ubiti njega, a onda i još kojega od njih, što je moguće više.

I kad sam već mislio posegnuti za revolverom, u ulici iza napadača opazih kako se od sjene do sjene primiču neke spodobе.

Kako bih svu pozornost osmorice nasilnika pred zatvorom skrenuo na sebe, krenuh prema njima čvrsta koraka. Napadači se međusobno pogledaše, ramišljajući što da urade. Nisu mogli zaboraviti moje riječi da na njih s leđa vrebaju puške mojih pomoćnika iz zatvora.

Ali iza njihovih leđa bio je još netko. Jedva sam se svladao da ne kriknem. Pojavila se Dru! Na sreću, nije bila sama: sa njom je išlo i šest Meksikanaca. Svi su imali u rukama po vinčesterku.

Mojim se licem razli osmijeh.

— U redu — rekoh — zabava je svršena. Otkopčajte opasače i spustite ih na zemlju. Odmah!

Stott pobjesni:

— Baci te ključeve ili ću te...

U taj mah iza njega škijocne šest vinčesterki i on se naglo okrene.

To je ujedno bio kraj osmorice napadača. Sami su podignuli ruke. Zatvorio sam ih zajedno s ostalim razbojnicima.

Drusilla mi objasni:

— Miguel je opazio kako se skupljaju i odmah smo dojahali da ti pomognemo. Konje smo ostavili u susjednoj ulici.

— Da mi pomognete? — nasmijah se.

— Sve ste obavili sami...

Koju minutu poslije Orrin se nakon govornika iz Santa Fe, penjao na tribi-

nu. Došao je do njenog ruba i čvrsto progovorio onim svojim divnim velškim glasom. Govorio je mirno, bez uobičajenih fraza koje ionako ništa ne znače, osim da je govornik bez ukusa. Govorio je jednostavno, kao što bi pripovijedao prijateljima u vlastitu domu. Što je dalje govorio, njegov je glas postajao sve snažniji i uvjerljiviji.

Stajao sam u sjeni zgrade njemu nasuprot, slušao ga i bio ponosan.

U mislima pozdravih Orrina i krenuh ulicama. Ipak moj posao nije bio da ovdje stojim poput bezbrižnih građana.

U susjednoj osunčanoj ulici ugledah Toma Sundaya. Umjesto njegovih običu vidio sam samo dvije mrlje slabog svjetla u sjeni oboda njegova šešira.

— Zdravo Tome.

— Došao sam zbog njega, Tyrele. Ubit ću ga. Trebao sam to učiniti već prije nekoliko godina. Makni mi se s puta!

— Tome — rekoh — sjeti se onoga prašnog poslijepodneva na brežuljku kod Purgatorie kad smo...

Niz kičmu mi se cijedio znoj a i na usnama osjetih njegovu slanost. Zar ću doista danas umrijeti?

— Još mi se trenutak možeš maknuti s puta, Tye — reče. — Ponavljam, odlučio sam ubiti tvog brata.

Govorio je polako, mirno.

Znao sam što moram učiniti, ali taj me čovjek naučio čitati i pisati, projahao je sa mnoom mnoge doline.

— Ne mogu dopustiti da to učiniš — rekoh.

Upravo u taj mah on posegnu za pištoljem.

Djelić sekunde prije ja sam znao da će to učiniti. Moja se ruka sama od sebe spustila i izvukla revolver.

Njegov se pištolj već bio podigao. Ugledah kako se rascvjetava plamenom. Istodobno osjetih kako se i moj pištolj trza u ruci. Zakoračih ulijevo i ponovno opalih.

Trenutak je gledao u mene a onda ponovno zapuca i ponovno promaš. Povlačeći kokot unatrag rekoh:

— Prokletstvo, Tome... — i još jednom opalih u njega.

Još je malo stajao ali se cijev njegova pištolja već počela spuštati.

U njegovim se očima pojavi čudan zbunjeni izraz. Ispustivši pištolj on zakorači prema meni.

— Tyrele... Tye, što...

Pružio mi je ruku, ali kad sam zakoračio da je prihvatim on se sruši na zemlju. Kleknuo sam do njega, zgrabio njegovu ruku i čvrsto je stisnuo.

— Tye... Tye, prokletstvo, ja... — Hrapavo je disao. — Knjige... uzmi... knjige...

Umro je stižući mi ruku. Kad sam podigao glavu ulica bijaše prepuna ljudi.

Iznad glava najbližih promatrača spazih Jonathana Prittsa.

Progurah se do njega i rekoh:

— I ovo je vaše djelo, zar ne?... Naprijed!... Ta znate gdje su vrata zatvora...

Na suđenju održanom mjesec dana poslije osudili su njega i nekoliko najgorih plaćenih ubojica na smrt. Njegovu kćer su protjerali. Svjedoka je bilo i previše. Progovorio je i Fetterson, premda je znao da ga zbog toga čeka dugotrajan zatvor...

Do tog se vremena i Tina Fernandez vratila u Santa Fe.

* * *

Živimo na brijegu iza More, Drusila i ja...

Orrin je senator, a smjera i dalje.

Ponekad uvečer razmišljam o svemu prohujalom.

Od dana kad sam na ulici More ubio Toma Sundaya, više ni na jednog čovjeka nisam potegao pištolj.

Niti namjeravam.

— KRAJ —

Sve su majstorske usluge danas vrlo skupe, a u vašoj kući, u vašem vikendu, na vašem automobilu ili čamcu uvijek treba nešto popraviti, dotjerati i obnoviti. Ako želite uštediti novac i olakšati posao, onda nabavite

SAM

SVOJ MAJSTOR

list, u kojem ćete naći tisuću potrebnih savjeta i uputa za niz zanata, koji su vam potrebni za održavanje kuće i vikenda, za nadogradnju i poboljšanje vaših životnih uvjeta uopće.

Za hobiste naše stalne rubrike:

Filatelist, numizmatičar, ribič, lovac, kinolog, oružar, vrtlar, tajne zanata.

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

176. G. F. Unger: ODMETNIK IZ DAKOTE
177. Scott F. Scott: BORI SE ZA SVOJ ŽIVOT, ČOVJEČE!
178. G. F. Unger: RIDOKOSA KARTAŠICA
179. Louis L'Amour: BITKA ZA VISORAVAN
180. G. F. Unger: DVONOŽNI TIGAR
181. Louis L'Amour: KAZNA STIŽE
182. H. S. Sharon: OLUJA U PRERIJI
183. Frank Striker: OSAMLJENI JAHAC
184. H. S. Sharon: TRI NITKOVA
185. Peter Dawson: KRV ZA ZEMLJU
186. Louis L'Amour: BROD ZA DIVLJI ZAPAD
187. F. G. Unger: SLATERLEE JOS JASE
188. Louis L'Amour: HONDO
189. H. S. Sharon: POHLEPA VODI U SMRT
190. H. S. Sharon: BLAGO LESINARA
191. G. F. Unger: KAD SJEVERNJAK ZOVE
192. Louis L'Amour: SABLASNI KLANAC
193. G. F. Unger: ŠERIF IZGUBLJENOG GRADA
194. H. S. Sharon: POKAZI IM ZUBE!
195. Louis L'Amour: CALLAGHEN
196. H. S. Sharon: HRANA ZA VUKOVE
197. Barry Cord: U OKOVIMA LUDILA
198. Frank Gruber: VELIKA ZEMLJA
199. H. S. Sharon: NE VJERUJ NITKOVU!
200. Giles A. Lutz: PROGONJENI KAUBOI
201. Louis L'Amour: TAJANSTVENI STRIJELAC
202. Barry Cord: TELEGRAFSKA LINIJA
203. Louis L'Amour: PUSTA ZEMLJA
204. Louis L'Amour: MATAGORDA
205. Kyle Hollingshead: DUG
206. Louis L'Amour: OBRAČUN U DOLINI
207. Clay Hunter: NEUKROTIVI
208. H. S. Sharon: GUTAČ VATRE
209. Louis L'Amour: KANJON OSAMLJENIH
210. Kyle Hollingshead: PLJACKA U FRANKLINU
211. H. S. Sharon: PRLJAVA DRUŽBA
212. G. F. Unger: SVI PROTIV NJEGA
213. Louis L'Amour: NA SJEVER DO ŽELJEZNICE
214. Thorne Douglas: Ranč »BRAVO«
215. H. S. Sharon: OPASAN POKLON
216. Louis L'Amour: MRAČNOM STAZOM
217. H. S. Sharon: LOVAC NA VUKOVE
218. William Vance: ODMETNICI
219. Frank Glaser: SIN PAKLA
220. G. F. Unger: DVOJE IZ BRAZOSA
221. J. T. Edson: VELIKI LOV
222. G. F. Unger: TRKA ZA BLAGOM
223. William E. Wance: LOVAC
224. G. F. Unger: BIO SAM REVOLVERAS
225. Louis L'Amour: VELIKI PODVIG

U PRIPREMI:

226. J. T. Edson: MLADIĆ S RIJEKE HONDO



ALAN FORD

**humorističko - kriminalistički
strip**

**SVAKIH 14 DANA I KOD VAŠEG
PRODAVAČA NOVINA**

